

TWEE
EEUWEN ARBEID IN DE
KONINKLIJKE KUNST

1734
8/19 NOVEMBER
1934

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

GESCHENK VAN

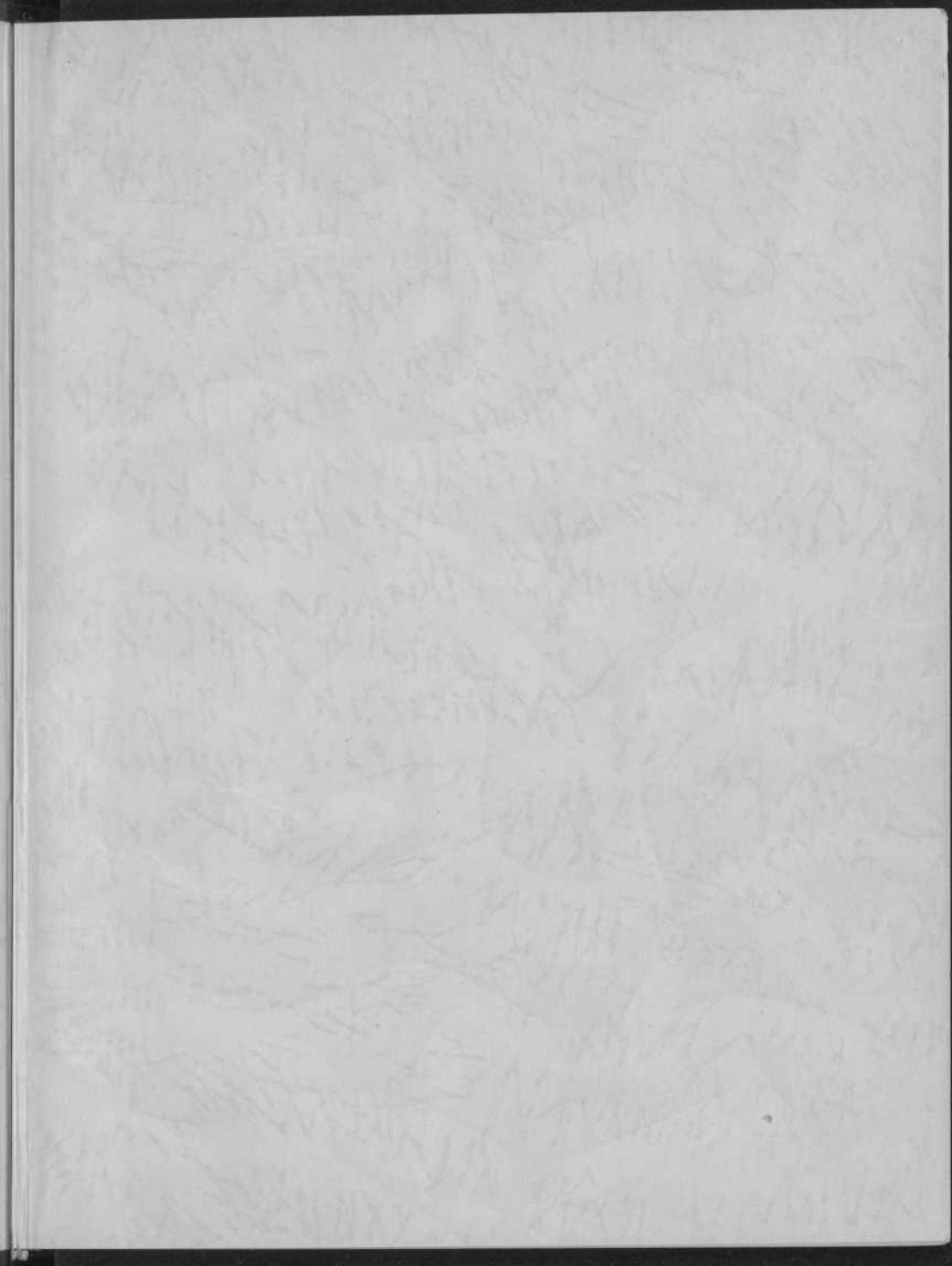
de Loze, L'Union Royale'
den Haag.

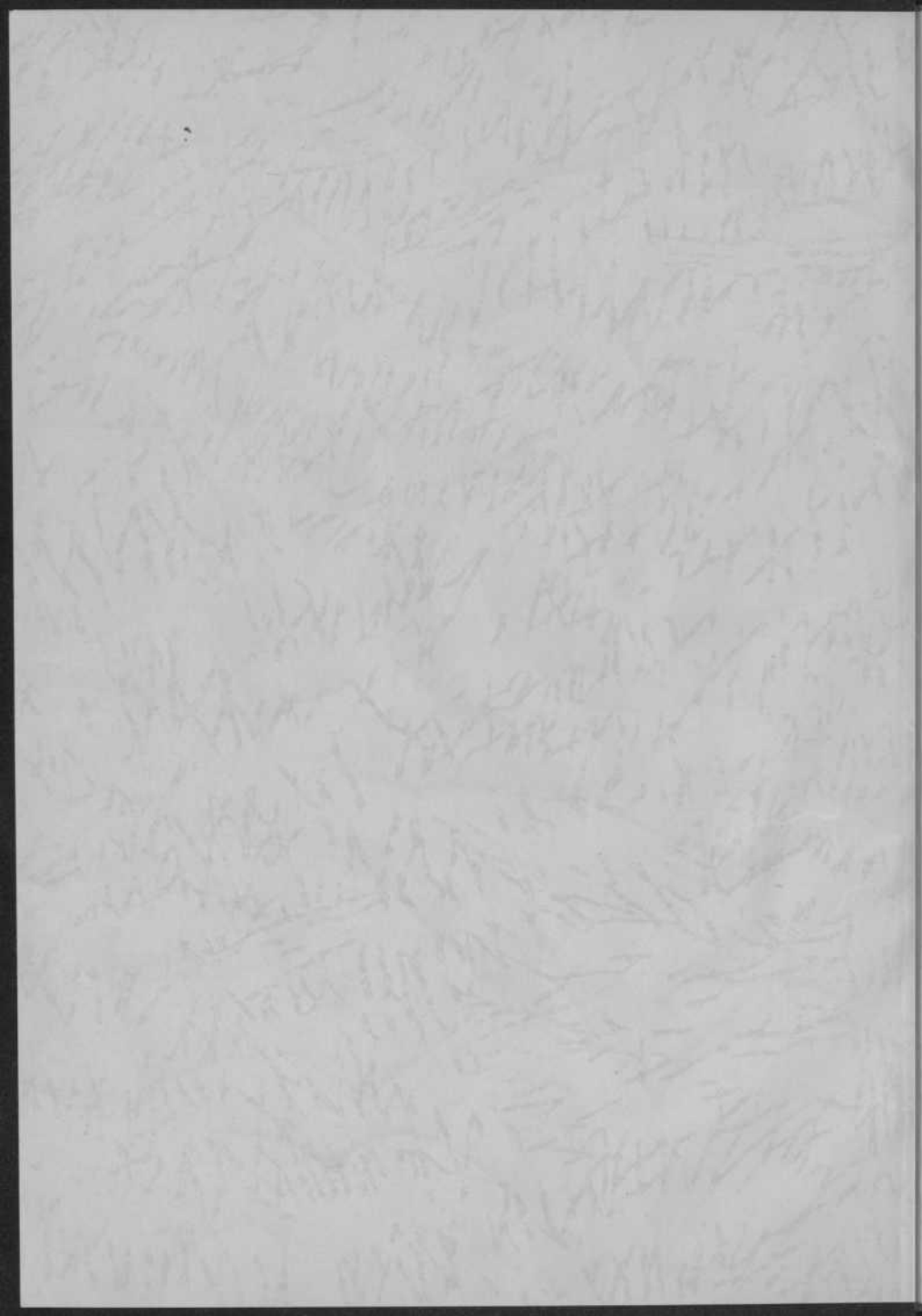
7183 - 180

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0647 0287

956 A40

S

TWEE EEUWEN ARBEID IN DE KONINKLIJKE KUNST

TWEE
EEUWEN ARBEID IN DE
KONINKLIJKE KUNST

1734

8/19 NOVEMBER

1934

WIE
EENWEN ARBEID IN DE
KONINKLIJKE KUNST

1734
1934

IN HET 5934STE JAAR VAN HET WARE LICHT
ONDER HET GROOTMEESTERSCHAP VAN
DEN HOOGEERWAARDEN BR. ∴. H. VAN
TONGEREN WERD OP LAST VAN DEN
ACHTBAREN MEESTER DER LOGE „L'UNION
ROYALE" IN HET OOSTEN VAN 'S-GRAVEN-
HAGE, BR. ∴. Mr. A. A. GALESTIN, DIT
GEDENKBOEK SAMENGESTELD DOOR EENE
COMMISSIE, BESTAANDE UIT DE BBR. ∴.

J. W. BLOKPOEL, Voorz.

G. J. D. C. GOEDHART

J. J. DEGGELLER

TH. H. ELFERS

J. F. E. W. ZEY

J. J. KROEZE

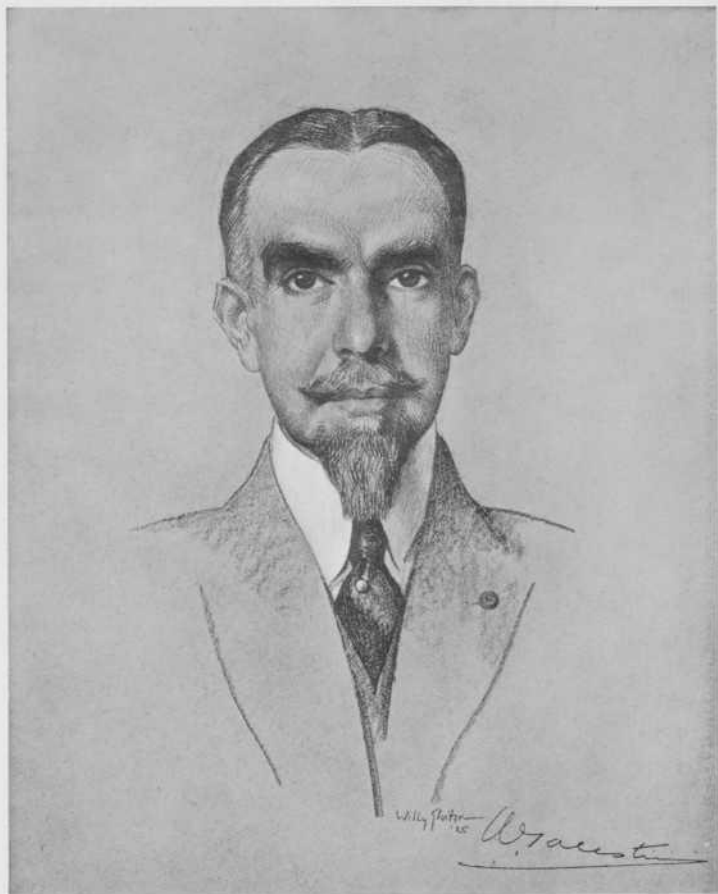
H. VAN TONGEREN

E. A. LOEB, Secr.

Mr. A. A. Galestin

OPDRACHT

De Achtbare Loge „L'Union Royale” draagt dit gedenkboek, dat geschreven is ter gelegenheid van haar 200-jarig bestaan, op aan de Orde van Vrijmetselaren onder het Grootoosten der Nederlanden, waarvan zij deel uitmaakt. In dit werk wordt haar geschiedenis verteld en wordt in hoofdtrekken de arbeid aangegeven, welken zij in den loop van twee eeuwen in het belang van de Vrijmetselarij heeft verricht. De beoordeeling van de waarde van dezen arbeid laat zij aan de Orde over; doch de geschiedenis geeft haar het recht te verklaren, dat zij den maçonnieken standaard steeds hoog heeft gehouden en dat zij die beteekenisvolle woorden tot de hare mag maken, welke Schiller aan Jeanne d'Arc in den mond legt, als deze voor het laatst om haar banier vraagt:

*„Von meinem Meister ward sie mir vertraut,
Vor seinem Thron musz ich sie niederlegen;
Ich darf sie zeigen, denn ich trug sie treu.”*

W. A. A. A.

H. van Tongeren

EEN WOORD VAN DANK

Aan de Loge „L'Union Royale” zij namens de Orde van Vrijmetselaren onder het Grootoosten der Nederlanden dank gezegd, dat zij dit werk aan die Orde heeft willen opdragen.

De Commissie, die dit gedenkboek heeft samengesteld, heeft zich op voortreffelijke wijze van haar taak gekweten. Uit wat ons wordt medegedeeld over den arbeid der Loge in twee eeuwen tijds, blijkt duidelijk, dat zij steeds trouw is gebleven aan de zinspreuk welke de eerste Loge in Nederland in 1734 tot de hare heeft gekozen:

„VIRTUTIS ET ARTIS AMICUS”
(De vriend van deugd en kunst).

Moge „L'Union Royale” in de toekomst haar zegenrijken arbeid op gelijke wijze voortzetten, opdat ook bij een volgend eeuwfeest van haar zal kunnen worden getuigd: Zij heeft steeds haar plicht volbracht!

INLEIDING

De Orde van Vrijmetselaren, werkend onder het Grootoosten der Nederlanden, kan zich heden ten dage beroemen op een nauwkeurige administratie, die door het bezit van een maçonniek centrum op den Fluweelen Burgwal te 's-Gravenhage niet weinig wordt bevorderd. Helaas kan niet hetzelfde gezegd worden van de Broederschap in de 18de eeuw. Spaarzaam zijn de gegevens, in het bijzonder die, welke uit de eerste helft dier eeuw over de Vrijmetselaars bekend zijn en tegenstrijdig zijn vaak de mededeelingen en stukken, die het huidige Grootarchief daarover bezit.

Fantasie en traditie hebben zich meester gemaakt van dit onsamenhangend relaas en dikwijls was de wensch de vader der gedachte bij de pogingen om een sluitend geheel te verkrijgen.

Het eerste bericht van een geregeld voortzetten van den maçonnieken arbeid heeft betrekking op het jaar 1734.

Het is zeer waarschijnlijk, dat er vóór dat jaar wel degelijk Vrijmetselaars in ons land hebben geleefd; doch hieromtrent valt tot op heden slechts weinig nader aan te toonen.

De commissie voor het Gedenkboek 1734—1934, uitgegeven door de Achtebare Loge „L'Union Royale", heeft zich onder anderen bezig gehouden met deze vraag: „Is „L'Union Royale" te beschouwen als voortzetting van die loge, waarop de oudste ons bekende schriftelijke mededeelingen betrekking hebben?" Deze kwestie deed zich voor onder een polemisch aspect, tengevolge van verschillende publicaties in de maçonnieke pers.

Daarom wenscht de commissie vast te stellen, dat de door haar geraadpleegde authentieke documenten uit het Grootarchief niet met wiskundige zekerheid aangeven, hoe het verloop der gebeurtenissen is geweest. In de eerste plaats is het stuk, waaruit zij gemeend

heeft de historische lijn te moeten zoeken, allermint boven iedere bedenking verheven. De „*Annales et archives, des Franc Maçons Sous la Grande Maîtrise des Provinces Unies et du Ressort de La Généralité en Forme de Journal*”, van de hand van Br.: Louis Dagrán, zijn blijkbaar geschreven omstreeks 1760, zoodat allerlei „menschelijke vergissingen” aangaande de gebeurtenissen van een kwart eeuw volkomen begrijpelijk zijn, zonder dat men aan geschiedvervalsching of aan kwade trouw behoeft te denken.

Br.: Dagrán noemt die Loge van 1734 „Loge du Grand Maître des Provinces Unies et le resort de la Généralité”, terwijl eerst op 24 Juni 1735 Joan Cornelis Radermacher als eerste Grootmeester wordt geproclameerd en verkozen, waarna deze zelf een Gedeputeerd Grootmeester, twee Grootopzieners en een Grootsecretaris benoemt. Nog tweemaal wordt de „Loge du Grand-Maître etc.” genoemd: 1e. op 26 Mei 1749, waaromtrent Br.: Dagrán bericht: „*La Loge du Grand Maître François fut surnommée L'Union Par le Frère H. du Sauset, Député Grand-Mait du gr Maître Wassenaar a gouvemo*”. 2e. op den 31sten dag van de eerste maand van het jaar der Genade 1757, wanneer o.a. de Gedeputeerd Grootmeester Br.: C. van Boetzelaer namens den Grootmeester Br.: A. N. Baron van Aerssen Beijeren o.m. verklaart: „*notre Loge L'Union qui de tous tems a été la Loge du Grand-Maître des Francs et acceptés Maçons dans Les Provinces Unies et le Ressort de la Généralité.*” (Zie Bijlagen bladz. A 18).

Uit een brief van denzelfden Br.: C. van Boetzelaer blijkt bovendien, dat hij van meening was, dat er slechts één Loge in ons land kan dateeren van 1734, namelijk de Loge, welke bekend is geweest onder den naam „L'Union”. (Zie Bijlagen bladz. A 2). Deze gegevens, bevestigd door tal van aanwijzingen in andere „niet-officieele” bescheiden, zouden afdoende zijn, ware het niet, dat in

Albrecht Nicolaas Baron van Aerssen Beijeren (omstreeks 1757)

een ander officieel document, n.l. de affiliatie der Loge „De Harmonie” te Sluis, gedateerd 11 Sept. 1749[▲]), Br.: H. du Sauzet onder-teekende met de bijvoeging „*Maitre de la Loge de la Sincerrité*”, waaruit door sommige Bbr.: de conclusie wordt getrokken, dat de „Loge du Grand-Maitre” oorspronkelijk den naam heeft gedragen van „De la Sincerrité”.

De Commissie meent, dat aan deze gevolgtrekking hoogstens eenige waarschijnlijkheid zou kunnen worden toegeschreven, zonder dat zij de zooeven aangeduide Bbr.: op dezen weg wenscht te volgen, en schakelt voor de genealogie van „L'Union Royale” de Loge „De la Sincerrité” voorloopig uit.

Verdere gegevens omtrent „L'Union” maken deze Loge des te merkwaardiger. Na den dood van den Grootmeester Br.: J. G. van Wassenauer, die 25 Augustus 1753 te 's-Gravenhage overleed, schijnt de Loge gesloten te zijn tot 1757, volgens bovengemelde verklaring namens den Grootmeester Br.: A. N. van Aerssen Beijeren. Toch is zij door vier leden vertegenwoordigd op de voorvergadering van 25 December 1756 en den volgenden dag bij de Verkiezings-Grootloge, terwijl één der vier, Br.: A. N. van Aerssen Beijeren, tot Grootmeester wordt verkozen.

Van de „Loge du Grand-Maitre”, noch van de loge „De la Sincerrité”, wordt op deze bijeenkomst of bij deze Grootloge melding gemaakt. In 1757 werd vastgesteld, dat de tien „*Loges fondatrices*”, die het lichaam der Groote Nationale Loge vormden, zouden gehouden worden „*te zijn van denzelfden ouderdom*”.

De vraag, welke loge den voorrang zal hebben bij de opening der Groote Nationale Loge, wordt als volgt opgelost: de rangorde wordt bij loting vastgesteld en in deze volgorde zullen de

▲) Op dit stuk komt voor het Grootzegel met de spreuk „*Virtutis et Artis Amicus*”. (Zie bldz. 9)

„Loges fondatrices" elk op haar beurt den voorrang hebben. Hiermede was de kwestie der ancienniteit voor goed van de baan. Doch de werkzaamheden der Historische Commissie, ingesteld in 1927, en het vaststellen van een lijst der Loges in 1930, brachten de zaak weer ter sprake. En zoo werd het weer een twistpunt, of „L'Union Royale" haar geboortedag mag stellen in het jaar 1734. De Commissie wenscht zich uitsluitend te baseeren op erkende documenten en zich te onthouden van alle beschouwingen, hypothesen of dubieuze interpretaties.

Ze erkent de mogelijkheid, dat door het vinden van brieven of papieren, haar conclusie door hen, die later deze publicaties lezen, zal gewraakt moeten worden.

Maar vooralsnog meent zij, dat de feiten en mededeelingen, die op dit oogenblik bekend zijn, haar het recht geven, het jaartal 1734 als geboortjaar van „L'Union Royale" te beschouwen.

Zelfs wanneer men blijft vasthouden aan de eenige malen geponeerde stelling: „L'Union" is niet de regelrechte voortzetting van de „Loge du Grand-Maitre des Provinces Unies et le resort de la Généralité", dan nòg is er voor „L'Union Royale" bijzondere reden, met meer dan gewone belangstelling het jaar 1734 te beschouwen.

Immers, dan is „L'Union" een loge, die zich in 1749 aansluit bij de „Grand-Maitrise des Provinces Unies etc."

En dan is „L'Union Royale", als voortzetting van „L'Union", na de incorporatie van de loge „La Royale" in 1757, de oudste loge, die zich aangesloten heeft bij het Centrale Lichaam, de „Grande Loge" der Nederlandsche Vrijmetselarij.

Bij administratieven maatregel wordt alles, wat voor 1756 is geschied, door de „Groote Nationale Loge" tot praehistorie verklaard. Maar „L'Union Royale" kan in ieder geval als Loge wijzen op een voorgeschiedenis, die aanvangt vóór deze „bestuurlijke scheidings-

lijn". Zij is dus het aangewezen lichaam om te herdenken den eerst bekenden arbeid van Bbr.: op Haagschen, ja, op Nederlandschen bodem, die de aanleiding, het begin en uitgangspunt geweest is van de huidige maçonnieke organisatie in Nederland.

Met volle instemming van het Hoofdbestuur organiseert de loge „L'Union Royale", deze herdenking als een hulde aan allen, die, ieder op zijn wijze, gedurende tweehonderd jaar het Maçonnieke Licht hebben verspreid. De Commissie is zich bewust, dat zij geen historischen arbeid in grooten stijl heeft kunnen leveren: daartoe waren de gegevens in te beperkte mate voorhanden.

Wel heeft zij getracht, kennis te nemen van alles, wat over deze aangelegenheid bekend was, alsmede van de verschillende opvattingen, hypothesen en theorieën, welke hieromtrent bestonden. Groote medewerking verleende haar in dit opzicht de Hoogeerwaarde Grootmeester Br.: H. van Tongeren, Meester van Eer van „L'Union Royale". Verder Br.: W. N. Arntzenius, Conservator van de archieven der Gemeente 's-Gravenhage en van het Groot-oosten en Br.: A. J. Hooiberg, Conservator der bibliotheken van het Grootoosten, tevens lid van „L'Union Royale".

Moge de zegen van den Opperbouwmeester des Heelals op haar arbeid rusten!

J. W. de Koppelaar.

Dit Zegel, in 1806 vernieuwd, werd reeds in 1785 in denzelfden vorm gebruikt. De kleuren der Loge, karmozijn en goud, waarin ook de band van dit gedenkboek is uitgevoerd, werden reeds in 1771 vermeld.

DE GESCHIEDENIS VAN DE
ACHTBARE LOGE „L'UNION ROYALE" TOT AAN
HET GROOTMEESTERSCHAP VAN BR.:
PRINS FREDERIK DER NEDERLANDEN
GEDURENDE DE JAREN 1734-1816

1734-1816

DE GESCHIEDENIS VAN DE ACHTBARE LOGE „L'UNION ROYALE" TOT AAN HET GROOTMEESTERSCHAP VAN BR.: PRINS FREDERIK DER NEDERLANDEN
GEDURENDE DE JAREN 1734-1816

Van maçonnieken arbeid in ons land vóór het jaar 1731 is niets met zekerheid bekend. In dat jaar echter werd in de Orde opgenomen Frans I, hertog van Lotharingen, de Gemaal van Maria Theresia. De plechtigheid had plaats in Den Haag, doch niet in een Loge, en werd bijgewoond door den Engelschen gezant, Philip Stanhope. De eerste Nederlandsche Werkplaats werd geopend 8 November 1734, onder voorzitterschap van Br.: Vincent la Chapelle.

De Engelsche connecties, ontstaan door het in dat jaar gesloten huwelijk van onzen lateren Stadhouder Willem IV met Prinses Anna, dochter van George II van Engeland, zijn misschien van invloed geweest op de stichting van deze eerste Loge. Een der leden-oprichters was Br.: François Liégeois en de eerste bijeenkomst had plaats in de herberg „Lion d'Or" te 's-Gravenhage. De Loge kreeg den naam van „Loge du Grand-Maître des Provinces Unies et le resort de la Généralité".

Het volgend jaar kreeg zij door bemiddeling van bovengenoemden Br.: Liégeois van het Engelsche Grootoosten een „Constitutie-brief" of een „machtiging", welk stuk verloren is gegaan.

Heeft de Hooge Regeering er beslag op gelegd en het vernietigd? Niets is daaromtrent zeker; de Gedeputeerde Grootmeester Van Boetzelaer liet zich daarover in deze woorden uit, dat het was gevallen „dans les mains du Souverain". (Zie bijlagen bladz. A 2). In 1735 werd in Den Haag een tweede loge opgericht: „Le Véritable Zèle", en bijna gelijktijdig een te Amsterdam, „De la Paix" geheeten. Daar de Loges in het geheim werkten, wekten zij den

De „Lion d'Or” in 1848; thans „House of Lords”, Hofstraat

argwaan van de Regeering en een geringe aanleiding was voldoende om ze verdacht te maken. Op 30 November 1735 vaardigden de Staten van Holland en West-Friesland een plakkaat uit tegen het houden van samenkomsten van Vrijmetselaars.

De Broeders in Den Haag werden bijtijds gewaarschuwd en vóór het verbod van het Hooge Bewind afkwam, hadden zij hun Werkplaatsen gesloten. Het duurde tot 22 Maart 1744, eer de „Loge du Grand-Maitre” haar arbeid weer opvatte.

Nadat Willem IV erfelijk stadhouder was geworden, konden de loges ongestoord werken. De wettelijke keuren bleven evenwel bestaan, en de bestrijding van Roomsche en ook wel van Protestant-sche zijde nam een aanvang.

Staatsgevaarlijk werden de loges niet meer geacht en men beschouwde ze veelal als plaatsen van uitspanning en vermaak, waartoe de toenmalige wijze van werken wel aanleiding gaf.

Van maçonnieken arbeid, zooals wij ons dien tegenwoordig voorstellen, was vóór 1813 eigenlijk geen sprake. Er werden recepties gehouden, waarbij den candidaten de oude schrikproeven, waartegen langzamerhand al meer en meer stemmen opgingen, niet werden bespaard. Daarna volgde een gemeenschappelijke maaltijd. Van geregelde samenkomsten op bepaalde tijden wist men nog niet.

Bekend waren de z.g. „*Convocations soupatoires*”, waarbij menig vroolijk lied uit volle borst gezongen werd, en menig glas wijn werd gedronken op de maçonnieke Broederschap. Daarbij werd de wel-dadigheid niet vergeten, en aanzienlijke sommen werden soms bijeen gebracht, hetzij om noodlijdende broeders te steunen, hetzij om bij nationale rampen den algemeenen nood te helpen lenigen.

Zooals gezegd, werd de „Loge du Grand-Maitre” in 1744 heropend. Eigenaardig is het, dat de Gedeputeerd Grootmeester Br.: Louis Dagrau van de heropening der Haagsche loges kennis gaf aan Frans I.

Wanneer wij de geschiedenis van de „Loge du Grand-Maître” willen vervolgen, komen wij voor groote moeilijkheden. Zooals reeds in de Inleiding is vermeld, komt in de te onzer beschikking staande bescheiden haar naam slechts driemaal voor, zie bladzijde 12. Heeft de loge haar naam veranderd, of was zij tevens ook bekend onder den naam van „L'Union”? Voor dit laatste pleit een kantteekening van Br.: Dagan: „*La Loge du Grand Maître Française fut surnommée L'Union Par le Frère H. du Sauset Député-Maître du gr Maître Wassenaar a gouverno*”, gedateerd 26 Mei 1749. Al is tot op heden geen opheldering hieromtrent te geven, is het toch moeilijk aan te nemen, dat een loge spoorloos zou verdwijnen. In 1752 richtte Br.: Adriaan Huiskens tot het Engelsche Opperbestuur het verzoek om te 's-Gravenhage een Loge te mogen oprichten. Dit verzoek werd toegestaan en de Engelsche Grootmeester Br.: Jean Proby, Baron van Carysfort, teekende een Constitutie-brief voor de loge „La Royale” op 22 November 1752.

Deze loge werkte krachtig mee bij het tot stand komen van de „Groote Nationale Loge der Nederlanden”, in den tegenwoordigen vorm het G.: O.: der Nederlanden (1756).

In het begin van 1757 was de loge „L'Union” reeds eenigen tijd in ruste na den dood van den Grootmeester Br.: J. G. Baron van Wassenaar. Door de leden der Loge „La Royale”, waarvan Br.: Van Boetzelaer Voorzittend Meester was, werd nu tot de „Groote Nationale Loge” het verzoek gericht, hun loge te mogen inlijven bij de Loge „L'Union” en deze laatste dan te mogen noemen „L'Union Royale”.

Dit verzoek werd ingewilligd en op den 31sten dag van de 1ste maand van het Jaar der Genade 1757 (31 Januari) had in een plechtige bijeenkomst van de Groote Loge die vereeniging plaats. De daarop betrekking hebbende akte werd namens den Groot-

meester Br.: Van Aerssen Beyeren geteekend door den Gedeputeerd Grootmeester Br.: Van Boetzelaer. In dit stuk wordt vermeld, dat de loge „L'Union”, „*la première et la plus ancienne de nos loges*” en die „*de tous tems a été la Loge du Grand-Maître des Francs et Acceptés Maçons dans les Provinces Unies et le Ressort de la Généralité*”, hersteld en heropend is; dat vervolgens de Loge „La Royale” er in is opgenomen, om voor altijd te verdwijnen; en dat de herstellende loge den naam „L'Union Royale” wordt gegeven. De volledige tekst van deze „Akte van Vereeniging” is in dit Gedenboek nader vermeld. (Zie Bijlagen bladz. A 15-19). Met welk recht de Bbr.: van 1757 konden vaststellen, dat de loge „L'Union” dezelfde was als de oude „Loge du Grand-Maître” weten wij niet; misschien beschikten zij over gegevens, die wij niet kennen. Het tijdsverloop van 1734—1757, bijna een kwart eeuw weliswaar, is toch niet zóó groot, dat er geen personen meer in leven konden zijn, die zich de voornaamste gebeurtenissen, al was het dan alleen in hoofdzaken, zouden kunnen herinneren. De jonge loge „La Royale” stelde er toch zeker veel prijs op, in „L'Union” te worden opgelost, en dit zou niet het geval geweest zijn, indien deze laatste geen loge van beteekenis was geweest, al waren er misschien op het oogenblik van samensmelting nog maar vier leden van over.

Hoe het ook zij, het Document van 31 Januari 1757 is, zoolang het tegendeel niet is gebleken, voor onze loge de „Akte van Bekendheid”, waarbij haar geboorte op 8 November 1734 wordt bevestigd.

Het eerste werk van de loge „L'Union Royale” was de oprichting van een algemeene kas, ten behoeve van het nieuwe Opperbestuur.

In 1757 werd in een buitengewone Grootloge besloten, dat om de beurt één der loges, die de eerste Grootloge hadden gevormd, en

die den naam kregen van „Loges Fondatrices”, als voorzitter van de Grootloge zou optreden; als erkende oudste loge viel ook aan „L'Union Royale” deze onderscheiding te beurt.

Op het Grootoosten van 1772 verschenen ook de afgevaardigden van onze Loge, maar hun geloofsbriefven werden niet geaccepteerd. Wat was het geval? Door de verstrooiing harer leden had de Loge meer dan 12 maanden niet gearbeid, en zelfs had Br. van Boetelaer zich naar een andere Loge, „Le Véritable Zèle”, laten overschrijven. Er werd op de Grootloge heftig over het geval gedispu-teerd, vooral de afgevaardigden van de Loge „La Vertu” uit Leiden kantten zich sterk tegen „L'Union Royale” en eischten voor hun Loge de plaats op van „L'Union Royale” in de rij der „Loges Fondatrices”. Na lange beraadslagingen werd bepaald, dat „L'Union Royale” de elfde of laatste plaats zou innemen en dat „La Vertu” in aanmerking zou komen als er een Loge uitviel. Dit gebeurde in 1780, toen er twee vacatures waren.

In 1799 had een nieuwe loting plaats.

De laatste helft der 18de eeuw was niet zeer geschikt voor geregelde maçonnieken arbeid. De Loges werden plaatsen van samenkomst, waar lieden van allerlei politieke kleur medestanders hoopten te vinden om hun staatkundige denkbeelden in daden om te zetten. Hier in Den Haag verreezen een groot aantal Loges, en de leden lieten zich telkens van de eene naar de andere overschrijven. Veel eenheid bestond er zelfs bij de Haagsche Loges onderling niet. „L'Union Royale” leefde met haar zusterloges in goede verstandhouding, maar het werd wel eens ongewenscht, zelfs gevaarlijk geacht, leden van een andere loge als visiteuren toe te laten.

Zoo had, in 1772, „L'Union Royale” geweigerd, leden van „L'Indissoluble” als visiteuren toe te laten. Deze beklagden zich bij hun Moederloge, welke voor een dergelijke beleediging voldoe-

De „Oude of St. Joris Doele” in 1850;
thans „Hotel du Vieux Doelen”, Tournooiveld

ning eischte. Onze loge achtte zich gerechtigd te handelen, zooals zij gedaan had, daar haar huishoudelijk reglement bepaalde, dat geen bezoekers zouden worden toegelaten, die niet te voren door een der leden, daarvoor aansprakelijk gehouden, zouden zijn voorgesteld. Het volgende jaar werd hierover een klacht ingediend bij de Grootloge, die de handelwijze van „L'Union Royale” echter goedkeurde. Toen in 1774 het geval nog eens behandeld werd, nam men met goedvinden van onze Werkplaats het volgende besluit: „Dat in plaatsen, waar twee of meer loges existereen, aan dezelve de vrijheid gelaten wordt, om bij onderlinge convenientie te bepalen de wijze, hoe elkaar bij deputatie bestaande uit drie, vier of meer leden, eens of meermalen 's jaars te visiteeren; maar ten opzichte van vreemdelingen, welke voorzien zijn van een goed certificaat, zullen dezelve niet geweigerd mogen worden.”

In het jaar 1779 werd een verzoek gedaan tot oprichting van een Kapittel voor de Schotsche Graden, werkende onder denzelfden naam van „L'Union Royale” door de Bbr.:

W. A. Baron van Reede,
H. van der Duyn,
L. van Plettenberg,
C. Bentinck,
C. A. G. van Byland,

W. van der Duyn,
S. F. Gockinga,
M. L. Yvoy,
D. van Suchtelen,
M. Q. Harting Comans,

allen officieren en leden van de Loge „L'Union Royale”. De arbeid werd vele malen onderbroken, wanneer de leden, meest officieren, in dienst van het vaderland de stad voor geruimen tijd moesten verlaten. In 1785 heeft „L'Union Royale” een ambulante standplaats, afwisselend Breda en Den Haag, en trekken haar

leden uit tot verdrijving van ingedrongen vijandelijk geweld. Zoo heeft de loge gewerkt van 1757—1766, van 1771—1779, van 1782—1788, van 1792—1794, van 1795—1796 en van 1798 onafgebroken tot heden.

Evenals de andere Haagsche loges had „L'Union Royale” geen vast vergaderlokaal en in den loop der tijden heeft zij nogal eens moeten verhuizen. Zij vergaderde achtereenvolgens bij Maillet in „Lion d'Or”, bij Menning in „De Nieuwe Doele” — later Rhodovie (1798) — bij Kramer in „De Beurs van Amsterdam” (1764) — later Gerritsen (1774) — bij Knop in de Korte Houtstraat, bij Stoltz op het Buitenhof (1771), bij Rademaker in de Hofstraat, bij Rhodovie in „De Gouden Leeuw” op 't Buitenhof, dan in „De Oude Doele”, tot zij in 1811 van de Gemeente een lokaal huurde boven den Schouwburg, waar zij bleef tot haar verhuizing naar den Fluweelen Burgwal 22 in 1847.

In 1787 waren in Den Haag vijf Loges, hetgeen blijkt uit een lied in de „Lire Maçonne” op bladzijde 89, in dat jaar uitgegeven.[▲]) Het gedicht is merkwaardig, ook als een staaltje van de poëzie dier dagen. Het Fransche liedje is gemaakt voor solo en koor en werd gezongen op de wijze van: „Carillon de Dunkerque”. Het luidt:

▲) De eerste druk verscheen in 1766, de tweede in 1769, de vierde in 1787, alle bij Br.: Van Laak, lid van „L'Union Royale”.

POUR LES LOGES DE LA HAVE

Par le Fr. de VIGNOLES.

Air: *Carillon de Dunkerque.*

POUR LES LOGES DE LA HAYE

par le Fr.: de Vignoles.

1 Refrain.

Tous. Quel éclatant spectacle
Vient s'offrir à mes yeux!
C'est le plus beau miracle
De la bonté des cieux.

Etoient tous amis.
Chacun se secondant,
Tout est parfaitement.

Tous. Refrain.

Seul. Un immense Edifice,
Par l'amour habité.
Fondé par la justice,
Qui fait sa beauté.
Temple de la raison,
L'asyle du Maçon.

Seul. L'Indissoluble chaine,
Qui serre tous les pans,
Résistera sans peine
Aux fureurs des ans.
Rare effet de l'esprit,
Ainsi rien ne périt.

Tous. Refrain.

2

Seul. Une Union Roïale
Règle l'assortiment,
Pierre fondamentale
De ce bâtiment.
Le point de l'unité
En fait la fermeté.

Seul. Il faut qu'on réussisse,
Si l'homme, à chaque pas,
Ami de la Justice,
Fait tout au compas:
On s'armeroit envain
Pour troubler son dessein.

Tous. Refrain.

3

Seul. Le Veritable Zèle,
Qui guidait l'ouvrier,
L'a maintenu fidèle
Aux points du métier.
L'art y brille par tout,
Mais soumis au bon goût.

Seul. Fils de la Grande Loge,
Suivons son Union.
Que rien chez nous n'abroge
L'émulation.
Soyons des Coeurs-Unis,
Et d'un Vrai Zèle épris:

Tous. Refrain.

4

Seul. On voit que, pour construire,
On prit des Coeurs-Unis,
Qui, jaloux de s'instruire,

Qu'une Justice sage
Dirige notre goût,
Nous verrons notre ouvrage } bis
Indissoluble en tout.

„Le Véritable Zèle”, „Les Coeurs-Unis”, „Les Amis de la Justice”, „L'Indissoluble”, zij zijn verdwenen, maar „L'Union Royale” bleef. Andere, die haar stichting te danken hadden aan een of andere politieke leuze uit dien tijd, zooals „L'Egalité”, „L'Egalité des Frères”, „Le Temple du Bonheur”, „Pallas”, „L'Union Orange”, „Les Vrais Bataves”, „Le Berceau du Roi de Rome” enz., alle zijn verdwenen, doch „L'Union Royale” wist zich te handhaven, al werd haar bestaan nog meer dan eens bedreigd. „Le Temple du Bonheur” werd in 1774 vereenigd met „L'Union Royale”.

Een moeilijken tijd maakte „L'Union Royale” door in het begin van de vorige eeuw.

In 1802 werd door de Loge een besluit genomen, waarbij bepaald werd, dat, indien candidaten van buiten de stad zich voor het lidmaatschap der Orde mochten aanmelden, en er geen tijd genoeg zou wezen, om vóór het vertrek der belanghebbenden de leden der Loge bijeen te roepen, aan den Voorzittenden Meester de bevoegdheid werd toegekend, om die personen bij communicatie in te wijden in de 3 graden, in tegenwoordigheid van zooveel leden als mogelijk was te doen bijeenkomen. De Loge achtte zich uit kracht van hare zelfstandigheid daartoe gerechtigd, te meer, daar de tijdsomstandigheden zulks noodzakelijk maakten. Het besluit van de Loge werd door het Opperbestuur niet gewraakt. Eerst in 1806 werd het besluit in toepassing gebracht. De toenmalige Voorzittende Meester Br.: C. J. Mohr leidde in de herberg „Het Hof van Holland” de receptie in den derden graad van drie vreemdelingen, die op hun doorreis naar Italië waren en die door den Kommandant van Scheveningen waren aanbevolen. Deze laatste was een Fransche Br.: in 't bezit van Hooge Graden. Het Opperbestuur nam deze handeling zeer hoog op, waarschijnlijk omdat het deze in strijd achtte met een besluit van de Groote Loge in 1804 genomen,

Lire Maçonne (1787)

LA LIRE MAÇONNE,
OU
RECUEIL
DE
CHANSONS
DES
FRANCS-MAÇONS.

Revu, corrigé, mis dans un nouvel ordre, &
augmenté de quantité de Chançons qui
n'avoient point encore paru;

PAR LES FRÈRES

DE VIGNOLES ET DU BOIS.

*Avec les AIRS NOTÉS, mis sur la bonne
Clef, tant pour le CHANT que pour
le VIOLON & la FLÛTE.*

NOUVELLE EDITION.

Revue, corrigée & augmentée.

A LA HAYE,
Chez R. VAN LAAK, Libraire,
M. DCC. LXXXVII.

Avec Approbation

waarbij het verboden werd, kandidaten uit andere Oostens aan te nemen, alvorens men behoorlijk in de plaats hunner inwoning, of bij hun eigen Loge, naar hen had geïnformeerd.

De Grootmeester zag er aanleiding in, om den Voorzitter van „L'Union Royale” te schorsen, en de Werkplaats te bevelen, een anderen voorzitter te kiezen en het besluit van 1802 in te trekken. Tot Voorzittend Meester werd nu gekozen Br.: S. van de Graaff maar daarmee was de rust in de Loge nog niet hersteld.

Br.: Van de Graaff leest op de Groote Loge van 1806 een Memorie voor en na eenige discussie wordt daar besloten, dat men de zaak ter onderzoek naar een commissie zal verwijzen.

In de volgende Groote Loge brengt de commissie haar verslag uit. Zij stelt voor, dat, hoewel Bestuur en leden van „L'Union Royale” tegen den eigenaardigen geest en de Algemeene Wetten der Orde hebben gehandeld en mitsdien zijn „corrigibel” de vergadering zal besluiten, om de „suspensie en interdictie”, van die leden op te heffen, daar zij reeds voldoende gestraft zijn door de schorsing en het niet mogen bijwonen der Groote Loge.

Aldus geschiedde, en Br.: Van de Graaff slaagt er ook in, om het bevel tot vernietiging van het besluit van 1802 door het Opperbestuur te doen intrekken, maar niet om de leden onzer Loge tot eensgezindheid te brengen. Er heerschte verdeeldheid onder de leden, waarvan sommigen den gewezen, anderen den fungeerenden voorzitter aanhingen.

Om de stemming in de Loge te verbeteren, organiseerde Br.: Van de Graaff feestelijke bijeenkomsten van de leden met hun echtgenooten. Nu waren er onder de leden veel Franschen, en deze opperden het denkbeeld, om hier, in navolging van hetgeen in Frankrijk geschiedde, Vrouwen- of Adoptie-Loges te houden, ook „Réunions Maçonniques” genaamd.

Op den 31sten dag van de 1ste maand van het jaar 1807 vierde de Loge feest, om de vijftigjarige vereeniging van de oude loges „L'Union” en „La Royale” te herdenken.▲)

Volgens besluit der Loge van 27 Januari 1807, werd den volgenden dag, dus 1 Februari, onder hetzelfde voorzitterschap en in tegenwoordigheid van veel bezoekers een Adoptie-Loge gehouden, waarbij verscheidene dames in de Adoptie-Vrijmetselarij werden opgenomen. Den 29sten van de volgende maand werd weder een Adoptie-Loge gehouden. Eenigen tijd later werden de Voorzittende Meester, Br.: Van de Graaff, de Gedeputeerd Meester, Br.: Steurbroek, en de Redenaar, Br.: Chandon, bij het Opperbestuur ontboden, waar hun te kennen werd gegeven, dat het houden van Vrouwen-Loges den Groot-Officiëren niet aangenaam was, met het verzoek daarmede op te houden. Op de vraag van Br.: Van de Graaff of dit een bevel was, kreeg hij ten antwoord: „Nee, slechts een verzoek”. Den 18den April werd een derde Adoptie-Loge gehouden en in de daaropvolgende Groote Loge werd het geval niet ter tafel gebracht.

Inmiddels was Br.: Chandon Voorzitter van onze Loge geworden en deze maakte geen bezwaar, het besluit van de Loge, om de Adoptie-Loge definitief te organiseeren, uit te voeren.

Nadat op den 20sten September 1807 weder eenige dames in de Loge waren aangenomen, werd uit haar midden een bestuur verkozen, en 2 dagen later werd onder voorzitterschap van Br.: Chandon wederom een Adoptie-Loge gehouden en haar Bestuur plechtig geïnstalleerd.

Nog dezelfde maand gaf de Loge „L'Union Royale” aan het Opperbestuur officieel kennis van de organisatie der onder haar bescherming staande Vrouwen- of Adoptie-loge en de plechtige

▲) In sommige stukken wordt vermeld „51-jarig bestaan”.

installatie van het Bestuur. Daarmede wilde onze Loge bewijzen, dat zij overtuigd was iets nuttigs en wettigs te doen.

Loge en Opperbestuur bleven elk hun eigen standpunt innemen. De afgevaardigden van „L'Union Royale” moesten in de Groote Loge van 1808 een akte van beschuldiging aanhooren, gelezen door Br.: G. J. van Brakel, uit naam van de commissie, belast met het uitbrengen van een rapport over deze zaak. Onze Loge werd beschuldigd van wetsovertreding, ongehoorzaamheid aan het Opperbestuur en oneerbiedigheid tegenover de Groot-Officieren. De eisch luidde: *Intrekking van den constitutiebrief van de Loge, uitbanning van de leden van het Bestuur uit de Orde en schorsing voor drie jaar van de leden van „L'Union Royale”*.

Ondanks de lezing van zijn eerste „*Memorie van defensie*”, waaraan wij deze bijzonderheden ontleenen, door Br.: Chandon, gaat de vergadering met den eisch accoord, onder dien verstande, dat den beschuldigden een maand tijd wordt gegeven, om het Opperbestuur genoegdoening te geven, in welk geval het vonnis niet zal worden uitgevoerd.

„L'Union Royale” teekent revisie aan en er verschijnt een tweede *Memorie*, niet zoo kalm gesteld als de eerste. De Loge beroept zich op gebruiken in het Buitenland, ja, toont zelfs aan, dat loges hier te lande Adoptie-Loges hebben gehouden, zonder dat het Opperbestuur daarop ooit eenige aanmerking heeft gemaakt; nergens is wettelijk het houden van die Loges verboden, en was er in de eerste *Memorie* sprake geweest van een Appel op het Buitenland, dan was dit woord niet gebruikt in de beteekenis van Hooger Beroep, maar eenvoudig als een beroep op een getuigenverklaring; en ten slotte wordt de geldigheid der stemming over het voorstel om de Loge haar constitutie-brief te ontnemen, betwist, omdat daartoe 2/3 der stemmen vóór moesten zijn.

In de Groote Loge van 1809 werd deze Memorie verklaard, geen onderwerp van *deliberatie* te kunnen uitmaken, „uit hoofde van *derzelver alleszins misdadigen inhoud*”. Het besluit van 1808 werd „geconfirmeerd”, hoewel zeven Loges verklaarden, dat zij het hiermede niet eens waren. Het adres van 34 leden van „L’Union Royale” om met de werkzaamheden te mogen voortgaan, werd beantwoord met de mededeeling, dat zij een nieuwe constitutie moesten aanvragen.

Vóór de Groote Loge van 1810 verscheen een derde, zoo mogelijk nog heftiger gestelde Memorie van Br.: Chandon en de zijnen, maar het Opperbestuur weigerde, ze in behandeling te nemen.

Toch was de situatie voor onze Loge verbeterd. Ook bij andere loges was twijfel gerezen omtrent de geldigheid der stemming op de Groote Loge, en bovendien begreep ieder, dat er aan den twist een einde moest komen, daar er anders gevaar zou ontstaan voor scheuring. Op voorstel van de Loges „Frédéric Royal” en „De Noordstar” werd het besluit genomen, een commissie te benoemen, die binnen twee maanden tot genoeg van wederzijdsche partijen, finaal en zonder beroep, de zaak zou afdoen. Twee verzoeken van leden van „L’Union Royale” om een constitutie werden in advies gehouden. In dezelfde vergadering werd besloten, dat in dit Rijk geen Adoptie-Loges, hoe ook genaamd, kunnen plaats hebben, „en dat dezelve zijn en blijven verboden en geïnterdiceerd”.

De commissie kweet zich uitstekend van haar opdracht en het is verwonderlijk te zien, hoe een zaak, die drie jaar lang de gemoeieren zoo in beweging had gebracht, plotseling een bevredigend einde nam.

Het advies van de commissie wordt zelfs niet voorgelezen op de Groote Loge van 1811; de Gedeputeerd Grootmeester doet er alleen mededeeling van en laat den Grootsecretaris de conclusie lezen,

waarna hij de Punten van Besluit tot Wet proclameert. De groote meerderheid der vergadering betuigt haar instemming met dit besluit en met het werk van de commissie.

In het Resolutieboek van het Grootoosten is dit Rapport niet opgenomen; het komt voor in „*De gedrukte Teekenplanken en Rapporten*”. Het is een kort verslag en toont ons duidelijk en klaar, hoe met goeden wil en broederlijke gezindheid de neteligste kwesties zijn op te lossen. De commissie heeft den stellers der Memories verzocht een verklaring af te leggen, waarin deze hun spijt betuigen over hun handelingen en gebezigde uitdrukkingen, en zij verzoeken, dat deze mogen worden beschouwd als niet geschied.

Wanneer deze verklaring geteekend is, besluit de commissie:

Dat aan de beleedigde partijen voldoende genoegdoening is gegeven;

Dat de Loge „L'Union Royale” in al haar rechten voor 1808 is hersteld;

Dat de Loge haar oude plaats in de Groote Loge weder zal mogen innemen;

Dat alle geschillen hiermede zijn afgedaan;

Dat deze afdoening is finaal en zonder verder beroep, en dus nooit weder zal mogen gëmoveerd;

Dat door den Gedeputeerd Grootmeester ter aanstaande Groote Loge dit besluit in naam der Groote Loge zal worden geproclameerd als kracht van wet hebbende verkregen.

„L'Union Royale” was dus in haar eer hersteld. Door een verzuim of misverstand waren haar afgevaardigden op de Groote Loge van 1811 niet aanwezig; zij, die zich als zoodanig aanmeldden, werden niet erkend n.l. Br.: Chandon c.s.

In 1812 namen de afgevaardigden van onze Loge hun plaats in de Groote Loge weder in. Een klacht van Br.: Chandon werd niet

in behandeling genomen, en daarmede was deze onverkwikkelijke historie afgedaan.

In 1812 werd bij de Groote Loge een voorstel ingediend van de Amsterdamsche loges om den zetel van het Opperbestuur naar Amsterdam te verleggen. Als motief werd opgegeven besparing van kosten. Onze Werkplaats, bijgestaan door haar Haagsche zuster „*Les Vrais Bataves*”, verzette zich met alle macht tegen het voorstel, dat dan ook in 1813 in dien vorm werd verworpen, maar in beraad werd gehouden, of op andere gronden een verplaatsing verkieslijk zou zijn. In de commissie, die hierin van advies moest dienen, hadden ook afgevaardigden van onze Loge zitting.

Wij weten allen, welke staatkundige moeilijkheden ons Vaderland in de jaren 1795—1813 doormaakte. Getrouw aan het beginsel der Vrijmetselaren: „*Gehoorzaamheid aan de Wetten des Lands*”, maakte het Opperbestuur zijn opwachting bij den Koning van Holland, en later bij den Keizer der Franschen. Als Loge hield men zich angstvallig buiten alle politiek. Trouwens, was dit anders geweest, dan had de Orde onder het Fransche bestuur zeker niet rustig kunnen doorwerken. Van de zijde der Regeering dreigde dan ook in het eerst geen gevaar. Maar in December 1812 verscheen een „*Arrêté*” van het Groottoosten van Frankrijk aan de Hollandsche loges, met een instructie, hoe zij zich te gedragen hadden, indien zij als zoodanig wilden werkzaam blijven, nu het Hollandsche Groottoosten niet meer bestond. Het Groottoosten van Frankrijk was blijkbaar de meening toegedaan, dat met het ophouden van de staatkundige onafhankelijkheid ook ons Groottoosten had afgedaan. De Loges zouden nu verplicht zijn, haar constituties door het Fransche Groottoosten te laten viseeren.

Toen begon ook de regeering zich met de Vrijmetselarij te bemoeien. Prefecten en commissarissen van politie verlangden een

Z.K.H. Prins Frederik der Nederlanden (1817)

opgave te ontvangen van de namen van de leden der Orde en van den inhoud der Wetboeken. (Zie Bijlagen bladz. C 35). Aan dit laatste weigerde „L'Union Royale” gevolg te geven, en na het ontvangen van het Fransche Arrêté richtte zij met de Loge „Les Vrais Bataves” een verzoek tot het Opperbestuur om een buitengewone Groot-Loge bijeen te roepen, waarin alleen deze aan gelegenheid zou worden behandeld.

21 Maart 1813 kwam de Groot-Loge in „Den Doele” te Haarlem bijeen. Het Opperbestuur had reeds het Arrêté met een Missive d.d. 19 Januari 1813 aan „La Grande Loge symbolique du Grand Orient de France” beantwoord, welke missive door de vergadering werd goedgekeurd. Een commissie werd benoemd om een concept-resolutie samen te stellen, waarin zou worden geprotesteerd tegen elken inbreuk op de rechten van het Nederlandsche Grootoosten.

De gebeurtenissen van November 1813 zijn bekend. De Groot-Loge van Pinksteren 1814 behoefde geen der besluiten van het vorige jaar meer in behandeling te nemen. De verplaatsing van den zetel van het Opperbestuur ging niet door, en met het Fransche Grootoosten had men niets meer te maken.

Koning Willem I liet zich door Br.: Reinard Falck en door Br.: Graaf de Thiennes van de Vrijmetselarij op de hoogte brengen, en toen Z.M. gevraagd werd om zijn toestemming, indien zijn tweede zoon Prins Willem Frederik Karel tot de waardigheid van Grootmeester der Orde zou geroepen worden, had de koning geen bezwaren.

Met de aanvaarding van het Grootmeesterschap der Orde door Br.: Prins Frederik der Nederlanden vangt een nieuw tijdvak aan in de geschiedenis van de Orde van Vrijmetselaren in Nederland in het algemeen, en van de Loge „L'Union Royale” in het bijzonder.

DE GESCHIEDENIS VAN DE
ACHTBARE LOGE „L'UNION ROYALE" TIJDENS
HET GROOTMEESTERSCHAP VAN BR.:
PRINS FREDERIK DER NEDERLANDEN
GEDURENDE DE JAREN 1816-1881

1816-1881

DE GESCHIEDENIS VAN DE ACHTBARE LOGE „L'UNION
ROYALE" TIJDENS HET GROOTMEESTERSCHAP VAN BR.
PRINS FREDERIK DER NEDERLANDEN
GEDURENDE DE JAREN 1816-1881

Van 1811 af bleef een zaal boven den Schouwburg gedurende een reeks van jaren niet alleen de vergaderplaats van „L'Union Royale", maar weldra ook die van de beide andere Loges hier ter stede, „L'Union Frédéric" en „Eendragt maakt Magt", welke laatste naam was aangenomen door de Loge „Les Vrais Bataves" in 1814. Het noemen van den naam der Loge „L'Union Frédéric", doet onwillekeurig de herinnering opdoemen van de betrekkingen, die steeds bestaan hebben tusschen den Prins en de Loge „L'Union Royale".

Toen de Loge „L'Union Royale" vernomen had, dat het Grootmeesterschap aan den Prins was aangeboden, haastte zij zich, hem een adres aan te bieden, waarin hem met aandrang verzocht werd, dit aanbod te aanvaarden, hetgeen dan ook, zoo men weet, geschiedde, maar een merkwaardig feit had zich inmiddels voorgedaan.

Het is bekend, dat Prins Frederik der Nederlanden op 19-jarigen leeftijd te Berlijn in de Orde van Vrijmetselaren werd ingewijd en den Gezellen- en Meestergraad verkreeg, respectievelijk op 20 Juni, 2 en 25 Juli 1816 in de *Grosse National-Mutterloge in den Preussischen Staaten, genannt „Zu den drei Weltkugeln"*.

Spoedig na zijn aanneming vereenigden zich in Den Haag eenige Bbr.: om een nieuwe Loge op te richten naast de toen bestaande werkplaatsen „L'Union Royale" en „Eendragt maakt Magt", met het kennelijk, schoon nimmer bepaaldelijk uitgesproken doel, om

De „Komedie of Schouwburg”, omstreeks 1844

voor den jeugdigen Prins een bijzondere maçonnieke groep te vormen, waar hij in den Broederkring mannen ontmoeten zou, met wie hij uit den aard van zijn hoogen maatschappelijken rang, voortdurend op vriendschappelijken voet in aanraking zou kunnen komen. De aanhef der notulen van de voorbereidende bijeenkomsten luidt, zeer eenvoudig: „*A une réunion de Frères Maçons, chez le Frère Hope, jeudi le 3 Oct. 1816 et composé des Frères P. d'Aremberg, C. Bentinck, F. Fagel, A. R. Falck, Van der Goes van Dirxland, J. van der Goes, Hartingh Comans, Van Heerdt, A. Hope, W. G. van der Poll, A. van der Poll, G. de Reede, M. d'Yvoy, Steengracht, Van Bylant et Van Citters, on est convenu, après avoir avisé aux démarches à faire, pour pouvoir se constituer en Loge, de nommer aux différentes charges d'officiers de la Loge de la manière suivante: Le Frère d'Yvoy, Vénérable, Fagel, Secrétaire, etc. Orange et bleu de Nassau ont été déclarées être les couleurs de la Loge.*”

Al aanstonds levert deze aantekening stof tot een paar opmerkingen. Vooreerst, wat was het huis, waar de voorloopige vergaderingen, die talrijk waren en soms meer dan eens in de week gehouden werden, plaats hadden? Het was dat van Br.: A. Hope in het Lange Voorhout, aan de oude Hageraars bekend als het Paleis van Z. K. H. Prins Hendrik der Nederlanden, bewoond tot haar dood door de Koningin-Moeder. Ten andere blijkt, dat in de Loge de Fransche taal werd gebruikt, wat misschien vreemd schijnt, zoo kort na de bevrijding van het Fransche juk; maar men mag niet vergeten, dat het Fransch steeds de hoftaal is geweest en zoo in de kringen der aanzienlijken en zelfs in vele Loges reeds in de 18de eeuw veel werd gebezigd. De Loge „*L'Union Frédéric*” heeft echter reeds op den 8sten Mei 1819 besloten, den Voorzittenden Meester vrij te laten, om voortaan de taal te gebruiken, welke hem het gemakkelijkst en het aangenaamst was en ook den secre-

taris toegestaan, naar verkiezing zich van het Nederlandsch of van het Fransch te bedienen.

Waar de Bbr.: oprichters het Licht hadden ontvangen, blijkt niet; sommigen misschien in eene der vele loges, die omstreeks 1812 en 1813 op een Fransche constitutie waren opgericht: „Le Berceau du Roi de Rome” in Den Haag of „St. Napoléon” of „Sainte Marie Louise d’Autriche” te Amsterdam.

Volgens het destijds geldende wetboek van 1798, kon geen constitutie aan een nieuw op te richten Loge worden verleend, dan na het inwinnen van *consideratie en advies van de Loges, die drie uren in den omtrek gevestigd waren*, en bij verzet van die zijde, mocht de Grootmeester die constitutie niet verleen, dan na behoorlijk verhoor en toestemming van de „Groote Loge”. Uit de notulen blijkt, dat zoowel „L’Union Royale” als „Eendragt maakt Magt” hare toestemming hebben geweigerd, maar in de vergadering van de „Groote Loge” van 13 October 1816, waarin Prins Frederick plechtig als Grootmeester Nationaal werd geïnstalleerd, werd de verlangde constitutie aan „L’Union Frédéric” toch verleend. Reeds den dag na die vergadering, dus op 14 October, werd de Loge „L’Union Frédéric” in den vereischten vorm geopend in tegenwoordigheid van den Prins Grootmeester, die daartoe plechtig was uitgenoodigd.

De Loge ging aanvankelijk ijverig met den arbeid voort. De receptiën in de verschillende graden volgden elkander regelmatig op, maar zelden werden de bijeenkomsten door meer dan 20 Bbr.: bezocht en dat aantal daalde in de latere jaren soms tot vier. Veelal komt op de presentielijst de naam voor van Prins Frederik, die van den beginne af tot Meester van Eer benoemd was en later zelfs als Voorzittend Meester den Moker des Gezags voerde.

Tot het laatste toe behoorden de leden dezer Loge, welke meer dan 30 jaren heeft bestaan, tot de hoogste kringen der residentie. Het

Voorgevel vergadergebouw van „L'Union
Royale" voor de verbouwing van 1910

strekt tot roem en eer van Prins Frederik, dat hij, voor wien, toen hij nog jong en onervaren was, deze loge van uitverkorenen was opgericht, later hare samensmelting met de zusterwerkplaatsen in Den Haag heeft gewild en tot stand gebracht. Reeds in 1833 slaagden de gemeenschappelijke pogingen van de drie Haagsche loges „L'Union Royale", „Eendragt maakt Magt" en „L'Union Frédéric" om voor haren arbeid van het gemeentebestuur een lokaal te huren boven den Schouwburg in het Korte Voorhout, waar zij tot haar vereeniging in 1847 bleven. Toen gingen zij over naar het gebouw, dat door den Prins Grootmeester was aangekocht [▲]) en ingericht, gelegen op den Fluweelen Burgwal, op dezelfde plaats waar zich thans het Ordegebouw bevindt.

De Loge „Eendragt maakt Magt" was onder de naam „Les Vrais Bataves" (De Waare Bataaven) op „Woensdag de laatste dag van de Eerste Maandt in het Jaar des W.:L.: 5790" geïnstalleerd „onder bescherming van het Grootoosten van Frankrijk" in het Oosten van Duinkerken door Br.: Emmery, Voorzittend Meester der Loge „L'Amitié et Fraternité" aldaar. De Loge heeft onder haar leden geteld o.m. Bbr.: Quint Ondaatje en Van der Meer, drossaard der Staten van Holland. In 1795 vestigde zij zich in Den Haag en wijzigde haar naam in 1814. Oorspronkelijk uit geëmigreerde Patriotten bestaande, veranderde met 't verdwijnen dezer partijnaam ook haar karakter. Op 28 October van het genoemde jaar 1847 werd eene gecombineerde vergadering gehouden van de drie Loges, en daarin besloten, zich als nieuwe loge te constitueeren onder den naam en de kleuren van de oudste: „L'Union Royale".

Als voorwaarde der vereeniging van de drie voormalige loges in het Oosten van 's-Gravenhage tot één enkele loge op den 5 November 1847 was een proeftijd vastgesteld van drie jaren. Eerst na afloop

▲) In 1845

van dat tijdperk zou die vereeniging als volkomen en onherroepelijk beschouwd worden, wanneer er vóór het einde van dien tijd geen redenen waren opgekomen om haar aan nadere overweging te onderwerpen. Op den 5den November 1850 waren die proefjaren voorbij, zonder dat eenige stem tegen de vereeniging was vernomen. De overeenstemming der vereenigde Bbr.: had alzoo den sluitsteen geplaatst in den volbouwden boog. Op dien datum zou nu de heugelijke gebeurtenis door de leden „L'Union Royale” plechtig gevierd zijn, indien de Loge toen niet in rouw ware gedompeld geweest door het overlijden van haar onvergetelijken Achtbaren Meester, den welsprekenden Br.: Mr. Verweij Mejan. Dat, voor de Orde en voor de Loge, onherstelbaar verlies deed in het Oosten van 's-Gravenhage alle vreugdebetoon uitstellen tot na het verstrijken van den aangenomen rouw. Toen die rouwtijd was verstreken, besloot de Loge, de herdenking van de voltooide vereeniging en den verjaardag van den Hoogerwaarden Grootmeester op denzelfden dag te vieren en wel op 11 Maart 1851, welke dag tevens de eerste vergadering zou zijn in het nieuwe maçonnieke jaar. In die vergadering zou alleen worden opgeleverd een bouwstuk door den eersten Redenaar Br.: Withuys. De vergadering werd bijgewoond door den Hoogerwaarden Grootmeester en door den Gedeputeerd Grootmeester Br.: J. Schouten.

Van het oogenblik der vereeniging af is Prins Frederik lid geweest van de loge „L'Union Royale” en tevens haar Meester van Eer. Herhaaldelijk vertoefde de Hoogerwaarde temidden der Bbr.: en telkens verrastte hij haar door zijn hoogst waardevolle geschenken. Reeds is gewezen op den aankoop van het gebouw op den Fluweelen Burgwal, dat eerst zou worden het eigendom van „L'Union Royale”, maar dat om redenen van praktischen aard werd overgedragen aan het Grootoosten, terwijl de Hoog Eerwaarde

Mr. G. W. Verweij Mejan

in den tuin een grooten tempel deed bouwen voor den ritueelen arbeid en voor de samenkomsten van het Grootoosten. (Zie Bijlagen E.) Daarna werd door den Hoogerwaarde aangekocht een gebouw aan de Nobelstraat, waarin de Louisa-stichting is gevestigd geweest, totdat dit gebouw onder den moker moest vallen, omdat het traceeren van de Prinsestraat de onteigening noodzakelijk maakte van het geheele terrein, en eindelijk schonk de Hoogerwaarde aan het Grootoosten de waardevolle verzameling van maçonnieke boekwerken en manuscripten, deel uitmakende van de Klossiaansche Bibliotheek, die nog in het thans vernieuwde gebouw aan de Bbr.: gelegenheid biedt voor maçonnieke studies. De verzamelingen en het archief zijn door de bekwame Bbr.: Noordziek en Boudewijnse geordend en beschreven voor zoover dit nog noodig was, terwijl daarvan gedrukte catalogi verschenen.

Onnoodig te zeggen, dat de Orde en ook de Loge „L'Union Royale" telkens door zinrijke geschenken deden blijken van hunne vereering voor den Hoogerwaarden. Deze waardevolle geschenken zijn bij den dood van den Grootmeester door de Hooge Erven weder aan het Grootoosten afgestaan en bevinden zich in het gebouw der Orde in het Maçonnieke Museum.

Ook toen de behoefte aan een orgel bleek en de noodige Metalen voor den aankoop en de plaatsing niet spoedig bijeen kwamen, trad de Hoogerwaarde weer op den voorgrond, en stelde beschikbaar, wat nog ontbrak, zoodat op 5 November 1851 een uitnemend instrument door de firma Maarschalkerweerd kon worden geplaatst. Bij de inwijding werden door de Bbr.: Dunkler en Renaud verschillende muziekstukken uitgevoerd en hield de dichter Br.: Withuys een welsprekende rede.

Het kwam een enkele maal voor, dat met de beste bedoelingen de op-

brengst van liefdadige plannen niet beantwoordde aan de verwachtingen.

Zoo geschiedde het b.v. dat ter ondersteuning van de Louisa-stichting het plan werd geopperd, een groot concert te geven. Br.: W. F. G. Nicolai, de bekende componist, stond gratis zijn oratorium „Bonifacius” af en leidde de instudeering en de uitvoering. Vele Bbr.: en ook profanen hadden op de rondgeane lijsten geteekend, maar toen het concert, dat overigens voortreffelijk slaagde, was afgelopen, en het resultaat was opgemaakt, bleek, dat er een niet onaanzienlijk deficit was, omdat instudeering en solisten grootere bedragen hadden gevorderd, dan voorzien was. De Bbr.: brachten echter het noodige bijeen, zoodat deze wonde spoedig geheeld was.

Reeds spoedig na 1811 was voor de Loge „L'Union Royale” een tijdperk aangebroken van bijzonderen bloei, vooral onder het Voorzitterschap van de Bbr.: Vosmaer, Verweij Mejan en Van Rappard. Vooral Br.: Verweij Mejan genoot in hooge mate de liefde en de hoogachting der Bbr.: zooals blijkt uit het feit, dat hij op het St.-Jansfeest van 1846 zijn 25-jarig jubileum als Voorzittend Meester op schitterende wijze gevierd zag. Bij deze gelegenheid ontving de Loge drie ebbenhouten hamers van Br.: Verweij Mejan in samenwerking met de Bbr.: Van Rappard en Vosmaer, wier 25-jarig jubileum resp. als Gedeputeerd Meester en 1e Opziener tevens was herdacht.

Ook zijn opvolger, Br.: Jhr. Mr. Van Rappard, mocht zich verheugen in den diepen eerbied en de groote hoogachting zijner mede-Bbr.:, wat o.a. bleek op 24 Maart 1858 bij de viering van het 100-jarig bestaan der Werkplaats, toen hem een schitterend zilveren theeblad door de leden ten geschenke werd aangeboden.

De opvolger van Br.: Van Rappard, Br.: Mr. L. Metman,

Jhr. F. A. Ridder van Rappard

vertrok reeds in 1859, dus een jaar na zijn benoeming, naar West-Indië, om aldaar als Regeeringscommissaris de invoering van een nieuwe wetgeving te besturen, doch nauwelijks mocht hij daar een jaar vertoeven, of de dood nam hem weg.

Kort was ook het bestuur van de beide volgende Voorzitters, de Bbr.: I. v. d. Bosch en P. van Rees Moorrees, beiden overleden in 1864, waarop tot Achtbaren Meester werd verkozen Br.: B. L. W. Mensing, die tot 1870 den Voorzitterstoel innam. In Juni 1870 werd tot Voorzitter gekozen Br.: Mr. J. P. Vaillant, die vele jaren den Moker des Gezags heeft gevoerd. Hoevele receptiën in de Loge „L'Union Royale” in het geheel hebben plaats gehad, kan niet worden nagegaan, maar wel weet men, dat alleen Br.: Vaillant 160 receptiën leidde in den Leerlingsgraad en daarboven 115 in den Gezels- en 90 in den Meestergraad.

Onder de merkwaardige gebeurtenissen in de eerste 70 jaren der vorige eeuw is zeer vermeldenswaardig het bezoek van negen Bbr.: uit de Achtbare Loge „Les Amis Philantropes” in het Oosten van Brussel op 13 Maart 1861. Op dien datum vierde „L'Union Royale” den 64sten verjaardag van den Hoogerwaarden Prins Frederik en de Brusselsche Bbr.: kwamen over om 4030 franc te storten in het fonds gevormd tot steun van de noodlijdenden door de geweldige overstrooming van Maas en Waal in die dagen. Aan het hoofd der deputatie stond de Zeerverlichte Br.: P. J. Verhaegen, zich noemende Grootmeester ad Interim in België, daar hij nog steeds Prins Frederik als Grootmeester-Nationaal van Nederland en België bleef erkennen. Dit bezoek werd beantwoord door een tegenbezoek van negen Bbr.: van „L'Union Royale” op het zomerfeest van „Les Amis Philantropes”.

Niet minder verdienen de aandacht het 50-jarig (27 November 1866) en het 60-jarig (27 Juli 1876) jubileum van Prins Frederik als

Grootmeester-Nationaal, waaraan „L'Union Royale" een zeer werkzaam aandeel nam en bij welk laatste feest tegenwoordig was de Hoogerwaarde Br.: Friedrich, Kroonprins van Pruisen, die bij de feestviering in een schitterende rede opwekte tot broederzin en humaniteit.

„L'Union Royale" betuigde hare hulde aan den Hoogerwaarden, o.a. door het aanbieden van een geschenk, bestaande uit een marmeren beeld, vergezeld van een album, waarin zich teekeningen bevonden, voorstellende de Vrijmetselarij der Ouden, der Middeleeuwen en van den lateren tijd, en verder van achttal bladen vermeldende eenige hoofdfeiten uit het leven van den Grootmeester. Op 26 Juli 1876 was in „L'Union Royale" door Prins Frederik in de Orde opgenomen Prins Alexander der Nederlanden, die den 9den November d.a.v. den Gezels- en den Meestergraad ontving, en op 28 November benoemd werd tot Gedeputeerd Meester van Eer der Loge.

Het jaar 1881 was voor de Loge een zeer somber jaar. In dit jaar toch stierf op den 6den September de Grootmeester Prins Frederik, haar medelid en tevens haar Meester van Eer, die zooveel jaren met haar had medegeleefd en die zoo gaarne binnen haren Tempel vertoefd had.

Op 2 November 1881 heeft de Orde Prins Frederik in een plechtige Rouwloge herdacht. (Zie Bijlagen Bladz. D 43.)

Vijf en zestig jaren had de eerwaardige grijsaard aan het hoofd der Orde gestaan, en toen hij zijn einde voelde naderen, riep hij nog aan zijn sponde Br.: Noordziek, den Gedeputeerd Grootmeester, kennelijk om aan de buitenwereld het bewijs te leveren, dat hij heenging naar het Eeuwig Oosten als een goed V.:M.:, aldus aan de vijanden der Orde de mogelijkheid ontnemende, om uit te strooien, dat de Prins in het aangezicht van den dood zich van de Vrijmetselarij

Huldeblijk, in 1866 aangeboden door „L'Union Royale" bij het 50-jarig jubileum van Z.K.H. Prins Frederik als Grootmeester Nationaal, vervaardigd door Br.: J. Ph. Koelman.

1000
1000

1000
1000

1000
1000

1000
1000

en hare verheven beginselen zou hebben afgewend.

Tot de Bbr.:., die zich zeer verdienstelijk hebben gemaakt in en voor de loge „L'Union Royale”, behooren de Bbr.: S. H. Hertzveld, de vader der dichteres van het „Triumflied der beschaving”, P. G. Renaud, J. C. Estor, J. Boudewijnse en J. J. F. Noordziek. De Redenaar bij het 125-jarig bestaan der Loge, Br.: Y. Ykema, zegt van hen in zijne rede:

„Br.: Hertzveld, door diepe kennis der Vrijmetselarij en hare grondslagen door allen geëerd, Br.: Renaud, die jarenlang door zijn muzikale bouwstukken het hart der vergaderde Bbr.: wist te treffen, en door de werkplaatsen tot haar Eerelid werd benoemd, Br.: Estor, wiens nooit genoeg te roemen zorg voor het financieele welzijn der loge door allen op den hoogsten prijs wordt gesteld.

En naast dit waardig drietal stel ik den Meester van Eer der werkplaatsen den rijkbegaafden Br.: Noordziek. Hoe menigmaal heeft hij van dit spreekgestoelte in krachtige taal bij feestvoering en rouwplechtigheid de reinste snaren van het gemoed der Bbr.: doen trillen.

Bij deze namen mogen gevoegd worden die van den hoogstbekwamen en onvermoeid werkzamen Br.: J. Boudewijnse, die de Loge en het Grootoosten in verschillende betrekkingen gediend heeft en als Meester van Eer het Eeuwig Oosten is ingegaan.”

De Redenaar eindigde zijn toespraak met de volgende woorden:

„Bij het overzicht van het 125-jarig tijdvak, dat achter ons ligt valt zeer weinig krachtige arbeid naar buiten te vermelden. Het Logeleven was opgewekt genoeg; de receptiën waren talrijk, de opkomst der Bbr.: liet weinig te wenschen over; geen enkele receptie of huishoudelijke vergadering, of de Kolommen waren voldoende, vele malen zelfs dicht bezet. Maar de vraag kan gesteld worden, wat heeft „L'Union Royale” voor de verbetering van het menschedom gedaan? En als hare annalen geraadpleegd worden, zal het antwoord op die vraag voor

velen verre van voldoende zijn. 't Is waar: eenige arbeid moet erkend worden. Bij de oprichting der Louisa-stichting is „L'Union Royale" wel de loge geweest, die het meest en het krachtigst tot den opbouw dezer schoone maçonnieke instelling heeft bijgedragen, en nog komt haar de lof toe van ijverigen arbeid en groote offervaardigheid. Waar ten behoeve van een vrijmetselaar of van betrekkingen de weldadigheid werd ingeroepen, heeft „L'Union Royale" zich steeds vrijgevig, niet zelden tè vrijgevig getoond. Maar men zal moeten erkennen, dat die arbeid meer de broederschap in het bijzonder, dan het menschedom in het algemeen ten goede komt."

De „Commissie van 1841" is echter een instituut, dat overtuigend bewijst, dat de philanthropische arbeid, hoe bescheiden dan ook van omvang, toch bijna een eeuw lang een traditie van „L'Union Royale" is geweest. De bijlagen tot dit Gedenkboek (Zie Bijlagen bladz. B 22-32) bevatten extracten uit het notulenboek der Loge, waaruit blijkt op welke serieuze wijze deze zaak is voorbereid en te boek gesteld. Men moet niet uit het oog verliezen, dat gedurende het bestaan der Commissie de armenzorg, het maatschappelijk hulpbetoon steeds grooter omvang hebben gekregen, terwijl bovendien de uitdeeling van brood en turf minder past in het kader van de 20ste eeuw. Maar ook hierin heeft de Commissie zich weten aan te passen, zoodat ze thans zich bezig houdt met het verstrekken van brandstoffen in den vorm van eierkolen en anthraciet, terwijl het verzamelen en uitdeelen van gedragen kleding bovendien haar arbeidsterrein is geworden. De belangstelling van het Koninklijk Huis en de medewerking van het Gemeentebestuur blijkt uit de afgedrukte rekening en verantwoording van 1846/47 overduidelijk. Volledigheidshalve vinden hierbij tevens een plaats eenige gegevens uit de latere jaren. (Zie Bijlagen bladz. B 33.)

Tot de werkzaamheden, die steeds met groote animo in de Loge

Z.K.H. Prins Alexander der Nederlanden, Prins van Oranje (omstreeks 1880)

verricht werden, behoorden de herdenking van de verjaardagen van den Hoogerwaarden Prins Grootmeester, 28 Februari, de gedenkdag van de vereeniging der drie Haagsche Loges, 5 November, en de St.-Jansvieringen. Op de dagen waren de Kolommen steeds dicht bezet en meermalen kwamen deputaties uit België en uit andere plaatsen van ons eigen land de Kolommen aanvullen. Zoo zien we op het St.-Jansfeest van 1862 weder een deputatie van „Les Amis Philantropes” uit Brussel verschijnen, aan welker hoofd ditmaal stond Br.: Teriol Fourcault, welke o.a. kwam overbrengen een gedenkpenning, gesneden door den mede-afgevaardigde Br.: L. Wiener, ter herinnering aan de samenkomst der Koningen van België en Nederland. Bij deze gelegenheid voerde de Hoogerwaarde zelf het woord om den Belgischen Bbr.: dank te zeggen voor hunne komst, terwijl daarna de welsprekende Br.: Mr. Jacques van Gigh, de bekende Haagsche advocaat, de geestdrift der Bbr.: wist te doen ontvlammen voor de gevoelens, door Johannes den Dooper gepredikt.

Zoo zien wij onder het Grootmeesterschap van Prins Frederik de Orde zich langzaam maar gestadig uitbreiden, zich steeds bezig houdende met de behandeling van ethische en philosophische onderwerpen, maar naar den wensch van den Grootmeester zich verre houdende van politieke strijdvrage.

„Een wijze gedragslijn!” zal menigeen zeggen, want in onze dagen blijkt nog maar al te dikwijls, dat Bismarck's woord: „*Die Politik ist ein von Gott verlassenes terrain*” helaas goeddeels juist is.

Maar de individueele Vrijmetselarij kan door de toepassing van de Koninklijke Kunst in handel en wandel ook op dit gebied groote verbetering aanbrengen.

Indien het waar is, dat slechts begripsverenging de menschen zonder schroom egoïstisch doet handelen, dan moet de toe-

passing onzer beginselen ook op dit gebied goed werken, want altruïsme is de grondtoon van de Koninklijke Kunst en het toepassen van de Vrijmetselaarsbeginselen moet dus veredelend werken op de gemoederen en de menschheid verheffen tot hooger peil.

Onze voorgangers hebben in de eeuwen, die achter ons liggen, ons op hunne wijze trachten voor te gaan en naar hunne inzichten gearbeitet, aan de „verbetering van het menschedom” zooals de oude, algemeene wet aangaf.

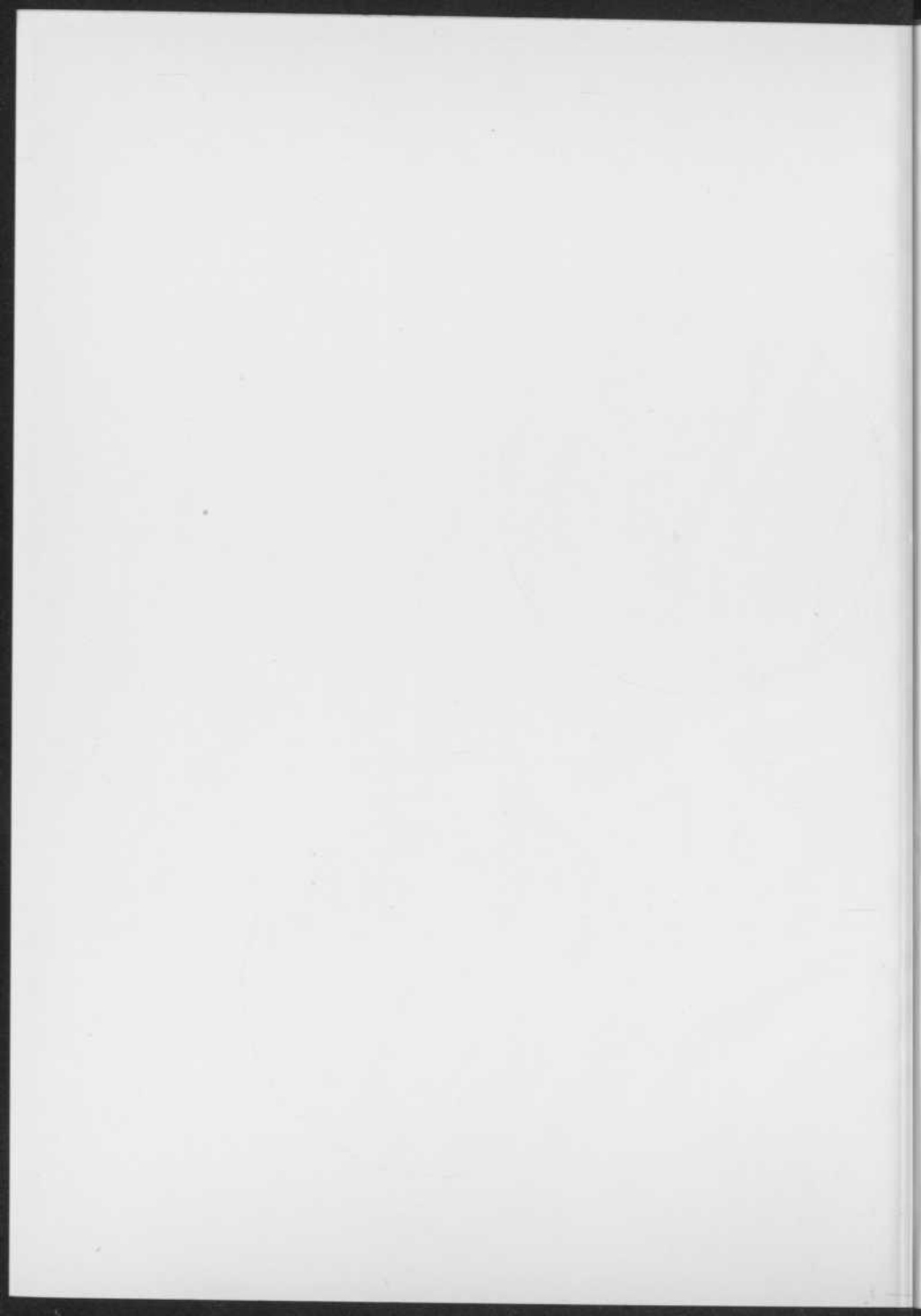
Laat ons op den ingeslagen weg voortgaan en op onze beurt een voorbeeld zijn van altruïstisch opgaan in den dienst der menschheid!

Medaille 1861 voorzijde

Medaille 1861 achterzijde

DE GESCHIEDENIS VAN DE
ACHTBARE LOGE „L'UNION ROYALE“
NA HET GROOTMEESTERSCHAP VAN
BR.: PRINS FREDERIK DER NEDERLANDEN
GEDURENDE DE JAREN 1881-1918

1881-1918

DE GESCHIEDENIS VAN DE ACHTBARE LOGE „L'UNION
ROYALE" NA HET GROOTMEESTERSCHAP VAN BR.:
PRINS FREDERIK DER NEDERLANDEN
GEDURENDE DE JAREN 1881-1918

Gedurende het Grootmeesterschap van Prins Frederik en zijn lidmaatschap van de loge „L'Union Royale", heeft deze loge een tijdperk van grooten bloei doorgemaakt en vele zeer bekwame en ijverige leden tot zich getrokken.

Zwaar werd de loge „L'Union Royale" dan ook getroffen, toen op 8 September 1881 deze onvergetelijke Hoogerwaarde Grootmeester-Nationaal, in den gezegenden ouderdom van 84 jaren, het Eeuwig Oosten inging, drie maanden nadat zijn 65-jarig bestuur in de vereenigde Broederschap feestelijk was herdacht.

Bij deze herdenking deelde de Prins mede, dat hij zich in den loop van het ingetreden werkjaar, dus vóór de eerstvolgende Algemeene Vergadering, tengevolge van zijn minder gunstigen gezondheidstoestand, genoopt zou zien, de functie van Grootmeester-Nationaal neer te leggen. Hij hoopte dan deze functie tegen die van Beschermheer der Orde te kunnen verwisselen.

Terecht schreven dan ook namens de Grootofficiëren der Orde, de Bbr.: J. J. F. Noordziek, Gedeputeerd Grootmeester-Nationaal, en J. Boudewijnse, 2de Grootsecretaris, in hun Teekenplank d.d. 10 September 1881 aan de onder het Grootoosten gevestigde werkplaatsen het volgende:

*"Aan aller herinnering dringen zich, als het ware, gelijktijdig op
"de omstandigheden, moeilijke of gelukkige, die, onder Zijn be-
"leidvol maçonniek beheer, zijn doorleefd; de betekenismolle
"woorden door Zijn mond zoo vaak uitgesproken tot opwekking
"en bemoediging, maar ook tot leering en waarschuwing; de*

*"gevoelens vol echten vrijmetselaarszin door Hem ter neder
"geschreven; en de handelingen, als uitvloeisels Zijner gedachten,
"die den adel Zijner ziel, de liefde van Zijn hart en de
"rijke geestesgaven van Zijn hoofd zoo bijzonder kenmerkten".*

Zoowel door de Loges der Symbolieke Graden als door de Kapittels der Hooge Graden en de Bouwhutten van Uitverkoren en Opper-Uitverkoren Meesters werd het besluit genomen om tot de eerstvolgende Algemeene Vergadering den rouw aan te nemen. Aldus was de Loge „L'Union Royale” gedurende een jaar in zwaren rouw gedompeld.

Op een tot Z.M. den Koning gericht verzoek werd antwoord ontvangen, dat voor de Vrijmetselarij in haar ganschen omvang ter bijwoning van de plechtige teraardebestelling in de Nieuwe Kerk te Delft op 23 September 1881, vijftien toegangskaarten konden worden beschikbaar gesteld, terwijl verschillende Bbr.: van „L'Union Royale” aldaar tegenwoordig konden zijn in een andere, profane functie.

Voorts had Z.M. de Koning beslist, dat tegen een vereeniging der leden van de Broederschap van Vrijmetselaren op het Marktpllein te Delft geen bezwaar bestond, waarvan ook door zeer vele leden van genoemde Loge gebruik werd gemaakt. (Zie ook Bijlagen bldz. D 44 en D 45).

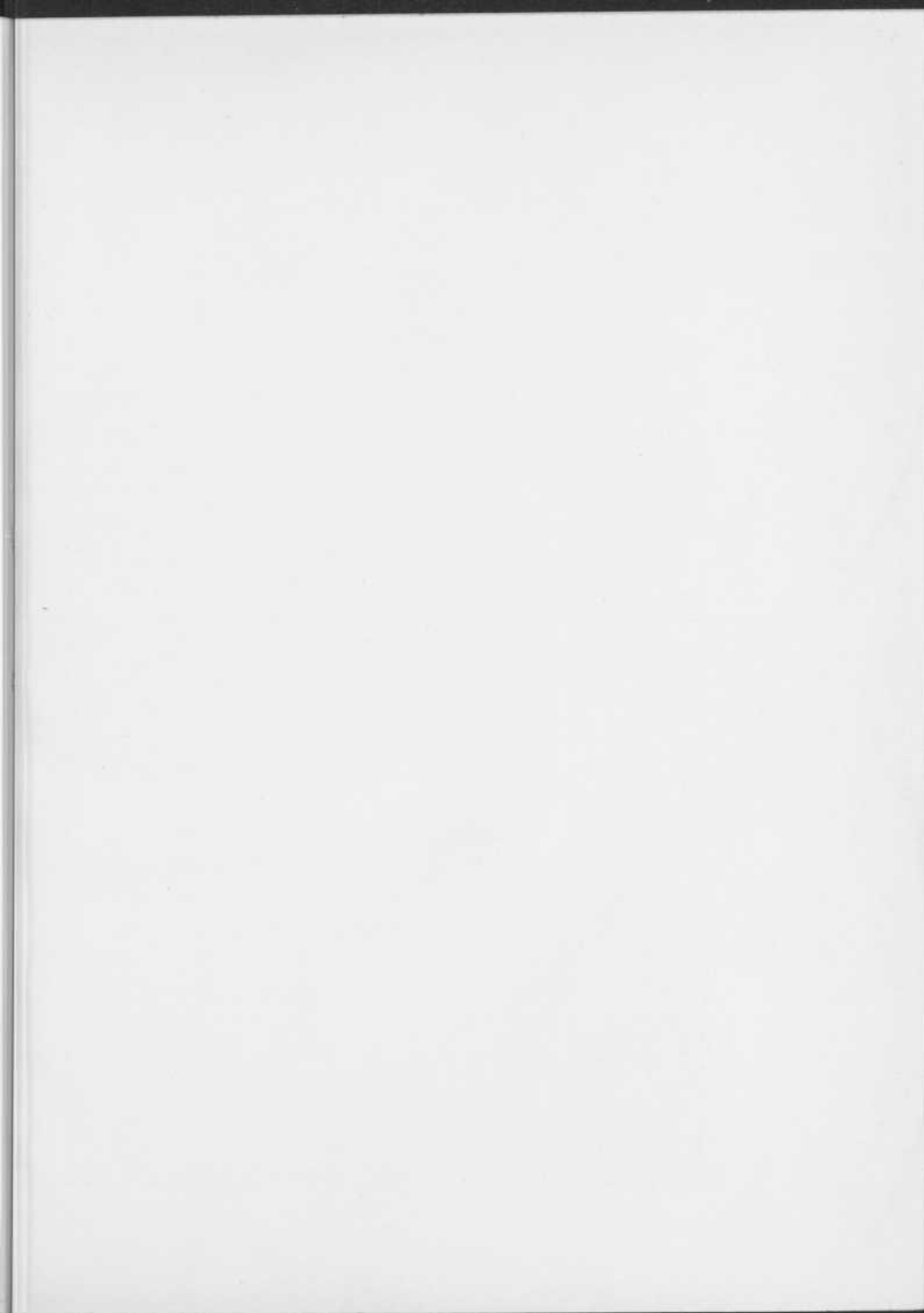
In de vergadering van 4 October 1881 werd het voorstel gedaan om den Zeer Achtbaren en Zeer Verlichten Br.: J. J. F. Noordziek, lid van den Raad der Ouden, enz. aan wien de Orde in het algemeen en de Loge „L'Union Royale” in het byzonder veel te danken had, te benoemen tot Meester van Eer der Loge „L'Union Royale”, ter vervanging van den zoo diep betreurden en innig geliefden Br.: Willem Frederik Karel, Prins der Nederlanden.

Br.: J. J. F. Noordziek zond hierop aan de Loge een teekenplank d.d. 5 October 1881, waarin hij mededeelde, dankbaar het bewijs van welwillendheid en toegenegenheid te hebben ontvangen en met diepgevoelde erkentelijkheid te hebben vernomen, dat hij waardig was gekeurd wijlen den onvergetelijken Br.: Prins Frederik te mogen vervangen en deze benoeming gaarne te aanvaarden, zullende hij trachten naar beste vermogen alles aan te wenden ten einde het in hem gestelde, hooggewaardeerde vertrouwen niet te beschamen. „Ik verklaar intusschen”, zoo schreef hij, „die verklaring af te leggen met groote aarzeling en tevens met smart en leedgevoel, nu ik geroepen word, een hoogst voortreffelijken en niet geëvenaarden Medebr.: onder U op te volgen, die in aller gemoed onuitwisbare, aandoenlijke herinneringen heeft opgewekt.”

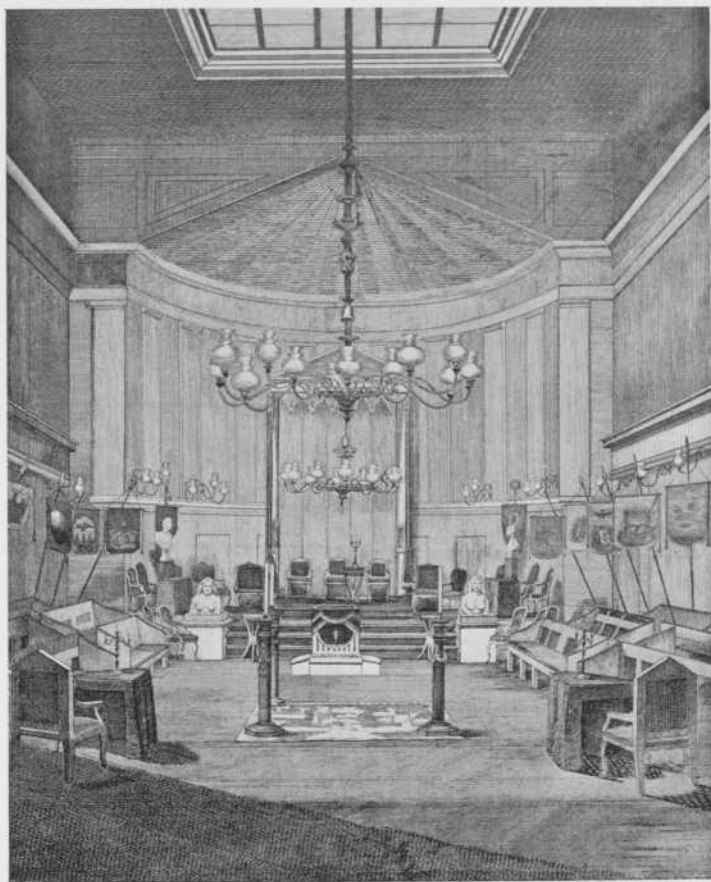
Daarna trad voor de Loge „L'Union Royale” een tijdperk van grooten bloei in op maçonniek gebied, een tijdperk waarin echter angstvallig werd zorg gedragen, dat zij zich verre zoude houden van Godsdienst en politiek.

Br.: G. J. D. C. Goedhart, in 1908 1ste Redenaar der Loge, zeide in zijn Bouwstuk, opgeleverd bij het 150-jarig hestaan der Loge o.a.:

”Br.: Noordziek getuigde (in 1856) van het door hem behandelde ”tijdvak, dat men had leeren inzien, dat de Orde uitsluitend op ”HAAR terrein zich moest blijven bewegen, zich geheel vreemd ”moest houden van alles, wat in de verte zweemt naar staatkunde ”of godsdienst, en haar taak beperken met te trachten den mensch ”te veredelen en aldus een veredelde maatschappij te vormen. ”Door ondervinding, zoo sprak hij verder, is men alzoo bedacht- ”zaam geworden. . . . Met de beoefening van de zedeleer hield ”men zich van toen af UITSLUITEND bezig, en, gelijk door het ”onophoudelijk zoeken en opsporen van onvermoeide navorschers, ”in de stoffelijke wereld uitkomsten zijn verkregen, die onze

Tempel, van 1847 tot 1925 in gebruik bij „L'Union Royale”

*"verbazing opwekken, zoo heeft, door de volhardende inspanning
 "en krachtige medewerking van talentvolle mannen, zich op het
 "maçonnieke gebied eene ontwikkeling geopenbaard, die ook voor
 "de toekomst van weldadige gevolgen wezen kan en moet."*

Op 't gebied der philanthropie liet de Loge „L'Union Royale” zich niet onbetuigd. Gedurende de periode 1880-1890 ging van haar uit 't initiatief voor:

de 's-Gravenhaagsche vereeniging voor Gezondheidskolonies, (zie Bijlagen bladz. H 66)

de Vereeniging „Kindervoeding”, (zie Bijlagen bladz. H 67)

de Vereeniging „Armenzorg” (zie Bijlagen bladz. H 70 e.v.)

Daarnaast is men, vooral in het begin van de 20ste eeuw, zich meer en meer gaan toeleggen op de bestudeering van de symbolen en de ritualen en vele leden van de Loge „L'Union Royale”, waren dan ook in 1905 onder de oprichters en de eerste leden van de Vereeniging tot Bestudeering van Symbolen en Ritualen, die thans in de Orde een belangrijke plaats inneemt.

Hand aan hand met de meerdere en diepere studie van de Symbolen en Ritualen ging ongetwijfeld een verdieping van de maçonnieke gedachte en een veel ernstiger en meer dévôte stemming bij de inwijdingen en verheffingen.

Van 1847 tot 1886 was in Den Haag alleen de Loge „L'Union Royale” gevestigd. In dat laatste jaar werd uit haar een kind geboren; de Loge „Hiram Abiff”, wier constitutiebrief is gedateerd 20 Juni 1886. Veroorzaakt in het gewone leven het verscheuren van etherische banden meestal groote smart, ook het besluit van een aantal Bbr.'s. om een nieuwe Loge te vormen, wekt, naast een gelukkig gevoel, omdat het van een diep maçonniek leven getuigt, toch vaak een pijnlijke gewaarwording. Voldoende zij het, hier te vermelden, dat de geboorte van de Loge „Hiram Abiff” aan de moederloge

niet zonder smart is voorbij gegaan en lang heeft het dan ook geduurd, eer „L'Union Royale” de gevolgen was te boven gekomen. Intusschen moge met vreugde worden geconstateerd, dat in den loop der voorbij gegane jaren de verhouding tot „Hiram Abiff”, evenals die tot al haar kinderen en kleinkinderen van den meest aangenamen en broederlijken aard is gebleken.

Den 20sten December 1914 werd de Loge „L'Union Frédéric” geïnstalleerd, die voor het grootste deel bestond uit leden van de Loge „L'Union Royale”.

Uit de Loges „Hiram Abiff” en „L'Union Frédéric” zijn nog geboren drie in het Oosten van 's Gravenhage werkende Loges n.l. de Loges: „Groot Nederland” (1922), „De Oude Plichten” (1930) en „Het Zuiderkruis” (1933), zoodat de Loge „L'Union Royale” het aanzijn heeft geschonken aan twee dochter-loges en drie kleindochter-loges.

In 1918, tijdens den grooten Europeeschen oorlog, werd in het Oosten van 's-Gravenhage door geïnterneerde Engelsche militairen, nog opgericht de Loge „Willem van Oranje”, arbeidend onder leiding van Commander Br.: Henderson. Totdat de geïnterneerden, na den wapenstilstand naar hun land konden terugkeeren, heeft deze Loge gewerkt met het meubilair van de Loge „L'Union Royale” en daarna alle leden van onze Werkplaats tot Lid van Eer van die Loge benoemd.

Bij den grooten, omvangrijken en belangrijken arbeid, dien de Loge „L'Union Royale” in den loop der jaren in het belang van de Vrijmetselarij en verre daarbuiten heeft verricht, moge in het bijzonder worden vermeld, het groote aandeel, dat zij heeft gehad in de zorg voor de lawine van vluchtelingen, die na den val van Antwerpen over ons land is gekomen.

Vooral in den eersten tijd daarvan hebben niet alleen vele leden

Voorgevel vergadergebouw van „L'Union Royale" sedert 1910

van de „L'Union Royale", tezamen met de leden van de zusterloges in het Oosten van 's-Gravenhage, veel voor de vluchtelingen gedaan. Tevens moge hier nog wel eens in het bijzonder vermeld worden de onvermoeide arbeid dien toen de Zusters hebben verricht bij het verstrekken van kleeren, levensmiddelen en huisraad aan de bijna van alles beroofden. Bereidwillig stelde het Hoofdbestuur der Orde hiervoor alle zalen van het gebouw aan den Fluweelen Burgwal beschikbaar.

Bovendien had de Loge „L'Union Royale" in die dagen een speciaal comité van Bbr.: uit haar midden ingesteld, om de zorg op zich te nemen voor Vrijmetselaar-vluchtelingen met hun familie, waarvoor zij een groot bedrag aan geld van haar kapitaal beschikbaar stelde en waardoor zij niet alleen in stilte veel leed heeft gelenigd, maar bovendien de toen bestaande steun-comité's van een vrij groote zorg heeft ontlast.

Tevens had zich in die bewogen tijden een kleine Commissie gevormd tot steun aan noodlijdende Bbr.: in Duitschland, welke ook zeer velen ten zegen is geweest.

Het is hier de plaats om te memoreeren, hoe na het aftreden van Br.: H. P. van Nieuwenburg eerst Br.: M. Schuylenburg en daarna Br.: P. J. B. Lampe het presidium hebben uitgeoefend en door hun recht broederlijk optreden er veel toe hebben bijgedragen dat de zuivere maçonnieke sfeer, die door allerlei omstandigheden wel een weinig te loor was geraakt in den Broederkring wederkeerde. Ook Vrijmetselaars zijn nu eenmaal slechts menschen en hoezeer onze beginselen den eisch stellen, dat vooral in den Broederkring steeds een broederlijke geest moet heerschen, niet immer weet elke Br.: zich daaraan te onderwerpen. Waar wij, Vrijmetselaars, wenschen, dat de geest van broederschap, verdraagzaamheid en liefde de geheele maatschappij zal doordringen, behoort deze toch vóór

alles in de loge-bijeenkomsten te heerschen. En dat nu hebben de Bbr.: Schuylenburg en Lampe ongetwijfeld weten te bereiken en mede daardoor is sindsdien de Loge „L'Union Royale" weder die vriendelijke en broederlijke kring geworden welke zij van oudsher is geweest en naar wij hopen tot in lengte van dagen zal blijven.

DE GESCHIEDENIS VAN DE
ACHTBARE LOGE „L'UNION ROYALE“
GEDURENDE DE JAREN 1918-1934

1918-1934

DE GESCHIEDENIS VAN DE ACHTBARE LOGE „L'UNION ROYALE" GEDURENDE DE JAREN 1918-1934

Het tijdperk, dat na het einde van den Wereldoorlog aanbreekt, en tot op heden voortduurt, biedt voor een geschiedverhaal der Achtbare Loge „L'Union Royale" op twee wijzen een groote hoeveelheid bouwstof.

Vooreerst zijn er nog tal van leden, die actief de gebeurtenissen dier periode hebben medegemaakt, maar bovendien bezit het archief der Loge een aantal uitvoerige beredeneerde jaarverslagen van de hand van Br.: J. J. Kroeze, die als secretaris gedurende deze jaren op serieuze wijze de „faits et gestes" dezer werkplaats heeft vastgelegd.

Stelden de vroegere secretarissen, die de notulen der Loge schreven, voorzoover die sedert 1806 nog nagegaan kunnen worden, zich tevreden met algemeene termen, uit de recente verslagen kan de aandachtige lezer zich eenigszins een beeld vormen van den geest en strekking der opgeleverde bouwstukken.

Maar ook uit een ander oogpunt beschouwd, is dit tijdvak van beteekenis. Nadat de Achtbare Meester Br.: dr. F. H. Cowan het Eeuwig Oosten was ingegaan, werd de opengevallen functie ad interim vervuld door Bbr.: Zey en Besanger, die zich op lofwaardige wijze kweten van hun moeilijke taak het maillet in een veelbewogen periode te voeren. Het was den laatstgenoemde vergund, den Moker des Gezags over te dragen aan Br.: Mr. W. Sonneveld, van wien met recht getuigd wordt, dat met zijn intrede in de Loge een nieuw tijdperk van kracht en bloei is ingegaan. Aan alle kanten werd door de Bbr.: aandrang uitgeoefend, dat de Achtbare

Mr. W. Sonneveld (1925)

Meester zelf den duisterlingen het Licht en den Bbr.: Hooger Loon zou geven en weldra was het a.h.w. gewoonte geworden, dat deze arbeid in „L'Union Royale" uitsluitend door Br.: Sonneveld werd verricht.

Onder zijn presidium valt de werkzaamheid van verschillende Bbr.: ten behoeve van Weensche Bbr.: in den tijd, dat de na-oorlog-sche ontredde van Oostenrijk een beroep op maçonnieke liefdadigheid deed.

Bij de Oudejaarsherdenking van 1922 werden de Zusters uitgenoodigd, terwijl in 1923 een meerderheidsbesluit der Loge besliste, dat dit niet zou geschieden, doch sedert 1924 zag de Tempel de Zusters op Sylvesteravonden wederom geregeld in zijn Kolommen.

Een ander principe, dat langzamerhand burgerrecht in onze werkplaats verkreeg, is het beginsel, zooveel mogelijk Bbr.: uit de eigen Loge aan het woord te doen zijn. Het getuigde van een groeiend gevoel van verantwoordelijkheid om mede te arbeiden aan den opbouw. En met trots kunnen wij getuigen, dat ook in dit opzicht „de bouw voortgang heeft gehad".

Den 5den Mei 1925 werd de functie van voorzitter opgedragen aan Br.: Mr. A. A. Galestin, destijds lid van de Achtbare Loge „Groot-Nederland" en den aftredenden functionaris het Meesterschap van Eer onzer Loge aangeboden. Slechts korten tijd heeft onze Werkplaats Br.: Sonneveld als Meester van Eer mogen bezitten. Reeds den 6den Januari 1926 werd Br.: Sonneveld naar het Eeuwig Oosten opgeroepen, waarheen een andere Meester van Eer onzer Loge, Br.: H. P. van Nieuwenburg, hem reeds was voorgegaan.

Niet alleen voor „L'Union Royale", doch voor de geheele Orde waren deze gebeurtenissen evenzoovele slagen, daar de afgestorvenen resp. de functie van Grootmeester en Grootsecretaris hadden bekleed. Een noviteit, welke de nieuwe Achtbare Meester in onze werk-

plaats wenschte in te voeren, was het instituut der Groepsvergaderingen. Reeds waren de avonden van Broederlijk samenzijn dermate afgebrokkeld, dat het biljart, waarvan slechts door enkele getrouwen nog gebruik werd gemaakt, aan de Louisa-stichting ten geschenke was gegeven. Zij kregen min of meer het karakter van praatavonden, waar aan 't toeval was overgelaten, of er iets „ter tafel” zou worden gebracht, dan wel of de Bbr.: zich met elkaar bij wijze van Societeit zouden onderhouden.

De ervaring heeft bewezen, dat de nieuwe maatregel op succes mocht rekenen.

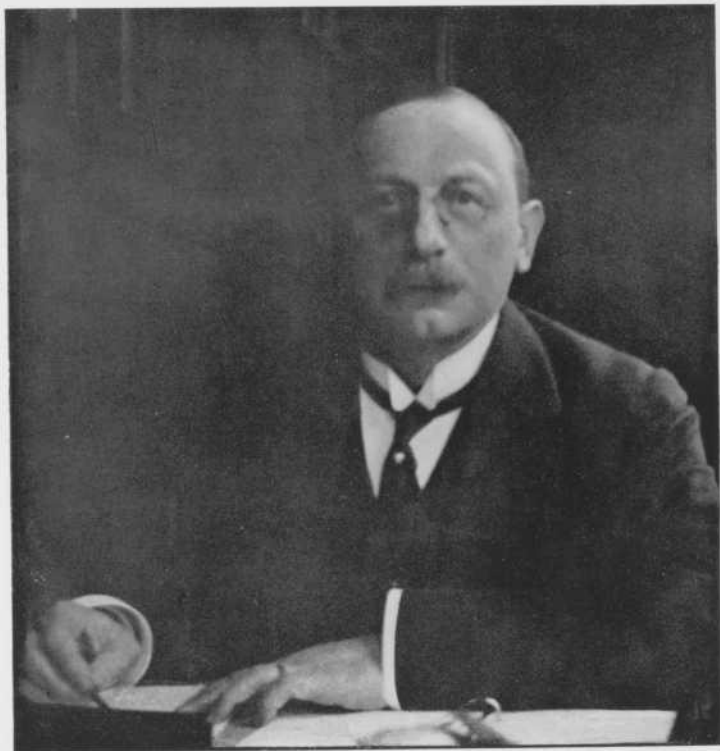
Regelmatig houden groepen Bbr.: zich gedurende één avond per maand, wanneer het Bestuur der Loge afzonderlijk vergadert, bezig met de bespreking van maatschappelijke vragen of specifiek-maçonnieke onderwerpen uit symboliek en ritualistiek. (Zie Bijlagen bladz. G 60)

Het vermoeden ligt zelfs voor de hand, dat deze groepsvergaderingen de Debatingclub „Br.: dr.: Cowan” min of meer overbodig hebben gemaakt, zoodat in 1931 tot opheffing dier club is overgegaan. Het scheen een voortzetting van een traditie, toen het Grootoosten van 1926 den Achtbaren Broeder Mr. A. A. Galestin riep tot de functie van Hoofdbestuurslid, maar onze Loge is er van overtuigd, dat het uitsluitend gaven van geest en gemoed zijn, welke onzen Achtbaren Meester tot buiten de grenzen van dit Oosten een uitstekende maçonnieke reputatie hebben verschaft en die hem zeer hooge maçonnieke betrekkingen hebben doen verwerven.

Het was een ideaal van Br.: Sonneveld geweest, een tempel te zien verrijzen, ons Grootoosten waardig, die beter dan de oude zou beantwoorden aan zijn doel, n.l. te zijn een plaats, waar wij heiligen ernstigen arbeid verrichten „in het volle licht” en in volle geestesvrijheid. Zelf heeft die Hoogerwaarde Br.: zijn ideaal niet ver-

ir. S. Franco (omstreeks 1925)

wezenlijk kunnen zien. Maar ten eeuwigen dage zal aan den nieuwen Tempel de naam van Br.: Sonneveld verbonden blijven ! Nog een andere weemoedige gedachte doemt in ons op, wanneer wij onzen Tempel beschouwen. Hij, die dat ideaal vorm heeft weten te geven, de Bouwer van onzen Tempel, onze te vroeg verscheiden Br.: ir. S. Franco, worde ons weer voor oogen gesteld. Hij, zoo scherpzinnig en zoo vol begrijpen, heeft zijn taak van vormgeving in de stof van de maçonnieke idealen en symbolen moeten overlaten aan de later opgerichte vereeniging „Tempelbouw”.

Den 22sten Februari 1927 verkreeg Br.: Th. H. Elfers het woord om iets te vertellen „*Uit de geschiedenis der A.: L.: „L'Union Royale*” Dit bouwstuk wordt opzettelijk vermeld, omdat daarmede een begin is gemaakt met het systematisch onderzoek naar de wederwaardigheden onzer Loge en daardoor tevens de aandacht gevestigd is op de beteekenis van het jaar 1934 voor „L'Union Royale”. Tevens zag de Loge haar aanspraken op de titel van „*oudste nog werkende Nederlandsche Loge*” door het Hoofdbestuur der Orde erkend.

In 1929 werd voor de eerste maal het maçonnieke werkjaar in dit Oosten geopend met een gemeenschappelijke comparitie van alle Haagsche loges. „L'Union Royale”, als hebbende de oudste brieven, was op dien openingsavond de Gastvrouw, terwijl de leiding berustte in handen van haar Achtbaren Meester Br.: Mr. A. A. Galestin. Door een voortreffelijke voorbereiding en een uitnemende leiding is deze comparitie volkomen geslaagd, zoodat de roep van dezen avond doordrong tot andere werkplaatsen buiten dit Oosten.

Toen in 1931 het eventueel aftreden van Br.: Galestin aan de orde kwam, bleek de Loge terecht zooveel prijs te stellen op 't

behoud van haar eminenten leider, dat zij door een wijziging van haar huishoudelijk reglement zijn herkiesbaarheid mogelijk maakte. Het sprak vanzelf dat de herkiezing bij acclamatie plaats had.

Op den 15den December 1931 werd door de Loge „L'Union Royale” op plechtige wijze het eereidmaatschap aangeboden aan den Hoogerwaarden Grootmeester Br.: H. van Tongeren, ter gelegenheid van 't 175-jarig Jubileum van de herstelling van 't Grootmeesterschap in de Nederlanden en ter erkenning van de groote verdiensten van den Hoogerwaarden Br.: Van Tongeren voor de Orde van Vrijmetselaren onder het Grootoosten der Nederlanden.

Bij de plechtige herdenking van dit jubileum op 19 December 1931 heeft de Loge „L'Union Royale”, de oudste Loge fondatrice, aan de Orde ten geschenke aangeboden een wit-ivoren voorzittershamer, welk geschenk door den Grootmeester met dank aan Br.: Galestin volgaarne namens de Orde is aanvaard, onder het uitspreken der navolgende bewoordingen: „Een geschenk, niet alleen te waardeeren om de redenen, die blijkens Uwe woorden daartoe hebben geleid, maar ook om zijn fraaie bewerking en tevens omdat, wanneer dan in de vervolge binnen deze muren met dit door de Loge „L'Union Royale” aangeboden maillet de zoo bekende slagen worden gegeven, daarmede als het ware telkens in herinnering zal worden gebracht, hoe het indertijd ook de Loges „L'Union” en „La Royale” waren, die toen de Nederlandsche loges tot den gemeenschappelijken arbeid hebben opgeroepen. Het waren toch leden van „L'Union” en „La Royale”, die toen mondeling en schriftelijk den weg hebben bereid tot de gezamenlijke bijeenkomsten op 25 en 26 December 1756, waarop het besluit werd genomen tot oprichting van een Groote Nationale Loge”.

Ongeveer terzelfder tijd heeft de Loge „L'Union Royale” een bedrag van f 1000. — uit de Logekas aan het Grootoosten ge-

Tempel, sedert 1925 in gebruik bij „L'Union Royale"

schonken ter versterking van de financieele positie der Orde. — Nog zij een andere plechtige Tempelbijeenkomst gememoreerd, n.l. de Tempelloge, gedurende het Liga-congres op 2 September 1933 in den Haag gehouden onder de auspiciën van „L'Union Royale” en onder leiding van Br.: Mr. A. A. Galestin. Wij nemen hier het verslag op, dat over deze bijeenkomst in het Maçonnieke Tijdschrift van 1 October is verschenen:

„Deze rijkbegaafde denker en spreker, terzijde gestaan door twee opziensers en een ceremoniemeester, die allen hun functie voortreffelijk vervulden, mede gedragen ook door ontroerend mooie muzikale prestaties, heeft een wijdingsstonde geschapen, die meer dan uitnemend was. Wij vergeten daarbij geenszins de toespraken der aangewezen redenaars Br.: Lennhoff en Br.: G. Voronoff, van wie vooral eerstgenoemde de hoorders in de ziel greep. Maar altijd weer keert de dankbare herinnering zich naar den superieuren leider, die uit den rijkdom van zeldzame talenten zijn Bbr.: dien avond overvloedig welgedaan heeft.

Wij doen geenszins een poging, om die schoone ure onder onze woorden te brengen. Nogmaals slechts weer: de dank der Liga, de dank aller aanwezigen, inzonderheid aan Br.: Mr. Galestin”.

Door deze maçonnieke plechtigheid, welke door verschillende buitenlandsche Bbr.: werd bezocht, is ongetwijfeld „de goede naam van „L'Union Royale” ver over de landsgrenzen gedragen”, zooals elders in gemeld Tijdschrift ook wordt gezegd.

De steeds toenemend werkloosheid, een gevolg van de zich alom uitbreidende wereldcrisis, belaagde hoe langer hoe meer de Bbr.: en hun gezinsleden. Het was daarom, dat van één der bestuursleden der Loge, haar 1sten Opziener Br.: I. J. Ibelings, indachtig aan de antecedenten der Vrijmetselarij op philanthropisch gebied, het initiatief uitging tot een Commissie van Arbeidsbemiddeling. Inder-

daad was het dezer commissie beschoren voor verschillende werklooze Bbr.: of hun betrekkingen een nieuwe werkkring te vinden. Doch de voortvarende promotor van deze commissie stelde zich niet tevreden met de resultaten van deze werkzaamheid. „Productieve arbeid” was 't, wat hij zocht en ook nu weer wist hij zijn plannen vorm te geven door stichting der N.V. Handelsondernemingen en Arbeidsgemeenschap „Spectrum”. De tijd zal leeren, in hoeverre en in welke mate de loffelijke pogingen der oprichters zullen slagen. Vooralsnog blijft „L'Union Royale” trotsch op haar betrekking tot dit maçonnieke werk!

Het zal geen verwondering baren, wanneer van nog anderen arbeid op maatschappelijk terrein wordt melding gemaakt. De ontreddering der maatschappij bracht speciaal de werklooze jeugd in een noodtoestand en „L'Union Royale” bleek weer een centrum te zijn, waar Bbr.: die metterdaad de hand aan de ploeg wilden slaan, elkander konden vinden, om door 't medewerken aan een „Tehuis voor werklooze jongeren” iets te doen om de moreele verwildering tegen te gaan. Ook hier verloochende de Loge haar verleden niet, dat spreekt van velerlei initiatief op 't gebied van verzorging of bescherming van de economisch zwakkeren. Een groep Bbr.: bijgestaan door eenige Zusters, vervulde met toewijding deze moeilijke taak: door het beheeren van een lokaal met medewerking van het Haagsch Crisiscomité, de gelegenheid te scheppen, veredelenden invloed uit te oefenen op de werklooze, rijpende jeugd. En zoo ziet thans de Loge „L'Union Royale” terug op een tweehonderdjarige periode.

Ze is zich bewust, dat voor de Vrijmetselaren die haar Kolommen en die van haar voorgangsters hebben bezet, de evolutie in stijgende lijn zich heeft bewogen. Verdieping van inzicht, verbreding van arbeidsveld en verinnerlijking van levenshouding

Gebouw der N.V. „Spectrum“

dat is voor haar geworden de verwezenlijking der trias „Wijsheid, Kracht en Schoonheid”.

Een gestadige groei van haar ledental stelt zware eischen aan het gevoel van saamhoorigheid, maar de talentvolle voorzitter heeft de trouw der leden, de sfeer der comparities en de wijding der open Loges tot een steeds hooger peil weten op te voeren.

Een broederlijke geest, een ernstige arbeid en een onverdeelde belangstelling, dat zijn drie zuilen, waardoor de huidige Loge „L'Union Royale” haar tegenwoordigen bloei geschraagd weet. Doch aan de andere zijde wil zij zich niet verhoovaardigen op haar glorievullen staat, nu het schijnt of haar zon tot middaghoogte is geklommen.

Het is in alle nederigheid, dat „L'Union Royale” als vertegenwoordigster van twee eeuwen maçonnieken arbeid, wil staan als een symbool van die wereldorde, welke de mensch en de menschheid voortstuwt volgens den ondoorgrondelijken wil van den Opperbouwheer des Heelals.

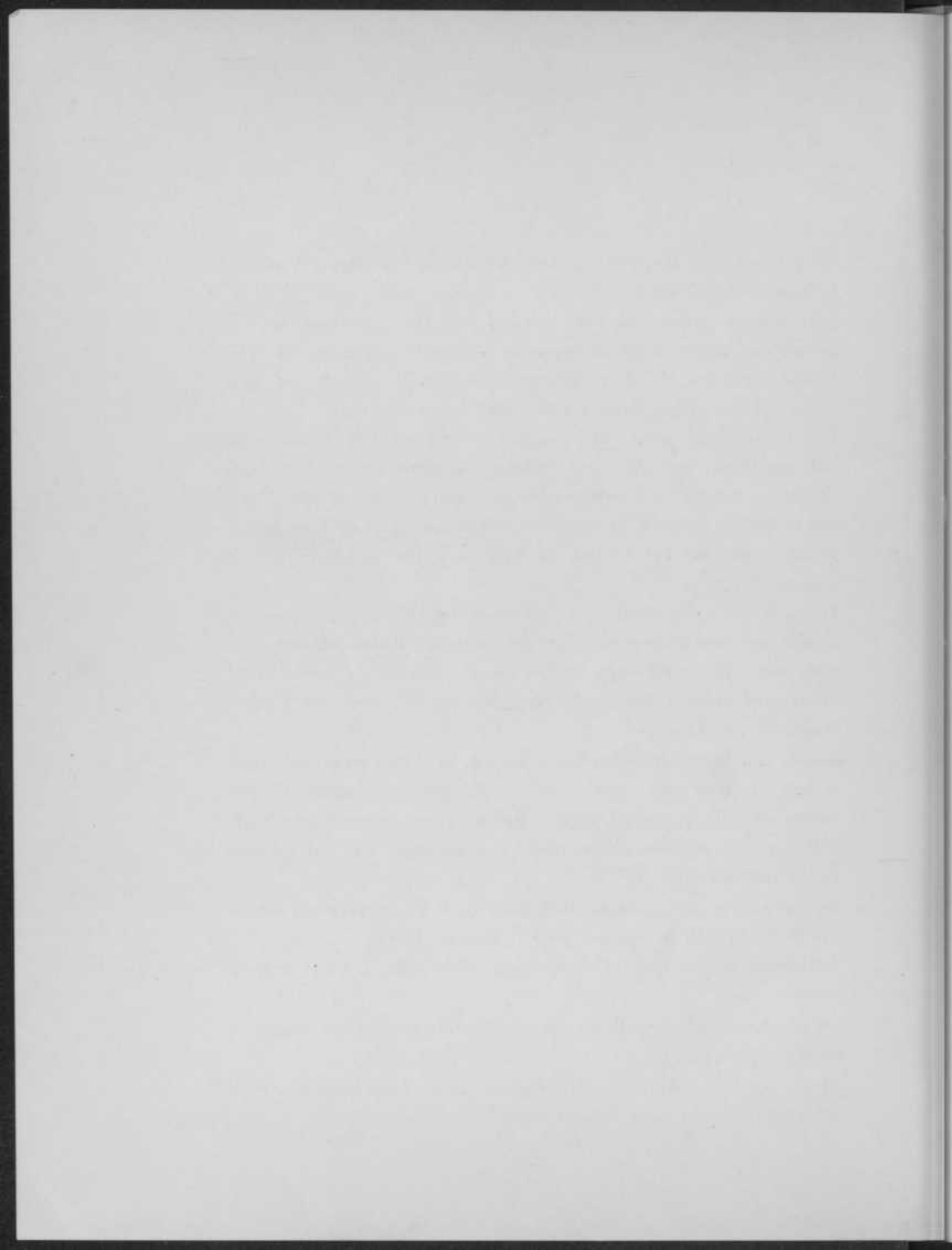
Zooals een kaars uitschijnt het licht, dat, in al zijn zwakheid, toch is een symbool van „het Licht, . . óók in de Duisternis”, zoo willen de Bbr.' van „L'Union Royale” hun maçonnieke taak, ieder op zijn wijze vervullen, totdat de werktuigen aan hun handen zullen ontvallen.

En die taak is geen geheim doel, maar door voortdurenden arbeid aan zichzelf, zich te vormen naar 't hoogste ideaal.

Zelfkennis, zelfkritiek, zelfhervorming: oude namen, maar eeuwig-jonge eischen.

De adeldom van ons verleden legt ons voor de onbekende toekomst ernstige plichten op!

„Felix qui haec sapit” zegt de zinspreuk onzer Loge daarop: „Welgelukzalig hij, die deze dingen weet.”

LIJST VAN VOORZITTEND-MEESTERS
EN EERELEDEN DER ACHTBARE LOGE
„L'UNION ROYALE”

LIJST VAN VOORZITTEND-MEESTERS ▲

1734-1735	Br.: Vincent La Chapelle	Loge du Grand Maître	
1735	„ Daniel Friard	„ „ „ „	
	„ Louis Dagan	„ „ „ „	
	„ Henry Du Sauzet		L'Union
	„ A. N. baron van Aerssen Beyeren		„
	„ A. F. de Gonzal	(volgens ledenlijst)	1764
	„ baron de Drevon	„ „	1764
	„ baron van Grovestein	„ „	1774
	„ W. A. baron van Rheede	„ „	1774
	„ H. van der Duyn	„ „	1784
	„ C. J. Mohr	„ „	1798
1806-1808	„ S. C. v. d. Graaff		
	„ P. F. D. Chandon		
1811-1813	„ C. J. Mohr		
1813-1817	„ J. C. v. d. Meer Mohr		
1817-1818	„ G. Vosmaer		
1818-1821	„ jhr. F. A. ridder van Rappard		
1821-1850	„ mr. G. W. Verweij Mejan		
1850-1857	„ jhr. mr. F. A. ridder van Rappard		
1857-1859	„ mr. L. Metman		
1859-1863	„ I. v. d. Bosch		
1863-1864	„ P. van Rees		
1864-1870	„ B. L. W. Mensing		
1870-1886	„ mr. J. P. Vaillant		

▲ Tot 1811 zijn de voorletters en ambtsperiodes niet geheel zeker.

1886-1897	„	mr. A. M. Maas Geesteranus
1897-1898	„	J. M. Pijnacker Hordijk
1898-1901	„	J. Menno Huizinga
1901-1904	„	dr. G. J. Dozy
1904-1912	„	H. P. van Nieuwenburg
1912-1914	„	W. C. Pruys
1914-1917	„	M. Schuylenburg
1917-1919	„	P. J. B. Lampe
1919-1920	„	dr. F. M. Cowan
1920	„	J. F. E. W. Zey
	„	C. A. Besanger
1920-1925	„	mr. W. Sonneveld
1925-heden	„	mr. A. A. Galestin.

LIJST VAN EERE-LEDEN, VAN 1847 TOT HEDEN

Benoemd in: Overleden in:

1847	1881	Prins Frederik, Grootmeester Nationaal
1847	1861	Hertog Bernard van Saxen Weimar
1847	1853	J. C. van der Meer-Mohr, oud Regeerend Meester der Loge
1847	1853	J. Schouten, Gedeputeerd Grootmeester Nationaal
1847	1848	J. P. C. Lampsins, Meester van Eer der Loge „Louisa Augusta” te Purmerend
1844	1872	G. A. Vervier, Regeerend Meester der Loge „Les Vrais Amis” te Gent

Benoemd in:	Overleden in:	EERELEDEN (vervolg)
1844	1881	H. Metdepenningen, Regeerend Meester der Loge „Le Septentrion” te Gent S. P. L'Honoré, oud officier der Loge
1848	1880	E. M. Calisch, oud Redenaar der Loge „Eendragt maakt Magt” te 's-Hage
1850	1872	Karel Eugenius Lodewijk, Kroonprins van Zweden, later Karel XV
1854	1875	J. H. G. L. Zilcken, oud Reg. Meester Loge „Eendragt maakt Magt” te 's-Hage
1856	1874	J. W. C. Diepenheim, oud Reg. Meester Loge „De Ster in 't Oosten” te Batavia
1861	1879	B. Wolfson, oud officier der Loge
1862	1863	P. T. Verhaegen, Regeerend Meester Loge „Les Amis Philanthropes” Brussel.
1863	1864	I. van den Bosch, oud Regeerend Meester der Loge
1865	1870	P. G. van Crimpen, oud-lid Raad der Ouden der Loge
1865	1890	P. G. Renaud, oud Lid der Loge
1867	1882	H. W. Roelants, oud Lid der Loge
1869	1882	AE. A. Languth, Meester van Eer der Loge „L'Inséparable te Bergen op Zoom
1873	1882	A. Belinfante, oud officier der Loge
1874	1890	A. J. Schouten, oud Regeerend Meester der Loge „La Flamboyante”, Dordrecht
1874	1884	J. Z. Mazel, oud Lid der Loge

Benoemd in:	Overleden in:	EERELEDEN (vervolg)
1876	1883	Willem Alexander Karel Hendrik Frederik, Prips der Nederlanden
1878	1890	H. J. Furstner, oud officier der Loge
1879	1887	J. W. Schuurman, Lid der Loge
1880	1881	mr. L. Ed. Lenting, Grootredenaar
1881	1889	B. L. Verwey, oud officier der Loge
1881	1890	dr. N. B. Donkersloot, Regeerend Meester der Loge „Acacia” te Rotterdam
1881	1886	J. J. F. Noordziek, gedeputeerd Grootmeester Nationaal
1882	1892	C. I. Bolten, oud officier der Loge
1883		De dertien leden van den opgeheven Raad der Ouden zie Bijlagen blz. E 51
1883	1892	W. G. Muller, oud officier der Loge
1884	1896	Corns. de Groot van Embden idem
1884	1899	dr. A. T. van Aken idem
1886	1896	mr. J. P. Vaillant, oud voorzittend - Meester der Loge
1889	1893	S. H. Hertzveld, oud officier der Loge
1891	1892	dr. L. J. Egeling, oud Gedeputeerd Meester der Loge
1891	1915	Th. J. Koentz, Secretaris der Loge
1893	1916	J. Boudewijnse, oud officier der Loge
1894	1908	Prof. H. Settegast, oprichter der Grootloge „Kaiser Friedr. zur Bundestreue”
1897	1899	mr. A. M. Maas Geesteranus, oud Voorzittend Meester der Loge
1901	1903	Y. Ykema, oud officier der Loge

Benoemd in:	Overleden in:	EERELEDEN (vervolg)
1901	1913	J. Menno Huizinga, oud Voorzittend - Meester der Loge
1903	1918	J. M. Pijnacker Hordijk, oud Voorzittend - Meester der Loge
1903	1907	J. C. Textor, Lid der Loge
1878	1908	A. van Wijk Rzn., oud officier der Loge
1880	1909	J. H. de Groot, „ „ „ „
1904	1913	S. Stibbe, „ „ „ „
1908	1911	A. A. Knuyver, „ „ „ „
1908	1933	C. Middelkoop, „ „ „ „
1910	1914	E. Sieburgh, „ „ „ „
1912	1926	H. P. van Nieuwenburg, oud Voorzittend - Meester der Loge
1912	1934	G. C. Visser, oud Secretaris der Loge
1914	1934	J. P. H. Hofstede, Thesaurier - Aalmoezenier der Loge
1917	1932	M. Schuylenburg, oud Voorzittend - Meester der Loge
1923	1929	A.M. van Embden, oud officier der Loge
1925	1926	mr. W. Sonneveld, oud Voorzittend - Meester der Loge
1926		G.J.D.C. Goedhart, oud off. der Loge
1933		S. de Vries Szn., oud Gedep. der Loge
1934		J. J. Deggeller, Gedeputeerde der Loge
		J. J. Kroeze, Secretaris der Loge
		P. J. B. Lampe, oud Voorzittend - Meester der Loge
		J. F. E. W. Zey, oud Voorzittend - Meester der Loge

BIJLAGEN TOT DE GESCHIEDENIS DER ACHTBARE LOGE „L'UNION ROYALE”

N.B. Omtrent de punctuatie zij opgemerkt, dat deze niet altijd overeenstemt met de thans geldende regels. Ook in de plaatsing van hoofdletters, accentteekens e.d. zal men afwijkingen vinden, terwijl inconsequenties in de spelling van eigennamen op rekening van de schrijvers der origineele stukken dienen te worden gesteld. Soms moest een afschrift van 't authentieke document worden gebruikt, terwijl een vergelijking met het origineel niet bij de correctie kon geschieden.

OVER DE CONSTITUTIE

COPIE de la Lettre, écrite au DEPUTE GRAND MAITRE
D'ANGLETERRE THS: MANNINGHAM, dattée de la
Haye, le 15 Novembre 1757.

Très Respectable Frère!

Il y a déjà longtems que j'aurois du vous écrire après la très obligeante Lettre avec laquelle vous avez honoré la Fraternité de ces Païs par le moyen du Frère Sauer: pour vous donner connoissance, que la plupart des Loges régulières, s'étant assemblées ici à La Haye, ont élu le très Noble et très Respectable Frère Baron d'Aerssen Bavière Seigneur de Hogerheiden, comme Grand Maître des Francs et Acceptés Maçons dans les Provinces Unies, Ressort de la Généralité et Colonies dependantes, qui, m'ayant fait la grâce de me nommer son Député. Le Grand Maître ayant resolu de respecter tous les Actes de Constitution que les Grands Maîtres d'Angleterre ont donnés jusqu'ici aux Loges de Païs il se trouve une ancienne Loge, nommée l'Union, qui se fonde sur une Constitution Angloise, reçue en 1734 ou 1735, qui, dans le tems des persecutions contre la Fraternité dans les Païs, est tombée dans les Mains du Souverain.

Si vous vouliez avoir la bonté de procurer à ces Frères une Copie de cette Constitution, vous leur feriez bien du plaisir et vous me tireriez d'un grand embarras a l'égard d'eux.

Il n'y a que cette Loge qui peut datter de ce temps dans ce Païs.

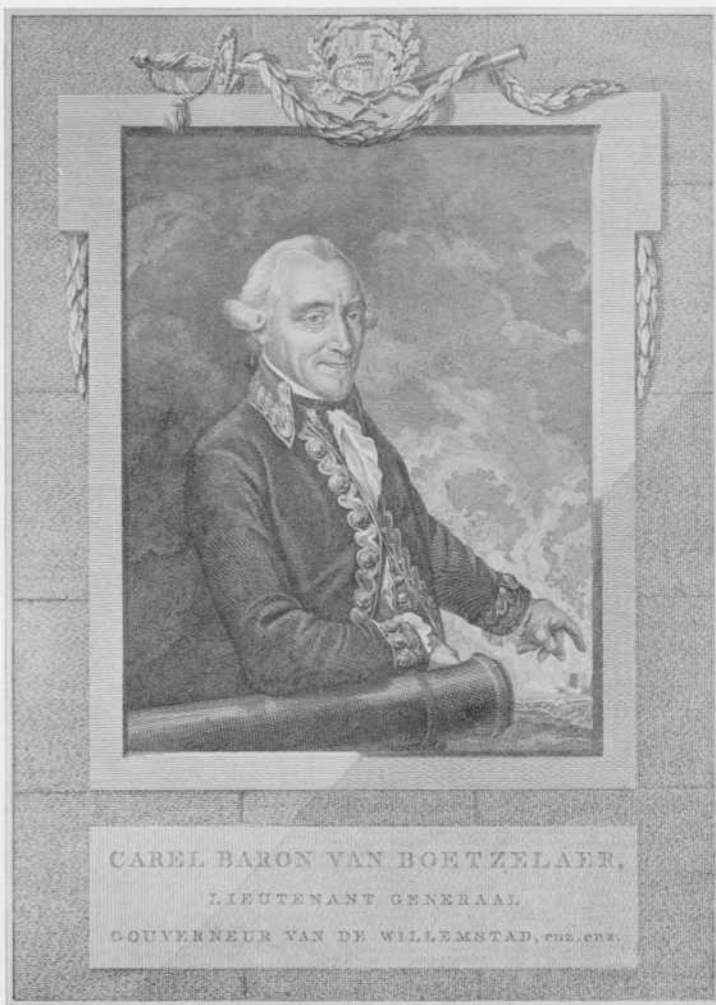
J'aurois encore beaucoup de choses à vous marquer; mais je me réserve pour une autre fois; vous priant en attendant de me croire, avec une estime sans bornes, Monsieur,

Votre très Humble et très Obéissant
Serviteur et Frère,

(était signé)

C. BARON DE BOETZELAAR. D.: G.: M.:

Carel Baron van Boetzelaer (omstreeks 1760)

N.B. Uit 't gespatieerde kan de conclusie getrokken worden, dat Br.: van Boetzelaer (en dus waarschijnlijk ook de Hoogeerwaarde Br.: van Aerssen Beijeren, die overigens Lid van de Loge „L'Union” geweest moet zijn), van oordeel was, dat in 1734 slechts één Loge kan zijn gevormd. De commissie voor het Gedenkboek vindt hierin wederom steun voor haar opvatting, dat de „Loge du Grand-Maître etc” en „L'Union” indientiek zijn.

EXTRACTEN UIT DE NOTULEN DER ACHTBARE LOGE
„L'UNION ROYALE” GEVESTIGD IN HET OOSTEN VAN
'S-GRAVENHAGE, BETREFFENDE HAAR CONSTITUTIEBRIEF

2den d.: 9de m.: J.: d.: w.: L.: 5811.

2 November 1811.

Den A.: M.: brengt ter kennis... eene missive van den gesusp.: ged.: Mr.: Hoed Verbeek, inhoudende op de aan hen gedaane aanvraag, zijne weigering tot het overhandigen van de Constitutie, Papieren etc. de loge betreffende.

29sten d.: 9de m.: J.: d.: w.: L.: 5811.

29 Nov. 1811.

De comm.: door de Loge gechargeerd om nogmaals en voor de laatste maal de Constitutie, Papieren etc. deeze Loge betreffende aan den gesusp.: ged.: M.: Hoed Verbeek af te vraagen. Rapport doende over het weigerend antwoord van gem. Br.: H. V. De comm.: . . . heeft . . . zich na Delft . . . begeven ten einde de Br.: H. V. aan den G.: M.: N.: aan te klagen, hetwelk gemelde Commissie dadelijk verrigten en aldaar gekoomen zijnde, met den G.: M.: N.: enbouceerende den

G. M. N. hun gezegd heeft, dat bij de herstelling dezer A. B. Loge op den 4den dag der 5de maand 5811 de Br. H. V. reeds gelast was, om de Constitutie aan hem, G. M. N. te bezorgen binnen den tijd van veertien dagen hetwelk gem. Br. H. V. als toen gereedelijk op hem nam om zulks te doen en dit tot heden toe nog niet geschied zijnde. . . .

17den d. 11de. m. J. d. w. L. 5812.

17 Jan. 1813.

De Br. J. C. v. d. Meer Mohr Proponeerd, dat de Loge bij tekenplank zich aan de Ged. G. M. Nationaal zal adresseren en bij denzelven aan het G. O. vragen, om een Duplicaat van de Constitutie der Loge om redenen bij de vergadering genoegzaam bekend.

29sten d. 11de m. J. d. w. L. 5812.

29 Jan. 1813.

...dat zij ter voldoening aan het besluit in de vergadering 17—11—5812 genomen, aan den Ged. G. M. Nationaal hebben geexpedieerd het verzoek om een duplicaat-Constitutie voor deze loge te erlangen. De Commissie benoemd... ter verkrijging van de constitutie der Loge in handen van Chandon c.s. rapporteerd... dat het haar... best is voorgekomen... in de Teekenplank van de Z. V. Ged. G. M. Nationaal te verzoeken, dat GG. OO. de Loge hare Constitutie terug bezorgen of de Loge de vrijheid laten, die middelen aan te wenden, die dezelve in der tijd geschikt en gepast zal oordeelen.

4den d. 8ste m. J. d. W. L. 5815

4 Oct. 1815.

De A.: M.: (Br.: J. C. v. d. Meer Mohr) brengt ter tafel een Translaat van den A.: afgetreden M.: C. J. Mohr gemaakt, van de Acte van herstel van de Loge „l'Union” en hereeniging met de Loge „La Royale”, gedagtekend den Haag den 31sten dag van de Eerste Maand in het Jaar des W.: L.: 5757, van welke acte het origineel, niettegenstaande alle aangewende pogingen en middelen wederregtelijk in handen is gebleven van den voormalige gedimiteerden en gebannene Meester Chandon. En daar die Acte is en de plaats bekleedt van de constitutionele charter der Loge „l'Union Royale”, zodat het voor dezelve van het hoogste belang is, in het gemis van de originele Acte te voorzien.

Proponeerde de A.: M.: om eene Commissie te benoemen, welke in de hare zoude ontwerpen een Concept-Acte, waarvoor gemelde Translaat zodanige kragt en waarde konde beschouwd worden te hebben, als het niet voorhanden zijnde origineel om daardoor in de plaats van hetzelfde te subintreeren... en heeft de A.: M.: zich aan het hoofd dier Commissie gesteld en teffens tot Leden van dezelve benoemd de Bbr.: F. van Rappard en Bonnouvrie.

N.B. Dit translaat berust thans nog in 't archief van „L'Union Royale” (1934).

6den d.: 8ste m.: J.: d.: W.: L.: 5816.
6 Oct. 1816.

De vergaderde Bbr.: gevoelden zich doordrongen van het besef hunner verplichtingen, als leden eener Loge, welke de wieg en bakermat der V.: M.: in deeze gewesten is geweest, en hoezeer dus haar voortdurend bestaan voor elk lid der Orde en voor alle der Loges zelfs dierbaar moest zijn....

9den d.: 9de m.: J.: d.: W.: L.: 5836.

9 Nov. 1836 g.: s.:

Eene (teekenpl.:) van den Z.: A.: Z.: V.: Hon.: Mr.: van Eer onzer werkpl.: den Br.: J. C. van der Meer Mohr in het O.: van Goes van den 24 Oct.: j.l. p.: s.: kennisg(evend) niet in de mogelijk(heid) te zijn eenige stellige beantwoording te kunnen geven op onze teekenpl.: van den 16 dier maand met opzicht tot het archief deser L.: gedurende het tijdvak van 1806—1810 p.: s.: vermits hij eerst in 1811 lid der Loge geworden is en reeds destijds tengevolge van verdeeldheden, de archieven deels verwaarloosd, deels verduisterd waren.

30sten d.: 3de m.: J.: d.: W.: L.: 5837.

30 Mei 1837 p.: s.:

De A.: G.: Mr.: (Br.: F. A. van Rappard) berigt de vergadering van de pogingen door den A.: M.: (Br.: G. W. Verwey Mejan) gezamenlijk met hem in 't werk gesteld, om door tusschenkomst van den A.: Br.: M. C. van Hall, tot wien zij in maç.: betrekking zijn gekomen, te trachten informatien in te winnen, of de Constitutiebrief dezer werkpl.: ook kon berustende wezen onder zekeren Br.: Chandon, voorheen lid dezer L.:, thans in het O.: van Amsterdam woonachtig en bij voorschr.: Br.: van Hall bekend. Tot zijn leedwezen verklaart echter de spreker, dat alle aangewende middelen te dezen evenzoo machteloos zijn geweest als de vroegeren, om dit voor onze werkpl.: hoogst belangrijke document mogelijk terug te vinden in de nalatenschap van wijlen den Br.: Hoedt Verbeek.

Naar aanleiding van dit gesprokene is door de vergadering in overweging genomen of het niet wenschelijk en nuttig zoude wezen, te

beproeven, om door middel van den Br.: Schuurmans, als in betrekking zijnde bij den Br.: Gr.: Secret.:, uit de notulen en bescheiden der Gr.: L.: van Bestuur alle zoodanige gebeurtenissen met deze aloude werkpl.: voorgevallen gedurende den tijd, dat hare archieven zijn in het ongerede geraakt, als welke voor dezelve kunnen geacht worden van belang en gewigt te zijn en is door dezelve besloten tot dat einde te benoemen eene Commissie aan welke zal zijn opgedragen de bedoelde nasporingen te bewerkstelligen en zich deswege met den Br.: Schuurmans te verstaan, van welk besluit aan dezen Br.: zal worden kennis gegeven. Zijnde door hem A.: in die commissie benoemd de Bbr.: van der Leeuw, Furstner en Metman.

22sten d.: 4de m.: J.: d.: w.: L.: 5837.

22 Junij 1837 g.: s.:

De A.: Mr.: (Br.: Verwey Mejan) het van belang achtend de Commissie tot onderzoek en nasporing wegens het voorgevallene met dese werkpl.: en benoemd in onse jongstgehoudene vergadering, met nog twee leden aan te vullen, welke haar in dezen haren arbeid van dienst kunnen wezen en niemand der aanwezigen zich daartegen verklarende, benoemd tot dat einde de beide Bbr.: opzieners G. Vosmaer en D. J. H. Boellaard.

28sten d.: 9de m.: J.: d.: w.: L.: 5837.

28 Nov. 1837 p.: s.:

Is door den Br.: Vosmaer als voorzitter der Commissie tot onderzoek en nasporing wegens het voorgevallene met onze L.: voor het tijdvak van 1811, verklaart dat dezelve reeds haren taak heeft aangevangen en niet zonder vrucht en vooruitzicht op goed gevolg werk-

zaam is. De bedoelde Commissie uit den aard der zaak vooreerst nog niet in de gelegenheid zullende wezen, behoorlijk verslag te kunnen doen van haar verrigtingen, verzoekt te worden gehouden voor diligent hetgeen aan dezelve is vergund.

7den d.: 10de m.: J.: d.: w.: L.: 5838.

7 Dec. 1838 p.: s.:

Vervolgens aan de Commissie benoemd in onze vergaderingen van den 30sten d.: der 3de m.: en van den 22sten d.: der 4de m.: 5837 tot het doen van onderzoekingen omtrent de lotgevallen dezer aloude werkplaats gedurende den tijd, dat hare archieven in 't ongereede zijn geraakt en voornamelijk tot het inwinnen van informatien omtrent haren verloren constitutiebrief, het woord vergund zijnde, is bij monde van haren voorz.: den Br.: G. Vosmaer een omstandig schriftelijk rapport uitgebragt. De Commissie heeft vermeend hare onderzoekingen te moeten uitstrekken tot de vroegst bekende tijden van het aanzijn dezer werkpl.: en heeft dienvolgens van hetgeen uit geschiedkundige en maçonnieke werken en geschriften volkomen bekend is hare werkzaamheden uit een drieledig oogpunt beschouwd.

1e. Naar hetgeen met onze L.: is voorgevallen van de vroegste tijden van haar bestaan tot op het tijdvak harer schorsing in het J.: 5808,

2e. Omtrent hetgeen gebeurd is wegens die schorsing tot hare herstelling en heropening in het J.: 5811 en

3e. Het opsporen van haren verloren Constitutiebrief.

De drie hoofdstukken in een alleszins beknopt overzicht uiteengezet zijnde, verklaart de Commissie in het derde gedeelte harer taak tot haar leedwezen dat ook hare pogingen tot het opsporen van den verloren Constitutiebrief zonder vrucht zijn geweest.

Zij meent echter de overtuiging te hebben verkregen, dat de Loges

„L'Union" en „La Royale" elk een constitutiebrief hadden; doch dat slechts de vereeniging dier twee werkpl. in de oirkonden der Nederlandsche V. M. is vermeld. Zij houdt het voor mogelijk, dat, waar er sprake is geweest van een Constitutiebrief der Loge „L'Union Royale" aan de acte van vereeniging dier twee werkplaatsen opgemaakt den 31sten d. van de 1ste m. des jaars 5757, is gedacht en deze bedoeld, zoodat er geene eigenlijke Constitutie voor deze onze tegenswoordige werkplaats zal zijn uitgegeven. De Commissie overleggende de vertaling dier Acte van vereeniging, welke in der tijd door den ontslapenen voormaligen A. V. Mr. C. J. (van der Meer) Mohr is geproduceert, geeft daarbij te kennen dat er meermalen in deze L. aan gedacht is, om aan de vertaling van dit voor dezelve gewigtig stuk, bij gemis van het oorspronkelijke eene wettige erkenning te geven en is het haar toegeschenen, dat het geschiktste middel daartoe zoude wezen om de plegtige verklaring der commissie, gegrond op een door haar in 't werk gesteld nauwkeurig onderzoek, te maken tot een besluit der Loge om vervolgens tot aanvulling van het gemis van eenen oorspronkelijken Constitutiebrief van het Gr. O. eene verklaring te erlangen, omtrent haar wettig bestaan vanaf den 31sten der 1ste m. van het J. d. w. L. 5757.

Tot dat einde wordt deselve der Loge aangeboden eene ontworpen teekenpl. aan de Bbr. Gr. Off. Het uitgebragt rapport met belangstelling aangehoord zijnde is door den A. Mr. aan de Commissie, de dankerkentenis der Loge betuigd voor de moeite welke zij aan haren arbeid heeft besteed. Vervolgens overgaande om te delibereren omtrent het voorgestelde door dezelve kortelijk hierover vermeld is daarop besloten:

- 1e. Het rapport A. v. N. en in 't archief der Loge neder te leggen.
- 2e. Om op het translaat van de acte van vereeniging de handteekeningen te stellen en van de beide nog in leven zijnde zoonen van wijlen

den ontslapenen A.: M.: (C. J. van der Meer) Mohr, voornoemd en van zoodanige tegenswoordig zijnde leden dezer A.: werkl.: als welke in staat zijn te erkennen, dat hetzelfde door den eigen hand van gedachten voormaligen A.: Mr.: is geschreven; overigens ten blijke dat Commissie het gemelde translaat beschouwt als een getrouwe vertaling der oorspronkelijke acte van vereeniging, zulks bij wijze van extract uit deze notulen te waarmerken door de respectieve Bbr.: Officieren der A.: L.: „L'Union Royale”.

3e. Behoudens eene wijziging door de Commissie aan het slot harer ontworpen teekenpl.: vervat in de bewoordingen „van zeer gewigtige diensten, welke de L.: aan de zaak der O.: heeft bewezen,” te veranderen, goed te keuren en magtiging te verleenen tot het doen afgaan dier teekenpl.: aan Bbr.: gr.: off.: strekkende tot het bekomen eener authentieke verklaring van het Gr.: O.: ter zake der plaats gehad hebbende vereeniging der beide loges „L'Union” en „La Royale” den 31sten d.: der 1ste m.: van het J.: d.: w.: L.: 5757 om te dienen tot titel, dat zij moet gehouden worden van af dien dag wettiglijk te zijn geconstitueerd.

4e. Om de commissie niet te ontbinden doch te doen voortduren ten einde zich te blijven onledig houden met het doen van alle zoodanige verdere nasporingen als geacht kunnen worden belangrijk te wezen ten aanzien van het geschiedkundige dezer aloude werkl.: en tevens om al datgene bijeen te verzamelen wat slechts van eenig nut zou kunnen wezen tot aanvulling van het tijdvak dat hare archieven zijn in 't ongereede geraakt, terwijl overigens de uitvoering van hetgeen uit dit genomen besluit voortvloeit aan hare zorg wordt opgedragen.

N.B. Bovenvermeld rapport berust thans nog in 't archief van „L'Union Royale” (1934).

29sten d.: der 12de m.: J.: d.: w.: L.: 5839.

29 Febr. 1840 p.: s.:

Zoo wordt achtereenvolgens rapport uitgebracht eerstelijk door de Commissie belast met het onderzoek omtrent het gebeurde met deze, onze werkplaats gedurende den tijd, dat hare archieven zijn in 't ongereede geraakt. Deze Commissie steeds werkzaam geweest zijnde om nog zooveel mogelijk nasporingen te doen in het belang der zaak is echter nog niet in de gelegenheid na derzelver laatst uitgebragt verslag, meer belangrijke bijzonderheden te kunnen mededeelen. Zij zal eerstdaagsch de loge in staat stellen de bewuste teekenpl.: aan Bbr.: Gr.: Off.: nopens onzen zoogenaamden constitutiebrief te kunnen afzenden, terwijl zij zich voorbehoudt, eventueel zoo mogelijk nog nadere mededeelingen aan de Loge te doen.

3den d.: 12de m.: J.: d.: w.: L.: 5840.

3 Febr. 1841 p.: s.:

De Br.: Metman verzekerd, dat ook hij zal zorgen de ontworpen teekenpl.: aan Bbr.: Gr.: Off.: omtrent het erlangen van een ge-authentiseerd stuk in plaats van den oorspronkelijken in het ongereede geraakten Constitutiebrief in eene eerstvolgende vergadering ter goedkeuring en teekening aan de Loge zal voorleggen.

7den d.: 2de m.: J.: d.: w.: L.: 5841.

7 April 1841 p.: s.:

Aan den Br.: Metman vervolgens het woord vergund zijnde, doet deze Br.: ter aanzuivering van het op hem rustende Commissoriaal lecture eener Concept teekenpl.: aan Bbr.: Gr.: Gr.: Off.: strekkende tot

het erlangen eener acte, welke zoude kunnen subintreeren van den verloren geraakte Constitutiebrief of acte van vereeniging onzer werkpl., met bijvoeging van eene in dien geest ontworpen verklaring. Na deliberatie is de bedoelde teekenpl. gearresteerd, doch de bijgevoegde concept acte aangehouden tot nadere resumptie.

5den d.: 3de m.: J.: d.: w.: L.: 5841.

5 Mei 1841 p.: s.:

De Br.: Metman zegt, dat de A.: Ged.: Mr.: het verlangen heeft te kennen gegeven om als geassumeerd lid te worden benoemd van de oudheidkundige commissie dezer werkplaats. Op het positief verlangen van zijn A.: is de Br.: Van Rappard door den A.: Voorz.: Mr.: als zoodanig benoemd.

3den d.: 5de m.: J.: d.: w.: L.: 5841.

3 Julij 1841 p.: s.:

Ten vierden wordt door den Br.: Metman voorgelezen eene door de Commissie tot opsporing der in het ongereede geraakte archieven onzer werkplaats ontworpen veranderde teekenpl. aan het Collegie van Bbr.: Gr.: Off.: met bijvoeging eener concept-acte, ter vervanging van den verloren Constitutiebrief of acte van vereeniging van „L'Union Royale”. De vergadering hare goedkeuring aan het een en ander gegeven hebbende, is de Br.: Secretaris uitgenoodigd voor een spoedige afzending te willen zorg dragen.

25sten d.: 12de m.: J.: d.: w.: L.: 5842.

25 Febr. 1843 p.: s.:

Een ander Br.: tot den A.: Mr.: de vraag gerigt hebbende, of er reeds eenig antwoord van Bbr.: Groot-Officieren was ontvangen op de afgezondene teekenpl.: omtrent den Constitutiebrief der Loge en zulks door hem A.: ontkennend beantwoord zijnde, is dientengevolge dus Bbr. Secretaris uitgenoodigd van Br.: Gr.: Officieren te verzoeken daarop eenig antwoord.

2den d.: 3de m.: J.: d.: w.: L.: 5843.

2 Mei 1843 p.: s.:

Op preadvies van den A.: Mr.: is de Br.: Secret.: gemachtigd om aan Bbr.: Groot Offr.: een teekenpl.: van herinnering te doen afgaan, wegens de verzochte afgifte eener aan dat College ter goedkeuring aangeboden ontworpen acte van vervanging van den in het ongereede geraakten Constitutiebr.: onzer werkpl.:

7den d.: 9de m.: J.: d.: w.: L.: 5843.

7 November 1843 p.: s.:

.....en overigens door hem A.: nog als medelid der oudheidkundige Commissie den Br.: B. van Gogh wordt toegevoegd.

27sten d.: 4de m.: J.: d.: w.: L.: 5844.

27 Junij 1844 p.: s.:

Door den a.: Mr.: wordt alsnu ter tafel gebracht eene teekenpl.: van Bbr.: Gr.: Off.: van den 24 dezer, kennisgevende, dat door hun a.: de noodige nasporingen zijn gedaan aangaande den Constitutiven titel onzer werkpl.:, met dat gunstig gevolg, dat de origineele minute der acte waarvan een kopy-translaat door onze L.: was overgelegd, in

de archieven van het gr.: O.: is gevonden, naar aanleiding zoowel daarvan als van andere omstandigheden Gr.: Off.: het overgelegd Concept niet alleen hebben gewijzigd, maar daarin het belangrijk document in deszelfs geheel opgenomen. Dientengevolge hebben Bbr.: Gr.: Off.: met de door hun A.: gegevene verklaring, de oorkonde op perkament doen schrijven en uiten onder toezending van dat document, den wensch, dat hetzelfde aan onze opvolgeren tot in het verste nageslacht moge overgaan als een titel van groote waarde, vol van eervolle herinneringen, welke aan onze werkpl.: steeds de plaats zal aanwijzen, welke zij in de orde bekleeden moet. Ten slotte wordt daarbij kennisgegeven, dat over het beloop der kosten ad f 14.— door den Br.: G.: Secret.: tegen kwitantie zal worden beschikt.

Nadat door den A.: Ged.: Mr.: (Br.: F. A. van Rappard) aan wien de Loge het grootendeels te danken heeft, thans in het bezit van dit voor onze werkpl.: onschatbaar document te zijn geraakt, voorlezing is gedaan van het bovengemeld stuk in deszelfs geheel, is besloten voor de ontvangst van hetzelfde aan Bbr. Gtoff.: schriftelijk onzen dank te betuigen, met magtiging op den Br.: Thesaurier tot uitbetaling der daarvoor in rekening gebragte kosten en op den Br.: Secretaris tot het doen vervaardigen van eene blikken doos, om daarin het voorschr.: document te bewaren.

N.B. Bovenvermelde minute berust thans nog in 't Grootarchief (1934).

GROOT-OFFICIËREN
van het Groot Oosten der Orde
van Vrijmetselaren in het
Koningrijk der Nederlanden,
onderhoorige Kolonien en Lan-
den.

aan

de L. A. L. Vanierd
Rijksle, in het O. van
Groningen

H. Z. V. d.

W. K. S. d.

L. A. L. d. d.

Het verlaagen door H. A. L. by tekenen
van den O. d. d. 5. m. 50. het
kennenggeven, is dedelyk door ons ind
grootste overweging genomen. Hetelvd
heeft echter onderscheidend verlaagen
vereischt, welke door eenend gepetigend
uitslag bekround yn geseiden, vermits
de originele minnte gevonden is der
stete waarvan een Copie brandlaet, door
H. A. L. aan ons waf overzegt.
Waar aanleiding dore verlaagen binding,
en andere omstandigheden welke ons
yn verghoeren, is het door H. A. L. aan
ons

ond overgelegd. Concept niet alleen
gevoegd, maar daarin het belangrijke
document in detrefte geheel opgenomen,
waaraan het oorspronkelijke voornamst
is overgeschreven. Bemerkte
wij hebben dan ook nu het genoegen
U. A. bijgevoegde Oorkonde op perkament,
te aen te geven, welke ook nu niet
aanstaand, allerminst aan uis oorzaken
al vadoen, en welke wij veruicherd
dat aan uis opvodyen in de tyd
tot in het overste nagerlacht al
mogens overgaan, als eenen titel
van groote waarde, vol van eervolle
herinneringen, welke aan uis eere
gloats heet de plaats al aan uis
welke zij in de Orde behouden
moet.

De kosten gade verwaardiging dier acte
gevalten ten bedrage van flk. nulle,
tegen quittance worden grootbaetens
behoorlike worden vdaarf.
Het heilbedend voordien bloei uis
geachte veruicherd uis meer wij ont

Lied: b. b. d. u.

Uis toegeuegens
medel.

Grootste vromd
Hamen d. d. d.

W. A. M. L. P. P.

G. d. d. d.

P. van W. P. P. P.
24 jnnij 1844 g. d. d.

VESTIGINGS-BRIEF
van
„L'UNION ROYALE”.

In 1844 hebben Groot-Officieren aan de Loge „L'Union Royale” doen toekomen de hieronder medegedeelde Oorkonde, om te treden in de plaats van den oorspronkelijken *Instellings-brief* nopens de vereeniging van „L'Union” en „La Royale” in 1757, welke, gelijk bereids is aangetoond, verloren is geraakt tusschen de jaren 1809 en 1812 met de Archieven der Werkplaats. De Oudheidkundige Commissie, jaren lang werkzaam tot opsporing, zoo van den bedoelden Vestigingsbrief als van dien in 1735 door het Hoofdbestuur der Orde in Engeland uitgereikt aan de Loge Du Grand-Maître et du Ressort de la Généralité, waarvan „L'Union Royale” afstamt, en van andere bescheiden, heeft, ook omtrent den oorsprong, belangrijke bijzonderheden kenbaar gemaakt, waarvan men zich, bij de opmaking der hierbij vermelde Acte, bediend heeft.

JUNCTUS AMOR VIRTUTE LEVAT SUPER AETHERA
FRATRES.

De duisternissen hebben het niet bevat.

L.S.	Wij, Willem Frederik Carel, Prins der Nederlanden, Groot-Meester Nationaal der aloude,
J. Dutilh,	zeer geëerde en eerwaardige Orde der Vrije
Groot-Zegelbewaarder	Metselaren in het Koninkrijk der Nederlanden en onderhoorige Landen en Koloniën

Aan

alle onze beminde en waarde Medebroederen,
Vrije Metselaren verspreid op de oppervlakte
des aardbodems, die dezen zullen zien of hooren
lezen

Frederik,

Prins der Nederlanden.

Groot-Meester Nationaal.

W.: K.: S.:

H.: Z.: V.:

Doen te weten: dat de Loge „L'Union Royale”, werkende in het O.: van 's-Gravenhage, ons heeft te kennen gegeven, dat zij door omstandigheden van haren wil onafhankelijk, verstoken is van de Constitutive titels, welke voormaals aanleiding tot haar bestaan hebben gegeven: Dat zij het verlies daarvan met een groot deel harer Archieven heeft te betreuren; dat zij het gemis, hetwelk zij te dezen aanzien ondervindt wenscht vergoed te zien door eene verklaring Onzentwege, welke voor haar de plaats van eenen Constitutie-brief vervangende, tevens voor alle Bbr.: tot bewijs zoude kunnen strekken van de aloudheid en wetigheid dezer Achtbare Werkplaats;

Zoo is het dat wij, ter voldoening aan dit billijk verlangen en op grond van geschiedkundige bescheiden, de Orde hier te lande betreffende, welke vroeger reeds bij het Groot-Oosten zijn erkend en ten allen tijde voor waarheid zijn gehouden, bij deze tegenwoordige Acte, plegtiglijk en voor zoo veel nog noodig, verklaren, dat de Loge „L'Union Royale” haar bestaan oorspronkelijk heeft verkregen door vestiging in den jare 1734 p.: s.: van de eerste Vaderlandsche Werkplaats, welke het licht der Orde in de vorige eeuw weder in deze Gewesten heeft ontstoken; dat die Loge daarna meer bepaaldelijk bekend is geweest onder den naam van

„Loge du Grand Maître des Provinces Unies et du Ressort de la Généralité”; dat zij in 1735 p. s. eene Constitutie uit Engeland ontvangende daarop in 1749 p. s. bijgenaamd werd „L’Union”; dat deze Loge eenigen tijd gesloten geweest zijnde, tengevolge van het overlijden van den Grootmeester, op den 31sten d. der 1ste m. van het jaar 5757, wederom hersteld en geopend is door den Baron van Aerssen Beijeren, Groot Meester Nationaal, als wanneer de Loge „La Royale” in het Oosten van ’s-Gravenhage, van welke in 5756 het voorstel is uitgegaan tot het zamenstellen van een gemeenschappelijk middenpunt voor de Orde hier te lande onder eenen Groot-Meester, waaruit gevolgelyk, onder den Zegen des Opperbouwheers het thans nog gevestigd Groot-Oosten is ontstaan, bij de Loge „L’Union” is ingelijfd, bij welke gelegenheid aan die zamen vereenigde Loges, door den Groot-Meester de naam van „L’Union Royale” is gegeven.

En vermits van deze handeling de oorspronkelijke minute alsnog in het Archief van het Groot-Oosten berust, waarvan de inhoud kan worden beschouwd den instellingsbrief uit te maken der thans bestaande Loge „L’Union Royale”, hebben wij goedgevonden, daarvan hieronder den woordelijken inhoud te laten volgen, om met bovengezegde onze verklaring één geheel uit te maken.

(w.g.) d’Aerssen Bavière,

Groot-Meester.

A tous et à chacun de nos très-vénérables, les vénérables et aimés frères.

L.S.

Nous Albregt Nicolas, Baron d’Aerssen Bavière, Seigneur de Hogerheide, Trescoins, Heemstede, Rietwijk et Rietwijkeroord:

Grand-Maître de l’ancienne et Honorable Société des Francs et acceptés Maçons dans les Provinces Unies et le ressort de la généralité. Salut.

Savoir faisons, que voulant de plus en plus retablir l'ancien lustre de la Fraternité en ces Provinces, et considérant qu'il n'y avoit pas de moyen plus efficace, pour réussir dans ce noble désir que de rouvrir la Loge L'Union, la première et la plus ancienne de nos Loges, fermée depuis le décès de notre Prédécesseur:

Avons avec l'aide de nos Très-Chers et très Aimés Frères les Grands Officiers de l'Ordre, et autres Frères Maîtres, Surveillants et Membres de Loges régulières, convoqué une Loge solennelle le 31 jour du premier mois de l'An de Grâce 1757, et avons dans cette vénérable assemblée retabli et rouvert la Loge nommée L'Union avec toutes les formalités requises en pareil cas: Et comme les Frères Membres de la Loge La Royale se sont adressés à Nous avec tout le respect dû à notre rang Nous priants de vouloir bien les incorporer comme Membres dans notre dite Loge L'Union, qui de tous tems a été la Loge du Grand Maître des Francs et Acceptés Maçons dans les Provinces Unies et le Ressort de la Généralité, Nous avons bien voulu leur faire cette grâce en considération du zèle reconnu et de l'application à nos ouvrages par lesquels ces Frères se sont distingués:

en conséquence de quoy nous avons donné le nom à notre Loge de L'Union Royale et déclarons par ces présentes la Loge La Royale abolie pour toujours.

Donné à La Haye en Hollande sous notre main et le grand Sceau de l'Ordre, le 31 jour du 1 mois de l'An de Grâce a.°. L.°. 5757.

Par ordre du Grand-Maître

(w.g.) C. B. de Boetselaar, Gr.°. Mr.°. Dep.°.

J. B. van Rielle, 1 Gr.°. S.°.

J. H. Sauer, 2 Gr.°. S.°.

L.S.

(w.g.) H. Dusauzet, [▲]

en Connaissance de moy

Gr. Th.°.

(w.g.) Van Visuliet Gr.°. Secret.°.

▲) In het stuk zelf staat „(w:g) w:g H. Dusauzet“. Dit moet een schrijffout zijn.

Iunctus amor virtute leuat super aethera Fratres

De duisternissen hebben het veel beval.

Wij Willem Frederik Carol, Prins der Nederlanden, Grootmeester
van 't Nationaal der alande, een gezind, en eenwaardige Orde der Eijde Melckman in hem
Koninkryk der Nederlanden en onderhoorige landen en Kolonien
Aan

alle onze gemeente en waarde Medebroeders! Zijt uitslaan verspreid op de
opmerkelijke des Aardbodems. - Die Aeren zullen zien of hooren leeren

W. H. S.

262-27

(L. 1) *Staph. ferrug. C. d.*
(L. 2)

[illegible][illegible][illegible][illegible]

(L.S.)

1000 to 1500 feet

2

Gravenhage den 11^{en} de sep 32. Mr. van der Elzev. n. l. 3243.

Mr. Frank
G. G. G. G. G.
G. G. G. G. G.
G. G. G. G. G.
G. G. G. G. G.

120 The Love of the World

[illegible]

De Houten

Handwritten signature: *Handwritten signature*

Dear my dear H. E. Give to sister & National

Wm. Chapman

L. I. K. Lindgren & Co. Ap. 1868

21/11/1884

Wm. C. Chapman

Dr. H. C. S.

Admission Monday

Van. Nelson's
1900-1901

Des te oirkonde hebben Wij deze Acte met onze handteekeningen en met het Groot-Zegel, ter relatie van het Groot-Oosten bekrachtigd in 's-Gravenhage, den 11en d. der 12e m. van het J. d. w. L. 5843.

Van wege den Hoog Eerwaarden Groot-Meester Nationaal,

F. A. van Rappard, Gr. Secr.

Jan Schouten, Ged. Gr. Mr. Nat.

G. W. Verwey Mejan, 1 Gr. Opz.

Is. Wentholt, 2 Gr. Opz.

E. W. van Dam van Isselt, Gr. Red.

J. van Lennep, Gr. Archiv.

J. D. Hoekwater Ajzn. Gr. Cerem.

C. van der Vijver, 1 Gr. Onderz.

Jozua J. Crooswijck, 2 Gr. Onderz.

W. P. Barnaart van Bergen, Gr. T.

J. H. Lentfrinck, Gr. Bouwm.

J. J. Voûte JEz. Gr. Hofm.

J.T.H. Nedermeijer van Rosenthal, Gr. Aalm.

BIJLAGE OVER COMMISSIE 1841

EXTRACTEN UIT DE NOTULEN DER ACHTBARE LOGE
L'UNION ROYALE IN HET OOSTEN VAN 'S-GRAVENHAGE
BETREFFENDE DE COMMISSIE 1841.

7den d.: 1e m.: J.: d.: w.: L.: 5841.

7 Maart 1841 p.: s.:

De Br.: Boellaard het woord verzocht en verkregen hebbende geeft in overweging of de Loge, in navolging van hetgeen bij andere werkpl.: buiten dit O.: is tot stand gebragt, ook niet tot een philanthropisch doel zou kunnen werkzaam wesen door als 't ware des winters meer regtstreeksch zich het lot der algemeene armen aan te trekken en hetzelfde zoo veel doenlijk te helpen lenigen. Dit gesprokene algemeen bijval bij de Bbr.: leden gevonden hebbende is de Br.: voorsteller verzocht dienaangaande een bepaald schriftelijk voorstel in te leveren.

3en d.: 5e m.: J.: d.: w.: L.: 5841.

3 Julij 1841.

Ten vijfde brengt de Br.: van Deinse een schriftelijk rapport uit op het voorstel tot leniging in den nood van behoeftigen gedurende de wintermaanden. Na deleberatie is hetzelfde met amendement aangenomen.

De keuze der leden voor de Commissie in dezen bedoeld aan den A.: M.: overgelaten zijnde, benoemd hij A.: daartoe de Bbr.: Boellaard, Metman en van Deinse.

17den d.: 8ste m.: J.: d.: w.: L.: 5842.

17 October 1842.

Aan den Br.: Boellaard het woord gegeven zijnde, doet deze Br.: rapport en verantwoording namens de commissie, belast met de administratie der bedeeling van behoeftigen door tusschenkomst onzer L.: gedurende het jongstverloopen wintersaizoen plaats gehad hebbende, waaruit is gebleken, dat aan verschillende inschrijvingen, bijdragen en aandeel in gedane Collecten is ontvangen een beloop van f 725.59, dat daarentegen eene uitdeeling is geschiedt van 1506 brooden en 46.860 turven, waarvoor in uitgaaf is gebragt f 717.74½, zijnde alzoo in kas verbleven f 7.84¼.

De Commissie doet wijders opmerken, dat zij niet in de gelegenheid is geweest, ingevolge het besluit der Loge, in April j.l. rapport te kunnen uitbrengen, uithoofde er in de maand daarop volgende nog uitgiften zijn gedaan, terwijl zij overigens openlijk haren welgemeenden dank betuigt aan den Br.: van Gogh, wegens de hulp en ondersteuning, welke zij in dezen haren werkkring van dien Br.: heeft ondervonden. Het gerapporteerde met welgevallen aangehoord zijnde, is genoemde Commissie door hem A.: namens de Loge den verschuldigten dank toegebragt wegens het wel volbrengen van hare taak, waardoor zij zich jegens deze werkpl.: verdienstelijk heeft gemaakt. Op voorstel van hem A.: is als beginsel vastgesteld, dat in het aannaderend wintersaizoen weder bedeeling aan behoeftigen zal plaats hebben, behoudens zoodanige wijziging als de Commissie noodig mogt achten voor te stellen, zijnde de afgetredene leden verzocht zich op nieuw met de regeling en uitvoering dezer aangelegenheid te willen belasten, welke benoeming deze Bbr.: zich wel hebben willen laten welgevallen.

26sten d.: 8ste m.: J.: d.: w.: L.: 5842.

26 October 1842.

Door de Commissie voor de bedeeling aan behoeftigen wordt in over-

weging gegeven om deze zaak op gelijken voet als in het voorgaande wintersaizoen te regelen. Na deliberatie is dienovereenkomstig besloten, met uitnoodiging aan de Commissie om de lijst tot intekening zoodra mogelijk aan de leden, geaffilieerde leden en kinderen te laten aanbieden.

30sten d.: 8ste m.: J.: d.: w.: L.: 5842.

30 October 1842.

Namens den A.: Reg.: Mr.: (Br.: Verwey Mejan) doet de A.: Voorz.: aan de Commissie voor de bedeeeling aan behoeftigen de vraag, of reeds een begin is gemaakt met de intekeninglijst aan de Bbr.: leden aan te bieden. De Br.: Boellaard, hierop het woord gevraagd hebbende, zegt, dat bij de Commissie het denkbeeld is ontstaan, alvorens daartoe over te gaan, de bedoelde lijst in de eerste plaats aan het geëerbiedigd Hoofd der Orde aan te bieden en dat de A.: Reg.: Mr.: wel op zich heeft willen nemen daartoe uit naam der Commissie gehoor bij Z.: Hoogerw.: te verzoeken; dat derhalve de Commissie, zoodra zij hare opwachting tot dat einde bij den Gr.: Mr.: Nat.: zal hebben gemaakt, de lijst onverwijld bij de leden zal doen rondgaan. De Commissie doet wijders opmerken, dat het haar in het welbegrepen belang der zaak wenschelijk is voorgekomen om niet vroegtijdig met de bedeeeling aan te vangen, maar liever de termijn van expiratie, daarvoor vast gesteld, te verlengen.

9den d.: 9de m.: J.: d.: w.: L.: 5842.

9 November 1842.

De Br.: Metman het woord bekomen hebbende zegt, dat de Commissie als een vervolg van het vermeldde in onze vorige notulen omtrent het voornemen om zijn Hoog Eerw.: uit te noodigen zich aan het hoofd

te stellen van de intekeningslijst voor de bedeeeling, het voordeel heeft ter kennis te brengen, dat zij naar aanleiding van deswege gehoudene raadpleging met den A.^r. Reg.^r. Mr.^r., het minder wenschelijk heeft geacht eene deputatie uit haar midden te benoemen teneinde Zijn Hoog Eerw.^r. mondeling met onze bedoeling bekend te maken, maar het haar verkieselijker is voorgekomen de mede ondersteuning in deze onze pogingen van hem, Hoog Eerw.^r. bij teekenpl.^r. te verzoeken; dat zulks tengevolge heeft gehad, dat de Commissie van hem, Hoog Eerw.^r. eene teekenpl.^r. in antwoord heeft ontvangen ten geleide van een bankbillet van f 100.— met de verzekering, dat hij Hoog Eerw.^r. gaarne wilde medewerken tot ondersteuning van het menschlievend doel door l'Union Royale ten behoeve der noodlijdenden aangewend en daartoe als eene kleine bijdrage de toegezondene gift beschikte. De Bbr.^r. met wezenlijk genoeg deze kennisgeving van den Br.^r. Metman vernomen hebbende, vereenigen zich eenstemmig met den wensch van den A.^r. Voorz.^r. (Br.^r. van Rappard), dat het door Z.^r. H.^r. E.^r. zoo goed gegeven voorbeeld, zoo noodig andere Bbr.^r. moge aanvuren om goed te volgen.

2den d.^r. 3de m.^r. J.^r. d.^r. w.^r. L.^r. 5843.

2 Mei 1843.

De Br.^r. Boellaard legt over de rekening met de bescheiden, en doet, namens de Commissie belast met de directie voor het uitdeelen van brood en turf aan behoeftigen verslag harer gehoudene administratie, waaruit blijkt, dat het gezamenlijk beloop van ontvang is geweest f 1015.58 en de uitgaaf voor bedeeeling van 2542 brooden en 68.200 turven, mitsgaders voor kleine onkosten van drukloonen f 1004.58, zoodat er in kas is verbleven f 11.—. Onder dankbetuiging voor het in dezen door de bedoelde Commissie verrigte, is de gedane verantwoording gehouden voor goedgekeurd.

2den d.: 8ste m.: J.: d.: w.: L.: 5843.

2 October 1843.

Door den Br.: Metman wordt in overweging gegeven om weder even als in het vorige wintersaiosen uitdeeling te doen van brood en turf aan behoeftige stadgenooten en tot dat einde op gelijke wijze als vroeger eene intekeninglijst aan de Bbr.: tot l'Union Royale behoorende te laten aanbieden. Diensvolgens is de Br.: Secr.: verzocht na te zien of de bestaan hebbende Commissie door den A.: Mr.: in der tijd weder is benoemd geworden, in welk geval aan dezelve zal worden opgedragen deze zaak evenals in het vorige jaar te behandelen.

17den d.: 8ste m.: J.: d.: w.: L.: 5843.

17 October 1843 p.: s.:

Gemelde Br.: Secr.: al verder rapporterende, dat blijkens het genotuleerde door de Loge geene Commissie op nieuw is benoemd geworden voor uitdeeling van brood en turf voor het aanstaande wintersaiosen, is hiervan het gevolg, dat de vergadering de keuze der benoeming aan den A.: Mr.: overlatende, hij A.: daarvoor in Commissie stelt de Bbr.: Boellaard, Metman en van Gogh, als hebbende de Br.: van Deinse zijn verlangen uitdrukkelijk te kennen gegeven daarvan te worden verschoond, welke Bbr.: zich die keuze wel hebben willen laten welgevallen.

30sten d.: 10de m.: J.: d.: w.: L.: 5843.

30 December 1843 p.: s.:

De Br.: Metman, lid der Commissie voor de administratie tot uitdeeling van brood en turf herinnerd in deze zijne betr.: den Bbr.:

dat er voortdurend gelegenheid bestaat tot intekening bij een der leden van genoemde Commissie.

6den d.: 7de m.: J.: d.: w.: L.: 5846.

6 September 1846. Off.: Verg.:

Vervolgens wordt door hem A.: voorgesteld of Bbr.: Off.: het niet doelmatiger zouden oordeelen om in afwachting eener te houden Conv.: Loge, voorloopig over te gaan tot het benoemen eener Commissie welke tengevolge der zorgwekkende omstandigheden, die de naderende winter vermoedelijk zal opleveren door het misgewas van een der voornaamste voedingsmiddelen, zich intijds onledig zal kunnen houden met het beramen van een voorstel wegens de geschikteste wijze tot het verstrekken van levensmiddelen als anderszins aan behoeftigen gedurende het aanstaande wintersaizoen. De vergadering zich daarmede volkomen vereenigende behoudens nadere goedkeuring der Loge, zijn dientengevolge door hem A.: Mr.: als leden der bedoelde Commissie benoemd de Bbr.: Vosmaer, Metman, Boellaard, Volgraff en Van Gogh.

Circulaire der Commissie tot uitdeeling van brood en turf.

„De vrees, waarmede de afgeloopen winter werd te gemoet gegaan, „heeft zich gelukkig niet verwezentlijkt. De krachtdadige en doelmatige bijstand van velen, de algemeen gevoelde noodzakelijkheid om „niets na te laten, wat de dreigende kommer en ellende zou kunnen „weren, en inzonderheid het zachte weder, waren de oorzaken, die „gezamentlijk eene uitkomst hebben te weeg gebragt, welke niemand „zich durfde voorspellen.

„Maar juist die uitkomst heeft eene gerustheid, ja misschien eene „zorgeloosheid doen ontstaan, waarop de aandacht niet genoeg gevestigd kan worden. De vooruitzigten zijn, reeds op zich zelv', bij den

„hoogen en dagelijks toenemenden prijs van vele levensmiddelen, en „bij het zoo al niet geheel dan toch weder gedeeltelijk mislukken van „den aardappelen-oogst, kommervol. Komt hier nu bij, dat hij, die „helpen kan en helpen moet, zich van medewerking onthoudt, denkende: „„wat verleden jaar, zoo boven alle verwachting, gelukkig is afgeloopen, zal ook nu wel weder, zelfs zonder mijne bijdragen, een goed „einde hebben”! dan moet de zorg voor het naderend gure jaargetijde „thans grooter zijn, dan één jaar geleden.

„Door deze denkbeelden geleid, heeft de Vrijmetselaars-Loge L'Union „Royale zich verplicht gevoeld ook dit jaar aan behoeftige stadgenooten „uitdeelingen van brood en turf te doen, of anderen in de gelegenheid „te stellen dit zelve, tegen betaling van geringe bijdragen, te doen. Tot „dat einde heeft zij overeenkomsten gesloten, ten gevolge waarvan zij in „staat is eene Inschrijvings-lijst te openen op deze voorwaarden:

„Voor ieder kaartje, dat regt geeft op een roggebrood van een Neder- „landsch pond, zal betaald worden 12 centen, en voor een kaartje „dat regt geeft op een brood van ongebuilde tarwe, wegende een Ne- „derlandsch pond, 21 centen.

„Men zal voor niet minder dan voor één brood per week kunnen in- „schrijven. De inschrijving voor één brood per week geeft alzoo regt „op eene serie van 17 kaartjes, die zullen kosten voor roggebrood: f 2.04, „en voor tarwebrood: f 3.57.

„Het brood zal tweemaal in de week afgehaald moeten worden bij „den bakker Nicola in de Veenestraat. Die het brood niet op de be- „paalde dagen afhaalt, verliest daarop alle regt.

„Er zijn maatregelen genomen, dat het brood zal zijn van beste kwali- „teit, en het roggebrood zuiver, zonder vermenging met stroop of andere „weinig voedende ingredienten.

„Voor ieder kaartje, dat regt geeft op zestig turven, zal betaald worden „42½ cents. De turven kunnen 1 December 1846 tot 1 Mei 1847 dage-

„lijks ten huize van den leverancier worden afgehaald. Na 1 Mei
„1847 zijn de kaartjes niet meer geldig, en is alle aanspraak op den
„daarbij vermelden turf verloren.

„Aan hen, die de uitdeeling wenschen over te laten aan de Commissie,
„door de bovenbedoelde Vrijmetselaars-Loge met de zorg dezer uitdee-
„lingen belast, wordt de gelegenheid gegeven in eens voor eene, door
„hen te bepalen som in te schrijven.

D. J. H. Boellaard.

L. Metman.

B. van Gogh.

G. Vosmaer.

's-Gravenhage, October 1846.

J. F. Volgraff.

30ste d.: 8ste m.: J.: d.: w.: L.: 5846.

30 October 1846 p.: s.: Off.: Verg.:

Door Br.: Boellaard wordt Communicatie gedaan, dat in het begin
der volgende week de lijsten voor de uitkeering van turf- en brood-
kaartjes zullen worden rondgezonden, met hernieuwde aanbeveling
dezer aangelegenheid aan de weldadige gezindheid der Bbr.:, mits-
gaders dat het Stedelijk bestuur wederom gunstig heeft beschikt op
het ingediende verzoek om vrijdom van Stedelijke accijns op het gemaal.

REKENING EN VERANTWOORDING DER COMMISSIE UIT DE A.
LAST MET DE VERZORGING DER UITGIFTE

ONTVANG

Aan Saldo van vorige Rekening (1845—1846)	f	80.46 ^s	
„ 6176 Tarwe-Brood-Kaartjes à f 0.21	„	1296.96	
„ 6160 Rogge-Brood-Kaartjes à f 0.12	„	739.20	
„ 2169 Turfkaartjes à f 0.42 ^s	„	1113.07 ^s	
„ 1/4 Arm-Geld	„	60.00	
„ de Giften van Zijne Majesteit den Koning f 100.—			
„ Z.: H.: Eerw.: den Groot- meester Nationaal	f	100.—	
„ van Meurs	f	25.—	
„ Tindal	f	5.—	
„ Le Rutte	f	3.—	
„ Hart	f	3.—	
	f	36.—	
	„	236.00	
„ Restitutie van Stads-Impost van 's-Hage	f	184.69	
Af Zegel	f	0.42	
	„	184.37	
	f	3710.07	

Gezien en krachtens besluit der Loge,
genomen in de vergadering van 29
Sept. 1847 goedgekeurd door mij
(w.g.) G. W. Verweij Mejan, A.: Mr.: der Loge.
H. J. Furstner, Secretaris.

LOGE L'UNION ROYALE IN HET O.: VAN 'S-GRAVENHAGE BE-
VAN BROOD- EN TURFKAARTJES 1846—1847.

UITGAAF

Aan G. C. Nicola voor 3865 Tarwebrooden à f 0.25	f	966.25
761 „ à f 0.26	„	197.86
„ 1536 „ à f 0.27	„	414.72
„ 6162		
„ 3120 Roggebrooden à f 0.14 ^s	„	452.40
„ 3028 „ à f 0.15	„	454.20
6148	f	2435.33
Af 10 percent	„	248.54 ^s
	f	2236.88 ^s
„ J. Goddée en Ms de Man voor 156000 turven à 70 cts de 100 stuks	„	1092.00
„ de Bbr.: Vosmaer, Volgraff, Metman, van Gogh en Boellaard aan brood- en turfkaartjes der uitdeeling „	„	329.44 ^s
„ den Br.: Servant Nieuwenhuizen en Zoon	„	30.94
„ denzelven voor Extra-diensten	„	20.00
„ Saldo in Kas	„	0.80
	f	3710.07

Opgemaakt te 's-Gravenhage, den September 1847.

Opgenomen en gesloten met een voordeelig saldo van Tachtig Cents;
Te 's-Gravenhage, den Septbr 1847.

(w.g.) D. J. H. Boellaard.
L. Metman.
B. van Gogh Bzn.
J. F. Vollgraff.
G. Vosmaer.

20sten d.: 9e m.: J.: d.: w.: L.: 5856.

20 November 1856 p.: s.:

Ten slotte wordt door de Commissie voor de uitdeeling van Brood- en Turf-kaartjes verslag gedaan van hare rekening en verantwoording over het dienstjaar 1855—1856, waaruit blijkt, dat met inbegrip van het vroegere saldo in kas, is ontvangen f 3450.18⁸ en uitgegeven f 3217.70, zoodat op de volgende rekening als eerste post van ontvangst zal worden overgebracht een beloop van f 232.48⁸, terwijl

aan Tarwebrood Kaartjes à 24 cts zijn uitgegeven	5163 stuks
„ Roggebrood Kaartjes à 13¼ cts zijn uitgegeven	5636 „
„ Turfkaartjes à 45 cts zijn uitgegeven	2668 „

10den d.: 7de m.: J.: d.: w.: L.: 5857.

10 September 1857 p.: s.:

Verder door Br.: van Gogh. namens de Commissie van administratie voor de Uitdeeling van Brood- en Turfkaartjes rapport uitgebracht wegens haar beheer over 't jaar 1856—1857, waaruit blijkt, dat bij haar is ontvangen f 3247.50, uitgegeven f 3044.95, zoodat als saldo in volgende rekening zal worden gebracht f 202.55; Dat aan kaartjes zijn gedistribueerd 5406 voor tarwebroden, 5038 voor Roggenbroden, 2283 voor turf..... wordt dezelfde Commissie voor 't ingetreden dienstjaar opnieuw geconstitueerd.

DE „COMMISSIE 1841" IN DE LAATSTE JAREN

Verstreckte brandstoffen:

In 1927	bedrag à f 166.—	25 H.L. Anthraciet
		240 H.L. Eierkolen
In 1928	— à f 470.—	20 H.L. Anthraciet
		205 H.L. Eierkolen
In 1929	— à f 582.—	30 H.L. Anthraciet
		246 H.L. Eierkolen
In 1930	— à f 560.—	20 H.L. Anthraciet
		250 H.L. Eierkolen
In 1931	— à f 560.—	22 H.L. Anthraciet
		247 H.L. Eierkolen
In 1932	— à f 350.—	20 H.L. Anthraciet
		160 H.L. Eierkolen

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

OF THE UNITED STATES OF AMERICA

FROM THE FOUNDATION OF THE COLONIES TO THE PRESENT

BY JAMES M. SMITH

NEW YORK: PUBLISHED BY J. B. LIPPINCOTT & CO.

1854

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

OF THE UNITED STATES OF AMERICA

FROM THE FOUNDATION OF THE COLONIES TO THE PRESENT

BY JAMES M. SMITH

NEW YORK: PUBLISHED BY J. B. LIPPINCOTT & CO.

1854

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

OF THE UNITED STATES OF AMERICA

FROM THE FOUNDATION OF THE COLONIES TO THE PRESENT

BY JAMES M. SMITH

NEW YORK: PUBLISHED BY J. B. LIPPINCOTT & CO.

1854

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

OF THE UNITED STATES OF AMERICA

FROM THE FOUNDATION OF THE COLONIES TO THE PRESENT

BY JAMES M. SMITH

NEW YORK: PUBLISHED BY J. B. LIPPINCOTT & CO.

1854

BIJLAGE OVER DE LOGE „L'UNION ROYALE" EN DE OVERHEID

DE LOGE „L'UNION ROYALE“ EN DE OVERHEID

10den d.: 7de m.: J.: d.: w.: L.: 5811.

10 September 1811 p.: s.:

Nog word er aan de Vergaadering voorgelezen eene ingekomene mis-sieve door den Stedelijke Commissaris van Politie Ampt aan de A.: Loge l'Union Royale in de franse Taal geadresseerd en behelzende de Verklaaring, dat hij ingevolge Art. 291 van het Franse Code Penaal aan alle Associatiën van meer dan twintig Leden en bijgevolg ook aan de A.: Loge L'Union Royale verplicht was af te vragen eene spoedige opgave van de Naamlijst der leden en van de Wetten dezer Vergaadering in de Franse Taal geschreven, onder Waarschuwing dat van ingeval van weigering volgens het Art. 292 van 't zelfde Code Penaal gestraft zullen worden, gelijk ook elke verhuurder van Locaalen volgens Art. 294, en is dien volgens besloten om aan de M.: wetten te gehoorzamen, die ons volstrekt verbieden, zoodanigen verklaaringen en wetten open te leggen maar in dezen te handelen, gelijk de ander Loges, en vooral die der Vrais Bataven en dus de verlangde Lijst en opgaven niet aan gemelde Commissaris te doen toezenden.

12den d.: 7de m.: J.: d.: w.: L.: 5811.

12 September 1811 p.: s.:

Den Br.: Gedept.: Mr.: (Br.: Hoedt Verbeek) doet rapport omtrent de zaak van de Police, hebbende te dien einde met de A.: Mr.: der Loge „Les Vrais Bataves“ geaboucheert en in Substancie vernoomen, dat voorn.: Loge zich bij den Gr.: Mr.: Nat.: (Br.: Bousquet) had vervoegd, welke op zich genomen had die zaak met de Police te arrangeren. Na het uitbrengen van dit rapport communiceert den A.:

Mr.: (Br.: Mohr) dat hij met den Commissaire de Police gesproken hebbende hem te kennen had gegeven, dat men wel eene lijst dog geene Wetten konde supediteeren. Waarop beslooten is, zich aan de Verklaring van de Z.: E.: Gr.: Mr.: Nationaal te houden. Den A.: Mr.: communiceert verder aan de Loge, dat na een gesprek met den Maire gehad te hebben, het den Kastelijn Hauch was toegestaan de Zaal enz. in de Comedie aan de Loge L'Union Royale te verhuuren.

21sten d.: 7de m.: J.: d.: w.: L.: 5811.

21 September 1811. p.: s.:

Den A.: Mr.: Rapporteerde, dat er wederom van wegens den Commissaris van Politie aanvraag was gedaan om den door hem gereclameerde Naamlijst der Leden alsmeede de Wetten te hebben. Den A.: Mr.: verzoekt den fungeerende Secretaris deeze Naamlijst in Order te brengen en dezelve te bezorgen bij de Comms van Politie en met hem over het niet geven der Wetten te aboucheeren.

4den d.: 8ste m.: J.: d.: w.: L.: 5811.

4 October 1811 p.: s.:

..... Br.: van der Star..... rapport doende van zijne verrigtingen bij den Commissaris van Politie, zoo heeft hij Br.: met gemelde Comm. geaboucheerd, hem te kennen geevende geene Wetten der Loge te kunnen suppediteeren, maar wel de door hem Comm. verzogte Naamlijst en dat ook reeds de Gr.: Mr.: N.: over dit ontwerp met de prefect van dit Departement geconfereerd hadt, waarop door den Comm. van Politie ook niets meer verlangd wierd dan de Naamlijst der Bbr.: welke hem door den Br.: van der Star is overhandigd.

4den d.: 10de m.: J.: d.: w.: L.: 5813.

4 December 1813 p.: s.:

De fung.: A.: Mr.: (Br.: J. C. v. d. Meer Mohr) draagd aan de Loge voor of dezelve na aanleiding der prophane gebeurtenissen, welke in Nederland hebben plaats gehad en speciaal naar de ophanden zijnde feestviering ter eere van den dapperen zoon van onze Souverein Prins Willem den 1e, ook niet met hem daarin zoude stemmen, dat ook de Loge l'Union Royale bij de toen aanstaande algemeene Illuminatie zich daarbij voegde en op eene gepaste wijze door ook aan het Locaal dezer Loge te Illumineren hare Hulde aan den Zoon van onze Souverain aan te bieden.

Waarop de Loge unaniem besloten heeft door den Br.: Brickenheimer eene Illuminatie te laten vervaardigen en de Kosten daarop te vallen voor de helft uit de Cassa der Loge te vinden en de andere helft met eene private extra-ordinaire contributie door de Leden gezamenlijk te betalen, niet mogende of kunnende twijffelen of de absenten Leden ten aanzien der private extra-ordinaire contributie eenige zwarigheden zouden maken.

29sten d.: 9de m.: J.: d.: w.: L.: 5848.

29 November 1848 p.: s.:

Hierop betrad de Z.: A.: Br.: 1ste Redenaar A. L. van Heteren Gevers het spreekgestoelte, begon met te herinneren aan de woorden, die hij in het vorig jaar bij de inwijding van dit gebouw (n.l. Fluweelen Burgwal 22) had gesproken en sloeg een vlugtige blik bij den aanvang van onzen werkkring op den afgelegden baan. Zonder zich op een bepaald staatkundig terrein te willen begeven en zoowel oorzaak als gevolg te willen opsporen van de onvoorziene gewigtige staatkundige gebeurtenissen, als niet te dezer plaatse voegende, is de A.: spreker echter van

gevoelen, dat zij daarom niettemin de overwegingen van iederen V.: M.: overwaardig zijn en ons moeten opwekken, om als staatsburgers, de roekeloze hand te beteugelen, die er op uit is om zaadkorrels te strooijen van burgerlijke twist en tweedragt, dat zij ons moeten versterken in onze gezindheid om buiten den T.: onze burgerpligten getrouw te vervullen, ten einde aan de staatsburgerlijke regten eene betere rigting te kunnen geven.

De A.: Spreker betoogde verder, dat men bij de bedoelde gewigtige gebeurtenissen, veelal meeningen heeft vernomen, alsof de Vrijmetselarij bepaaldelijk tot de staatkundige gebeurtenissen zoude hebben medegewerkt, waardoor het doel onzer Kon.: Kunst steeds wordt miskend. Integendeel beschouwt de Br.: Redenaar, dat de leer en de beginselen der Orde, in de treurige dagen door ons beleefd, waarin Rijken zwaar zijn geschokt en troonen omvergeworpen, bemoedigend en opwekkend zijn geweest en gelooft, dat de Vrijmetselaren, als verlichte mannen, die door welbegrepen vrijheid, gelijkheid en broederliefde geleid, het goede wenschen en verlangen in deze dagen, en bepaaldelijk de Nederlandsche Vrijmetselaren, als staatsburgers veel nut kunnen stichten, als werktuigen in de hand der Voorzienigheid en ook daartoe krachtdadig moeten werkzaam zijn.

13en d.: 10de m.: J.: d.: w.: L.: 5848.

13 December 1848 p.: s.:

Bij het in omvraag brengen, of er ook aanmerkingen zijn op (de) redactie (der notulen) wordt door den Br.: 1ste Opz.: verlangt, bij het vermelden van den hoofdzakelijken inhoud der gehouden redevoering door den Br.: 1e Redenaar, ook kortelijk te gewagen, dat die Br.: bij gelegenheid zijner beschouwingen over de gewigtige staatkundige gebeurtenissen dezer dagen woorden heeft gesproken betreffende de aan-

staande verkiezingen en den A.: Mr.: van Eer heeft toegesproken, in geval op dien Hoogvereerden Br.: (Br.: Prins Frederik) eene keuze mogt worden uitgebragt als lid van de Eerste Kamer der Staten Generaal. Niemand daartegen eenige bedenkingen in het midden brengende, zijn de notulen met het voorgestelde amendement gehouden voor gearresteerd en geteekend....

Vervolgens wordt door den A.: Mr.: ter tafel gebragt en voorgelezen eene aan de Loge gerigte teekenpl.: van den Br.: 1e opziener D.J. H. Boellaard, daarbij in eenige beschouwingen tredende over de toepassing van het erkend beginsel der Vrijmetselarij, dat aan haar steeds vreemd moet blijven al, wat Staatskunde en kerkleer betreft; dat hoe meer opgewondenheid daarbuiten de driften in beweging brengt, hoe zuiverder in onzen kring dat beginsel van onzijdigheid moet worden betracht en gehandhaafd; daar het niet zal worden erkend, wanneer de Orde deelneemt aan de twisten en partijschappen, die kerk of Staat beroeren; dat het wankelbare en voorbijgaande daaraan verbonden, dan ook in de Vrijmetselarij zal worden overgebragt, waarvan het onvermijdelijk gevolg zijn zal, dat de Orde met de tijdelijke meening, die zij onvoorzichtig genoeg heeft voorgestaan en aangekleefd, zich zelve zal vernietigen. Gezegde Br.: herinnert aan de doelmatige bepaling van Art. 124 van het huishoudelijk wetboek, waarbij een stellig verbod is voorgeschreven, om (nimmer) in de Loge onderwerpen te behandelen van kerkelijke of staatkundige strekking.

Hozeer hulde doende aan het voorgedragen verdienstelijk bouwstuk van den A.: Br.: Redenaar op den 29sten der vorige m.:, acht hij zich echter verplicht, als bepaaldelijk volgens art. 19 belast met het toezigt tot handhaving der wetten, de Loge opmerkzaam te moeten maken, dat de gehouden rede, zoowel inbreuk heeft gemaakt op het hiervoren bedoeld beginsel der Orde, als strijdig was met hetgeen in gemeld 124ste wetsartikel is voorgeschreven, daar toch die A.: Br.:

heeft gesproken over de verkiezingen, die thans in de prof.: wereld aan de orde zijn en zelfs eene uitnodiging heeft gedaan aan onzen beminden A.: Mr.: van Eer van zuiver staatkundig belang. De Br.: 1e Opziener, ofschoon zich geredelijk kunnende vereenigen met het door den A.: Br.: 1e Redenaar gesprokene en hoegaarne ook gezind in eenen prof.: kring blijken van zijn eenstemmige denkwijze daaromtrent te geven, heeft echter ongaarne binnen de muren van dezen T.: een onderwerp zien behandelen, hetwelk eene te bepaalde kleur had van eene ogenblikkelijke staatkundige meening. Op grond van dit een en ander veroorlooft de Br.: 1e Opz.:, zich voor te stellen, het nemen van een besluit, waarbij de Bbr.: Redenaars bescheidenlijk zullen worden herinnerd aan de meergemelde bepaling van Art. 124 der huishoudelijke wet, met Br.: uitnodiging om in het vervolg zich stiptelijk aan den inhoud daarvan te willen houden. Deze teekenpl.: hierop in deliberatie gebragt zijnde, ontstaat vooraf de vraag, of de vergadering ook verlangt, dat, alvorens ter deze zaak te besluiten, gezegde teekenpl.: worde in handen gesteld van den daarbij betrokken Br.: 1e Redenaar om dezen daarop te hooren, welke vraag algemeen ontkennend wordt beantwoord. Vervolgens is, na behandeling van het omschreven voorstel daarop besloten: Dat aan den Br.: 1e Opz.: onder toezending van kopij der voorschr.: teekenpl.:, de dank der Bbr.: zal worden betuigd voor den ijver ten deze betoond, ter naleving der bepalingen van het huishoudelijk wetboek en ter vervulling der pligten den Opziener opgedragen; dat vervolgens de teekenpl.: in extenso aan de beide Bbr.: Redenaars zal worden medegedeeld met het tegenwoordig besluit als extract dezer notulen; terwijl wijders de gunstige gevoelens in de teekenpl.: van den Br.: Opziener uitgedrukt, ten opzichte van het bouwst.: en den arbeid van den Br.: Redenaar, door de Loge als de hare worden aangenomen en de belangen der werkpl.: bij voortdurend aan de krachtige medewerking van dien geachten Br.: blijven aanbevolen.

Z.K.H. Prins Frederik der Nederlanden (omstreeks 1880)

BIJLAGE OVER DE BEGRAFENISPLECHTIGHEDEN VOOR BR.: PRINS FREDERIK

DE BEGRAFENISPLECHTIGHEDEN VOOR DEN HOOGEERWAARDEN GROOTMEESTER BR.: PRINS FREDERIK DER NEDERLANDEN, MEESTER VAN EER DER LOGE „L'UNION ROYALE“.

Door de Orde van Vrijmetselaren was aan Z. M. Koning Willem III bij adres verzocht toegangskaarten te mogen bekomen voor de deelneming aan de plichtigheid der Begrafenis van het stoffelijk overblijfsel van Z. K. H. Prins Frederik in de Kerk te Delft o.m. voor een deputatie uit de Loge „L'Union Royale“, van welke de Hoog Eerwaarde Grootmeester-Nationaal de Meester van Eer was geweest.

Zooals bekend werden „voor de Vrijmetselarij in haar ganschen omvang“ vijftien toegangskaarten beschikbaar gesteld, terwijl andere binnen- en buitenlandsche corporaties zich met één of twee, hoogstens drie toegangsbewijzen moesten tevreden stellen, zoodat deze laatste de Vrijmetselarij in niet geringe mate boven haar bevoordeeld achten.

Voor den Voorzitter der Loge „L'Union Royale“ Br.: J. P. Vaillant, wethouder der Gemeente 's-Gravenhage, was één kaart beschikbaar; daar Br.: Vaillant wegens zijn profane werkkring reeds aanwezig moest zijn, werd hij als voorzitter vervangen door Br.: dr. A. T. van Aken, Gedeputeerd Meester der werkplaats.

Daags voor de begrafenisplechtigheid had een deputatie van afgevaardigden der Loge „L'Union Royale“ zich begeven naar het Lustslot, het huis de Paauw, om in de rouwkamer een krans neder te leggen aan den voet van de Lijkkist, die het stoffelijk omhulsel des Mr.: van Eer bevatte. Deze Deputatie bestond uit de Bbr.: J. P. Vaillant, Regeerend Meester, C. A. M. van Vliet en M. J. van Zanten, Officiëren der Werkplaats.

Br.: Vaillant hield tijdens de algemeene Rouwloge, die op 2 November 1881 in het Gebouw van Kunsten en Wetenschappen gehouden werd en waar ruim honderdvijftig Bbr.: der Loge „L'Union Royale” aanwezig waren, een redevoering, waarin hij o.m. het volgende zeide:

„Indien er eene Loge is, die alle reden* heeft, met droefheid vervuld te zijn, bij het afsterven van den Hoog Eerwaarden Grootmeester Nationaal, dan is het gewis „L'Union Royale”. Zij had immers op den Hoog Eerwaarden Grootmeester eene bijzondere betrekking, want zij mogt de hooge eer genieten, Prins Frederik te tellen onder hare werkende leden en aan de spitse te zien van haar bestuur als Meester van Eer.

Die onderscheiding heeft zij altijd op den hoogsten prijs gesteld en zal zij nimmer vergeten. Afstammende van de eerste en oudste Loge die in Nederland heeft bestaan, de Loge du Grand Maître des Provinces Unies, mogt haar het voorregt te beurtvallen in de laatste 34 jaar zich nogmaals de Loge van den Grootmeester te mogen noemen, sedert n.l. de Grootmeester de Werkpl.: te 's-Gravenhage, door Hem opgerigt en bestuurd, ophief en vereenigde met „L'Union Royale”....”

The first of these is the fact that the
 government has been unable to
 secure the necessary funds to
 carry out its policy of
 expansion.

The second is the fact that the
 government has been unable to
 secure the necessary funds to
 carry out its policy of
 expansion.

The third is the fact that the
 government has been unable to
 secure the necessary funds to
 carry out its policy of
 expansion.

The fourth is the fact that the
 government has been unable to
 secure the necessary funds to
 carry out its policy of
 expansion.

The fifth is the fact that the
 government has been unable to
 secure the necessary funds to
 carry out its policy of
 expansion.

BIJLAGE OVER DEN RAAD DER OUDEN

DE RAAD DER OUDEN.

25ste d.: 12de m.: 5844 J.: d.: w.: L.:

25 Febr. 1845.

Alsnu brengt de A.: M.: ter tafel een schriftelijk gedaan voorstel van bb.: Boellaard en Metman in onze jongste officiersvergadering (van 15 Febr. 1845) ten doel hebbende het samenstellen van een raad van Ouden aan welken een byzonder toezicht over de werkzaamheden van de Loge zal zijn opgedragen en die daardoor vanzelf zal waken dat de ware beginselen der Orde, welke men in „L'Union Royale" steeds tracht te verkondigen en in toepassing te brengen niet verloren gaan en de heerschende geest van eendragt en broederliefde steeds werkzaam en behouden blijft. De br.: voorstellers zijn van het denkbeeld uitgegaan, dat de zaak wenschelijk is voor het belang onzer loge, vermits zoodanige samenstelling niet anders dan tot haren bloei en welvaart kan leiden en de werkplaats daardoor tevens eene gelegenheid zal hebben, voor bb.: leden, welke door getrouwe vervulling hunner plichten gedurende eenen langdurigen maç.: diensttijd eene onderscheidende werkkring te openen en door andere verdienstelijke Ordesleden op eene eervolle wijze aan onze Loge te kunnen verbinden.

Waarop is besloten, dit voorstel te onderwerpen aan het onderzoek eener commissie, waartoe worden benoemd de bb.: Metman, Nahuis en Diepenheim.

In de comparitie van 21 Februari 1849 komt ter tafel een advies van den Raad der Ouden over het voorgestelde Reglement van Orde, waarna de beraadslaging over het ontwerp is geopend. De voorgedragen wijzigingen worden aangenomen en 't reglement definitief vastgesteld.

Mr. L. Metman

Handwritten signature or mark at the bottom of the page.

Den 23sten Augustus 1853 vergadert de Raad ter bespreking van een wijziging van 't Huishoudelijk wetboek der Loge betreffende de regeling van 't ingaan der contributie van gewone en geaffilieerde leden der Loge. Tevens werd besloten dat het voorzitterschap van den Raad, dat opgedragen was aan den H.: Eerw.: Mr.: van Eer der Loge Br.: Frederik, bij diens afwezigheid zal vervuld worden door den A.: Reg.: Mr.: der Loge.

Wanneer tijdens de Leerlings-Receptieloge van 4 Januari 1856 tot de inhuldiging van het nieuwe bestuur zal worden overgegaan, verzoekt de Achtbare Meester Br.: Van Rappard aan het oudste lid van den Raad der Ouden, den Br.: Wolfson, om van hen de belofte af te nemen, welke is voorgescreven volgens art. 61 der Algemeene Wetten; waarna deze Achtbare Broeder met het uitbrengen zijner gelukwensching wegens deze verrichting het bestuur verklaart wettig te zijn geconstitueerd.

Eerst den 16den Januari 1860 is de volgende Raadsvergadering. Het is wederom een reglementswijziging, die de aandacht vraagt. De Raad kon zich evenwel niet vereenigen met het voorstel om de contributie te verlagen, omdat daardoor de werkplaats aan den na-deeligen invloed van wisselvallige omstandigheid zou blootgesteld worden.

De vergadering van 17 Januari 1863 was o.m. gewijd aan een zeer principiële kwestie. De Loge wenschte, dat voortaan de Achtbare Meester en de Officiëren der Loge gekozen zouden worden uit de werkende leden bij volstrekte meerderheid van stemmen. Hiertegen opperde de Raad ernstige bezwaren. Hij wenschte den toestand te bestendigen dat de Achtbare Meester de Officiëren be-

noemde; daar van dit recht nimmer misbruik is gemaakt, en een verandering misschien voor de belangen der werkplaats schadelijk zou kunnen zijn.

Hij geeft dus in overweging drietallen door den Achtbaren Meester aan de Loge te doen voorleggen.

Reeds het volgende jaar vergadert de Raad over een tuchtzaak en 1865 brengt voor haar ter beoordeeling een herziening van de Huishoudelijke wet voor de Loge. Een eerste aanval wordt hier gedaan op het bestaan van den Raad als zoodanig, maar zoover wenschte de Loge toen niet te gaan. Ook ten opzichte van de contributieverlaging neemt de Raad een conservatieve houding aan. Hij geeft van zijn bezwaren en voorgestelde wijzigingen kennis in een gedrukte teekenplank van 15 bladzijden.

Ook op 26 October 1869 is het Huishoudelijk Wetboek 't voorwerp van bespreking, doch 't betrof slechts een betreffend ondergeschikte wijziging evenals op 24 November 1870.

De contributieverlaging komt weer ter sprake op 13 December 1873, waaromtrent de Raad met de kleinst mogelijke meerderheid thans gunstig adviseert. Ze zal voor de werkende leden f. 16.— en voor de geaffilieerde leden f. 12.— bedragen.

Een algeheele herziening volgt weer in 1877. Ook hierbij geeft de Raad eenige verbeteringen ten beste, alle van zuiver technischen aard.

Werd bij de wijziging van 1877 een voorstel tot opheffing van den Raad niet eens in behandeling genomen, in 1883 is er een andere strooming. Dan gaat het concept-Wetboek vergezeld van

een toelichting waarin o.m. de opheffing van den Raad als volgt wordt gemotiveerd:

Met de uitbreiding van werkzaamheid van het bestuur kan het behoud van een medebesturend lichaam dat een eigen zelfstandig bestaan heeft, en welks leden bovendien van rechtswege persoonlijk zitting hebben in het bestuur zelf, niet samengaan. Het bestuur der Loge is electief en kan niet worden vermengd met voor hun leven benoemde waardigheidsbekleeders, zonder gevaar van conflicten tusschen de Loge zelf en dit tweeslachtige bestuur''.

Al is het zeer begrijpelijk, dat verschillende leden van den Raad het hiermede niet eens zijn, toch onthoudt de Raad zich hieromtrent van het geven van advies.

Reeds had Br.: Prins Alexander, Gedeputeerd Meester van Eer der Loge en Grootmeester Nationaal, doen berichten dat hij het voorzitterschap van den Raad, 't welk hem was aangeboden, niet zou aannemen. Op 21 Augustus 1883 werd de laatste vergadering van den Raad gehouden. De wijziging in het huishoudelijk Wetboek was door Bbr.: Grootoff.: goedgekeurd.

De leden zouden automatisch tot officieren van eer der Loge overgaan. Slechts drie Bbr.: wenschten ontslagen te worden van hun lidmaatschap, voordat de Raad werd opgeheven, ongetwijfeld een protest tegen de gestie van de Loge.

Bijna veertig jaar heeft dit Instituut bestaan. Blijkbaar heeft het aan een behoefte beantwoord, al mag zijn bestaan thans overbodig zijn geworden.

Tal van ervaren Bbr.: hebben zijn lidmaatschap bezeten en hebben de zaken der Loge ernstig besproken. Het was een lichaam, dat den rem vormde voor al te overhaaste verandering en daardoor de maat der ontwikkeling heeft gewaarborgd.

DE LEDEN VAN DEN RAAD DER OUDEN

In de tweede comparitie der Achtbare Loge „L'Union Royale" na haar vereeniging met de Loges „L'Union Frédéric" en „Eendragt maakt magt" op 30 Oct. 1847 wordt overgegaan door den Achtbaren Meester Br.: G. W. Verweij Mejan tot benoeming van de volgende leden van den Raad der Ouden:

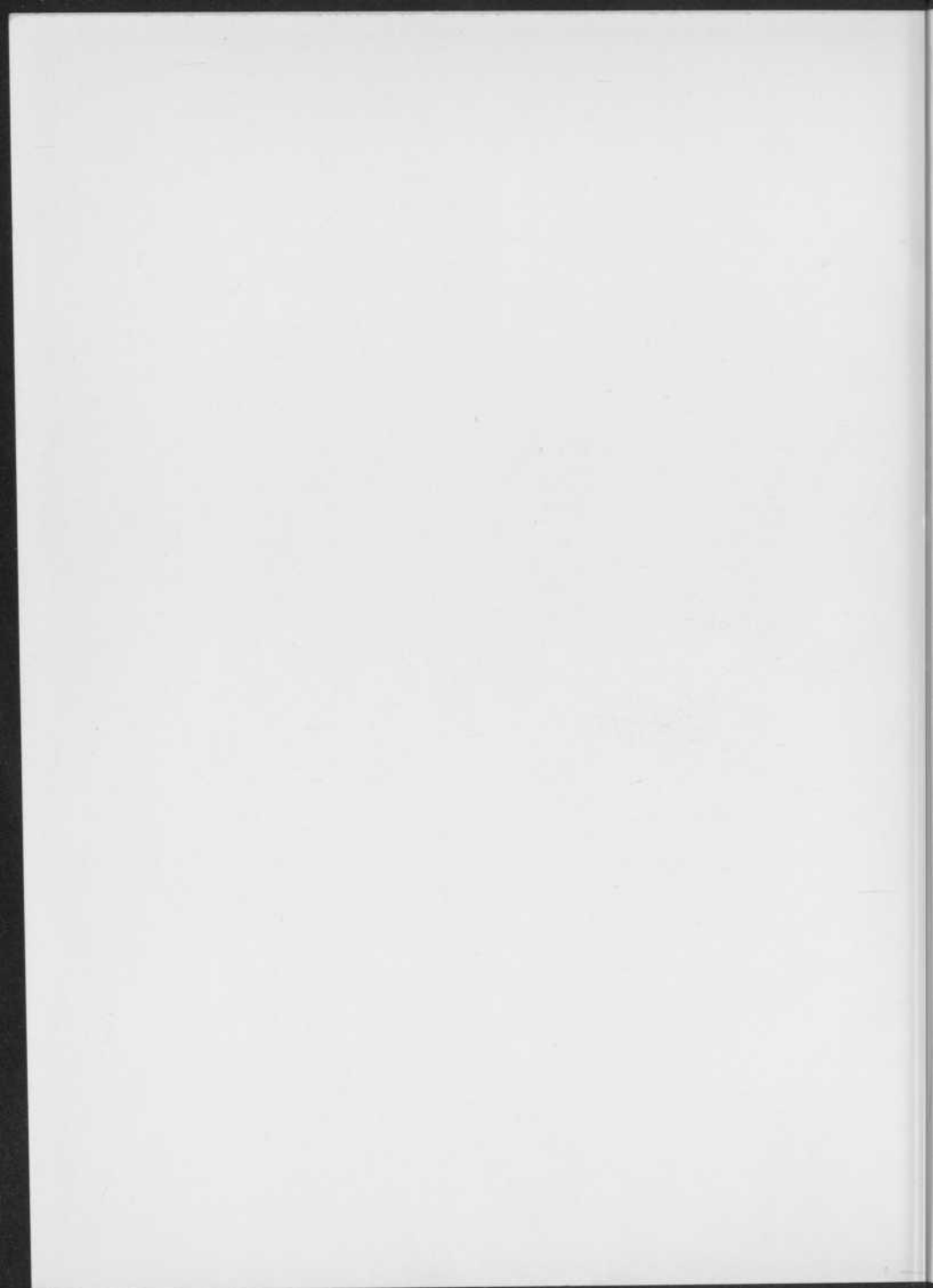
O. A. van Bijlandt, het oudste lid der vorige Loge „L'Union Royale," die 62 jaar geleden in die werkplaats het eerste licht ontving. (n.l. op 10 April 1785), Jhr. F. A. ridder van Rappard, C. H. T. Nahuys, C. J. Riesz, J. C. Rijk, C. J. Scholten van Oudhaarlem, G. Vosmaer, A. C. Twent, Th. de Smeth van Deurne, J. H. G. L. Zilcken, B. L. Wolfson.

Later werden nog benoemd de Bbr.:

- 1848 C. van Olden, W. A. W. van Limburg Stirum Noordwijk,
Jhr. N. J. Steengracht van Duivenvoorde
- 1850 A. L. van Heteren Gevers, D. J. H. Boellaard, J. W. Walther,
- 1854 B. van Gogh, Jhr. Mr. D. T. Gevers van Endegeest, J. H. Sängers
- 1857 C. G. Withuys, E. v. d. Dussen
- 1859 J. D. Kruseman, P. van Rees, Mr. A. J. C. Maas Geesteranus
- 1861 P. J. Landry, W. F. van Otterloo, P. H. graaf van Limburg
Stirum, Jhr. J. Westpalm van Hoorn van Burgh, C. Schiffer
van Bleiswijk, P. G. van Crimpen
- 1863 S. H. Hertzveld, G. C. Nicola
- 1867 Mr. W. H. du Cloux
- 1869 J. Boogaard, A. E. A. Langguth
- 1871 J. J. F. Noordziek, J. W. C. Diepenheim
- 1873 C. J. Bolten, A. M. de Rouville, J. L. Le Rütte
- 1875 Mr. N. J. W. Smalenburg van Stellendam

Het oudst bekende diploma uitgegeven door „L'Union Royale" (1785)

- 1877 J. W. v. d. Bergh
- 1878 J. F. Hardenberg, A. van Wijk Rz.
- 1879 W. F. Peltzer
- 1880 J. H. de Groot
- 1881 J. van Stralen, F. W. v. d. Putten, D. B. van Vleuten
- 1882 S. A. Lenaertz
- 1882 dr. J. Kips, dr. P. van Reysen

EENIGE POSTEN UIT HET OUDSTE KASBOEK.

(genoteerd in guldens, stuivers en penningen).

7 Sept.	1811	contributie October	3 gld. 6 st.
		15 waskaarsen	15 gld.
6 Dec.	1812	receptie 1e graad	44 gld.
		„ 2e „	28 gld.
		„ 3e „	14 gld.
		entree als lid	3 gld.
M.		1 certificaat	5 gld. 5 st.
16 Sept.	1812	35 flesschen wijn à 16 st.	28 gld.
27 Dec.	1812	1/2 jaar huur voor het Locaal	72 gld.
		voor een wetboek	11 st.
Febr.	1813	5 boeken papier	1 gld. 18 st.
		2 losse pennen	15 st.
		voor collier en byou	8 gld. 5 st.
Nov.	1813	voor een jas aan een behoeftigen broeder	10 gld.
12 Oct.	1814	voor een anker wijn verimpost	7 gld. 8 st.
6 Juni	1821	aan inkoop van 1/16 Lot in de Nederl. Loterij voor de laatste klasse zijnde No. 19423.	4 gld. 12 st. 8 p.

(Voortaan worden de bedragen in guldens en volgens 't decimaal-
stelsel genoteerd).

De „Nieuwe of Sebastiaans Doele” in 1770;
thans „Gemeentemuseum” Korte Vijverberg

20 Jan. 1822	aan 2 dozijn tafelmessen	f. 10,—
12 Feb. 1823	aan vier tabeljés	„ 4,40
4 Dec. 1823	aan twee paar handschoenen	„ 2,—
	aan Miestel, tingieter, voor een wierookvat	„ 10,—
31 Dec. 1823	aan J. Hendriks, kastelein in de N. Doelen voor het diner bij de feestviering op 30 November l.l.	„ 231,40
April 1825	receptie 1e graad	„ 45,—
	„ 2e „	„ 23,—
	„ 3e „	„ 33,—
1 Dec. 1826	Aan Maxwils voor $\frac{1}{4}$ hoed steenkolen	„ 8,25
17 Jan. 1827	Aan Br.: Le Rutte voor twee nieuwe kagchels	„ 55,70
4 Nov. 1822	Aan huur voor 't Locaal, verschenen 1 dezer	„ 100,—

9e d.: 4e m.: 5812 J.: d.: W.: L.:

9 Juny 1812

Art. 100 van het Algemeene Wetboek (schrijft voor): „De aanneming in de Graad van Leerling mag in geene Loge op verbeurte van 't verlies harer Constitutie geschieden onder de f. 42.—”

Art. 101 veroorlooft: „om aan Rijsende Persoonen en Vreemdelingen, aan welken om wettige en dringende redenen, die aan de beoordeeling van de Bbr.: Officieren der Loge alwaar de receptie geschied, worden overgelaten, op een avond meer dan ééne Graad mag worden medengedeelt.”

Ons huishoudelijk Wetboek, art. 40 (schrijft voor): „voor de receptie in de Eerste Graad wordt betaald niet minder dan f. 42,— voor de Tweede Graad f. 14,— voor de derde graad f. 28,—

27e d.: 10e m.: 5815 J.: d.: W.: L.:

27 Dec. 1815

De A.: M.: proponeert om uit de Casse der Loge ten voordeele van dezelve aan te kopen Een- $\frac{1}{4}$ -Lot in de 117e Hollandsche Loterije, met deze bepaling, dat de eventueele bate op deze wijze zullen worden genoten: dat, al hetgeen boven f. 1000,— op voorsch. quart Lot als vrij geldt mogt worden getrokken, dadelijk zal worden verdeelt tusschen BB.: op dezen dag leden dezer Loge zijnde, terwijl al 't geene minder dan f. 1000,— zal getrokken worden een baat van de Casse der L.: uitsluitend zal zijn.

9e d.: 1e m.: 5824 J.: d.: W.: L.:

9 Maart 1824

Aan den Kastelein Unterhorst voor het aandeel der Loge in de personeele belasting over 1823 f. 14,65

18e d.: 6e m.: 5834 J.: d.: W.: L.:

18 Augustus 1834

Beschikking van den Minister van Finantiën van den 29 Mei j. l. (1834 p.: s.:) waarbij, tengevolge van eene reclame van den Vice Pres.: van Gr.: Dign.: van de Gr.: L.: van Bestuur ter zake van het invoeren der personeele Belasting, voor Lokalen dienende voor de bijeenkomsten enz. van de O.: der V.: V.: M.: M.: door dien Minister wordt te kennen gegeven, dat het, met die reclame gelijktijdig gedaan verzoek, om toepassing op die Lokalen, van het bepaalde bij art: 5, 2e lid der Wet van 29 Maart 1833, Staatsblad No. 4, niet kan worden toegestaan.

13e d.: 8e m.: 5834 J.: d.: W.: L.:

13 October 1834

Een Aanslagbiljet voor de „L'Union Royale" in de personeele belasting over het dienstjaar 1834/1835 p.: s.: ter somme van f. 39,84.

BIJLAGE OVER ONDERWERPEN,
DE LAATSTE 10 JAAR IN DE COMPARTIES
DER LOGE „L'UNION ROYALE" BESPROKEN.

ONDERWERPEN, DE LAATSTE 10 JAAR IN DE COMPARTITIES DER LOGE „L'UNION ROYALE" BESPROKEN.

SPECIAAL MAÇONNIEKE ONDERWERPEN.

Onze Beginselverklaring. Het religieus karakter der V.: M.: moet meer uitschijnen. De taak, die wij te vervullen hebben in de tegenwoordige maatschappij. De aanraking van goedgezinde profanen met de Orde. De cultuurtaak der V.: M.: Werken naar buiten. Internationaal recht en V.: M.: Maçonnieke inzichten en gevoelens. Beschouwing over werkkring der bestuursleden. Freimaure-risches in antiken Mysterien. Broederschap, 't cement en de glorie onzer orde. „Freemasonry" van Br.: Ward. De taal der symbolen De afdeeling van den Meestergraad. Romaansche en Angelsaksische V.: M.: Maçonnieke ervaringen in Roemenië. Indrukken tijdens het bezoeken van loges in Engeland. Indrukken van het Liga-congres. Eens buitenbr.: verhouding, taak en plicht. De omgang van V.: V.: M.: M.: in en buiten de Loge.

SYMBOLISCHE ONDERWERPEN.

De Kolommen en de Sfinxen. De symboliek der gewijde Bouwkunst.

Symboliek der Leerlingsinwijding. Het wezen der symboliek. Symboliek en levenskunst. Leerlings-gedachten in verband met den Ruwen Steen. Maçonnieke vormen, gebruiken en gewoonten. Kerkelijk en maçonniek ritueel. Onze receptie-ritualen. Een greep uit ons Werkprogram.

PHILANTROPISCHE EN ETHISCHE ONDERWERPEN.

Het Maçonniek Studiefonds. Reclasseering: een maçonnieke arbeid. De maatschappelijke toestand in Duitschland (in 1923). De Inter-

ationale Orde van Goede Tempeliers. Egoïsme. Waarheid en Zelfkennis. Iets over zedekunde.

LITERAIRE EN ARTISTIEKE ONDERWERPEN.

Inger Skramm. Goethe's „Sprookje van de groene slang". Het leven van Goethe als mensch. De Faustfiguur. Het maçonnieke element in de gedichten van Pieter Jelles. Verdraagzaamheid in verband met „Nathan der Weise". Dostojewski en wij. Dostojewski en Tolstoi. Georges Duhamel, een modern Humanist. Lessing en de Religie. De boekenverzamelingen onzer Orde. Esperanto als wereldhulptaal. De Tooverfluit. Religieuze bouwkunst en maçonnieke tempels. De Koninklijke kunst in de beeldende Kunst. Schoonheid. Het wezen der kunst. Levenskunst.

ZIELKUNDIGE EN OPVOEDKUNDIGE ONDERWERPEN.

Het geestelijk leven der lagere volken. De erfelijkheid van geestelijke eigenschappen bij den mensch. Karakter. Het geweten. Opvoeding. Herinneringen aan de misdadige jeugd. Over 't Montessori-stelsel. Onderwijsstroomingen. Wegen en dwaalwegen in de opvoeding. Welken invloed heeft de wet op het L.O. in 1920 gehad op de positie van het Openbaar Onderwijs? Is 't wenschelijk scholen op maç .: grondslag in te richten? Jeugdzorg. V.: M.: en de Jeugd. Groei. Bouwen, maar . . .

SOCIOLOGISCHE EN ECONOMISCHE ONDERWERPEN.

Cultuurproblemen. In deze tijden. Crisis in maatschappij en mensch. Individu en gemeenschap, rechten en plichten. Arbeidsvreugde. Wat leert ons, Vrijmetselaren, de tegenwoordige crisis? Rust en evenwicht. Het realisme van dezen tijd. Werkgever en werknemer. Democratie of autocratie? Patroon en arbeider. Het Joodsche

vraagstuk. V.: M.: en politiek. Arbeid en Kapitaal. Coöperatie. De noodzakelijkheid van kapitaalvorming. Enkele conflicten en tendenzen in de maatschappij. De invloed van het dagblad in de maatschappij.

GESCHIEDKUNDIGE ONDERWERPEN.

Uit de geschiedenis der A.: L.: „L'Union Royale". Het wonder der groote Pyramide. De oude Assyriërs en Babyloniërs. Het altaar, de muziek, de onsterfelijkheidsgedachte in den loop der eeuwen. De voortschrijdende vrijheidsgedachte als maatstaf voor maatschappelijke vooruitgang. Vroegere en tegenwoordige rechtspleging. Heeft de V.: M.: de Fransche Revolutie voorbereid? De cultureele beteekenis van de Middeleeuwsche Bouwhut. De pauselijke bullen tegen de V.: M.: De Hohenzollerns en de V.: M.: Lord Shaftesbury. Robert Owen.

PHILOSOPHISCHE ONDERWERPEN.

Cultuurproblemen. De gevaren eener natuurwetenschappelijke levensbeschouwing. Spinoza. De persoon van Socrates. Wilsvrijheid. Synthese. Sprokkelingen over de Nieuwe Gedachte. Altruïsme. De verhouding van mensch tot dier. Ken U zelve. De methode van het denken (een serie van 4 lezingen).

GODSDIENSTIGE ENMAATSCHAPPELIJKE ONDERWERPEN

De Christusfiguur. Spiritisme. Boeddhisme. De Islam. De bedevaart der Mohammedanen. De Joodsche Godsdienst. Iets over de Orde der Jesuiten. De Conferenties over het Katholicisme voor Niet-Katholieken. Het Roomsche geloof en de beginselen der V.: M.: Anthroposophie. Natuurbescherming en Heemschut. Rev. J. W. van Kirk en diens ideaal der Wereldeenheid. Hoe staan wij

V.V.: MM.: tegenover de humanistische zending? De Wereldbond der Kerken. De Volkenbond. Ontwapening. Ghandi als politicus en als mensch. De komst van 't Socialisme. De „Schlaraffen“-bond. Michel Servet in zijn strijd tegen Calvijn. Luther en de Hervorming. De Odd Fellows.

MAATSCHAPPELIJKE EN MAÇONNIEKE ONDERWERPEN,
BEHANDELD IN DE GROEPSVERGADERINGEN.

1. De Opvoeding.	1. De Geschiedenis der Orde van
2. De Volkenbond.	V.: M.: onder het Groot Oosten der
3. De Pan-Europabeweging.	Nederlanden.
4. De Rijpende jeugd.	2. De Geestelijke voorouders der
5. Het vraagstuk der werk-	V.: M.:
loosheid.	3. De verschillende maçonnieke stelsels.
6. De geestelijke stroomin-	4. De Symboliek der Leerlings inwijding.
gen dezer dagen en de	5. Het tableau.
V.: M.:	6. Bibliographie der V.: M.:

BIJLAGE OVER
VEREENIGINGEN, VOORTGEKOMEN UIT, OF
GESTEUND DOOR DE LOGE „L'UNION ROYALE“.

's- GRAVENHAAGSCHE VEREENIGING VOOR GEZOND-
HEIDSKOLONIES.

(Overgenomen uit „Gehoor voor het zwakke kind”).

Op voorstel van den heer H. Nanning wijst de Loge „L'Union Royale” in hare comparitie van 2 April 1884 de volgende heeren aan, om een voorloopige commissie te vormen, welke tot taak heeft, een vereeniging of een comité te stichten tot het uitzenden naar buiten van zwakke, schoolgaande kinderen, n.l. de Heeren Dr. L. J. Egeling, C. de Groot, Y. Ykema, Dr. P. van Reysen, H. Nanning.

Op Maandag 7 April 1884 houden deze heeren hunne eerste bijeenkomst in het gebouw der Loge. De heer Egeling leidt deze vergadering, terwijl de heer Nanning het secretariaat waarneemt. De heer Egeling neemt op zich, een artikeltje in de beide Haagsche bladen te schrijven, aansluitende op het door hem vroeger in het tijdschrift „De Gezondheid” geschrevene. De heer Ykema zal persoonlijk een bezoek brengen aan Mr. A. Kerdijk, te Amsterdam, van wien de stoot tot oprichting der zg. vacantiëkolonies uitgegaan was.

Den 14den en 16den April 1884 verscheen genoemd artikel van Dr. Egeling in „Het Vaderland”. Op uitnoodiging van de onderteekenaars van dat artikel, vereenigden zich op den 5den Mei 1884 eenige ingezetenen dezer stad, teneinde de mogelijkheid te bespreken, van de uitvoering der in genoemd artikel aangegeven voorstellen, n.l. het oprichten van een vereeniging tot het organiseren van vacantie-uitstapjes voor arme, zwakke schoolkinderen. Volgens de presentielijst waren o.m. de volgende heeren aanwezig: Dr. L. J. Egeling, Dr. P. van Reysen, Y. Ykema, H. Nanning. De heer Egeling leidde deze vergadering. Op de vraag van den voorzitter, of de aanwezigen bereid zijn, zich als vereeniging te constitueeren, had niemand daartegen eenige bedenking.

Bij de meerderheid van stemmen werden tot lid van het uitvoerend comité o.m. gekozen de heeren Jhr. Mr. E. W. Berg, Graaf C. van Byland, H. Nanning, Dr. P. van Reysen, Dr. W. F. Unia Steyn Parvé en Y. Ykema.

De Vereeniging zal den naam dragen „Vacantieuitstapjes voor arme, zwakke schoolkinderen.”

11 November 1884 g. s. Br. Egeling zegt, dat de uit deze Loge benoemde Commissie tot het in het leven roepen der z.g. kinderuitstapjes aan hare opdracht voldaan heeft en naar wensch (zoals de BB. weten) geslaagd is. Thans heeft zich voor die zaak eene ook uit profane leden bestaande grootere commissie gevormd, waarin eerstgenoemde als 't ware is opgegaan. Hij doet daarom vooreerst 't voorstel om die Loge-commissie als zoodanig te ontbinden en ten anderen om vanwege de Loge de noodige exemplaren aan te schaffen van de eerstdaags te verschijnen brochure over genoemde kinderuitstapjes, teneinde deze met eene toelichtende circulaire aan alle Loges en leden dezer w. p. te doen geworden. De Voorz. M., gaarne aan dit verzoek willende voldoen, prijst alsnog het in deze Loge genomen initiatief. Hij acht zich gelukkig met den goeden uitslag, die te danken is aan de ijverige bemoeijingen van de Commissie. Hij betuigt alsnog zijn meest hartelijken dank daarvoor. Door algemeen applaus blijkt genoegzaam de instemming met de gesproken woorden.

DE VEREENIGING „KINDERVOEDING”.

(Extracten uit de notulen der A. L. „L'Union Royale”).

30 September 1884 g. s. Br. Nanning brengt ter sprake het verschaffen van eten aan behoeftige schoolgaande kinderen. Hij vermeent, dat hier wel wat voor te zeggen valt: het zou wellicht tot bevordering van het schoolbezoek leiden, enz. enz. Na voldoende discussie acht

de Voorz.: Mr.: J. P. Vaillant het wenschelijk dit denkbeeld in ernstige overweging te nemen, om daaromtrent later een meer geformuleerd voorstel in de Loge te brengen. Hij noodigt intusschen de BB.: uit de gewenschte informaties te nemen omtrent de werkkring en resultaten reeds in andere plaatsen bij de toepassing hiervan verkregen.

2 December 1884 g.: s.: Hierna wordt het woord verleend aan Br.: J. M. Keen, die een lezing houdt over de wenschelijkheid om behoeftige schoolkinderen warme spijs te verschaffen. Na de lezing ontspon zich een breedvoerige discussie hierover en werd tenslotte door den Voorz.: Mr.: Br.: Keen uitgenoodigd om zich met eenige BB.: als Br.: H. G. J. Maas Geesteranus, Van der Veen, Ronda als commissie te vormen om de noodige gegevens te verzamelen voor de uitvoerbaarheid van het plan, alsmede de wijze, waarop zij zich met andere welwillende ingezetenen dezer stad in verbinding zullen stellen, teneinde ook hier een goed resultaat te kunnen verkrijgen.

9 December 1884 g.: s.: Br.: H. G. J. Maas Geesteranus, ofschoon geen verslag uitbrengende, wenscht toch wel al mee te deelen, wat voorloopig door de commissie tot onderzoek inzake verstrekking van warm voedsel aan behoeftige schoolkinderen gedaan werd. Na hiervan een en ander te hebben vermeld, gaf hij als meening der commissie te kennen, om al dadelijk een begin te maken met het verstrekken van warm eten en daartoe aan de Loge een crediet te vragen van f 500.—. Door enkele BB.: wordt voorgesteld hiermede liever te handelen, zooals indertijd de Commissie voor de Vacantiekolonie deed en wel om zich, alvorens nog iets te doen, te assumeeren eenige zoo mogelijke invloedrijke personen uit de prof.: wereld.

De kans, om op ruime schaal goed te doen, zal dan wellicht heel wat grooter zijn. Onder dankbetuiging voor de reeds genomen moeite

der Commissie, vermeent de Voorz.: Mr.: dit voorstel te moeten steunen; hij durft vrij wel te verzekeren, dat later zoo noodig het verlangde crediet, op voorgeschreven wijze aangevraagd, niet achterwege zal blijven.

16 December 1884 g.: s.: Thans wordt het woord verleend aan de commissie tot voorbereiding van een plan tot het verstrekken van warm voedsel aan behoeftige schoolkinderen — nadat vooraf gelezen was een t.: p.: van Br.: Banck, waarbij deze, zeer ingenomen met het plan, zijne hulp aanbiedt. Dit schrijven, in handen gesteld zijnde van genoemde Commissie, brengt deze bij monde van hare voorz.: Br.: H. G. J. Maas Geesteranus een uitvoerig verslag uit van hetgeen door haar verrigt werd, noemt de namen van personen, die zich bereid verklaard hebben hun pogen te steunen, waarna de secretaris dier Commissie Br.: De Vries Hofman voorlezing doet van het stuk, dat in verschillende dagbladen geplaatst zal worden. Eindelijk nog beveelt Br.: Maas Geesteranus de zaak ten zeerste bij de BB.: aan en vraagt beleefd, dat ieder der BBr.: naar zijn vermogen wil inschrijven op de bereids door de commissie opgemaakte inteekenlijsten, vragende tenslotte een crediet van de Loge van f 500.—. Daar hij over dit crediet reeds in een vorige vergadering gesproken had, vermeende de commissie, dat dit reeds in deze vergadering zou worden toegestaan.

30 December 1884 g.: s.: Op voorstel van den Voorz.: M.: wordt goedgekeurd om de Commissie tot het verstrekken van warme spijs aan behoeftige schoolkinderen een crediet te verleen van f 500.—.
10 Februari 1885 g.: s.: Br.: H. G. J. Maas Geesteranus brengt namens de commissie voor 't verstrekken van warm voedsel aan behoeftige schoolkinderen der Loge den dank voor het aan de commissie verleende crediet. Met te meer genoegen doet hij dit, omdat zij boven

verwachting slaagde in haar pogen en alzoo de meest mogelijke satisfactie heeft van hare bemoeijingen in deze.

DE VEREENIGING „ARMENZORG”

Een Comité van 17 leden der Loge „L'Union Royale”, riep op 29 December 1890 een vergadering bijeen van vele personen, door naam of stand bekend om plannen te bespreken ter verbetering der Armenzorg te 's-Gravenhage.

Een voorloopig comité werd gekozen. Dit legde op 17 Januari 1891 aan een nieuwe vergadering ontwerp-statuten voor, waarop den 13 Februari 1891 de Koninklijke Goedkeuring werd verkregen.

HET „SCHOOLFONDS”

4 November 1890. „Het voorstel om het op te richten z.g. schoolfonds waarbij de kinderen van onbemiddelden in de gelegenheid gesteld zullen worden, de openbare school te bezoeken, te steunen met eene bijdrage van f. 100,— aangenomen.”

DE SCHOOL VOOR VOLWASSENEN.

7 October 1884 g.: s.: Br.: Y. Ykema bespreekt de hier bestaande school voor Volwassenen; hij geeft op welsprekende wijze de goede werking en het nuttige der instelling aan en vermeent, dat het op den weg der maçonnerie ligt dergelijke zaken te steunen, waarom hij dan ook gaarne, al is het slechts in geringe mate, de hulp der Loge inroept. Br.: J. C. Estor (thesaurier) stelt voor om aan deze instelling jaarlijks tot wederopzeggings toe een som van f. 25.— uit de Logekas te verstrekken. Hij vertrouwt echter, dat ook de BBr.: individueel door bijdragen blijk zullen geven haar wel te willen steunen. Het voorstel wordt met toejuiching begroet en de som van f. 25.— alzoo voor de school voor volwassenen gevoteerd.

DE LOGE „L'UNION ROYALE” EN HET ORDEGEBOUW

DE LOGE „L'UNION ROYALE" EN HET ORDEGEBOUW.

Bij de feestviering van 19 Mei 1856, ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het G.: O.: en het 40-jarig bestuur van den H.: E.: Gr.: M.: Nat.: werden de BBr.: zeer getroffen door de beschikking omtrent het Gebouw aan de Fluweelen Burgwal. Immers reeds verschillende malen waren in „L'Union Royale" stemmen opgegaan, die meenden, dat het onderhoud van het gebouw de Loge te zware financiële lasten oplegde en was de oplossing voorgeslagen, dat het gebouw aan 't Groot O.: zou komen, terwijl aan „L'Union Royale" het recht werd verleend, er steeds te mogen vergaderen. De gestie van 1856 was dus niet alleen een voordeel voor de Orde, maar in 't belang van „L'Union Royale", voor wie een bezwaar uit den weg werd geruimd, dat haar langen tijd had gedrukt.

Schriftelijke verklaring, den 19den Mei 1856 door den Hoogerwaarden Groot-Meester Nationaal afgelegd, betreffende de schenking aan het Grootoosten van het aan zijn Hoogerwaarden toebehoorend gebouw en erve, staande op den Fluweelen Burgwal te 's-Gravenhage.

Wenschende bij het dankbaar erkennen van den zegen des Opperbouwheers, in het volbrengen van eene veertigjarige dienst als Groot-Meester Nationaal, aan de Orde van Vrijmetselaren in het Koninkrijk der Nederlanden, onderhoorige Koloniën en Landen in het algemeen, en aan het Groot-Oosten in het bijzonder, een blijk te geven van genegenheid en aandenken, zoo verklaar ik bij deze aan het Groot-Oosten, op den feestdag van deszelfs honderdjarig bestaan, in vollen eigendom te schenken, het gebouw met aanhoorigheden, staan-

De Fluweelen Burgwal in 1844

de op den Fluweelen Burgwal te 's-Gravenhage, waarin thans dit feest wordt gevierd, onder gehoudenheid alleen, dat de Hoofdbesturen der Oppergaden, en der Afdeelingen van den Meestergraad, mitsgaders de Achtbare Loge „L'Union Royale" te 's-Gravenhage, kosteloos het gebruik van het loaal voor hunne werkzaamheden en de berging hunner archieven zullen genieten, alles op voet als dit gebruik thans bestaat, en met waarborgen, zooals van zelve spreekt, tegen alle misbruik, geschiedende deze afstand onder reserve van hetgeen aard- of nagelvast aan genoemde Loge in eigendom mogt toebehooren, als zijnde in dezen afstand, zullende de datum van overgang nader worden vastgesteld, blijvende alles, voor het oogenblik, op den tegenwoordigen voet.

(Get.) Frederik, Prins der Nederlanden
Groot-Meester Nationaal.

In het O.: van 's-Gravenhage,
den 19den d.: der 3de m.: d.: j.: d.: W.: L.: 5856.
(19 Mei 1856, g.: s.:).

Den 31sten December 1856 werd de acte gepasseerd in het paleis van Z.K.H., ten overstaan van den notaris Br.: Joh. Wilh. Schuurman (Rijswijk) en de getuigen Pieter Hendrik, Graaf van Limburg Stirum, hofmaarschalk en Jhr. Guill. Alb. Charles Herman von Goe-decke, 1ste luitenant adjudant van Z.K.H., beiden BBr.: Vrijmet-selaren.

22 April 1857. Na deliberatie is besloten, het voormelde gunstige beding als een vernieuwd en treffend bewijs der welwillende gezindheid van Zijne Koninklijke Hoogheid jegens de Loge met erkentelijkheid aan

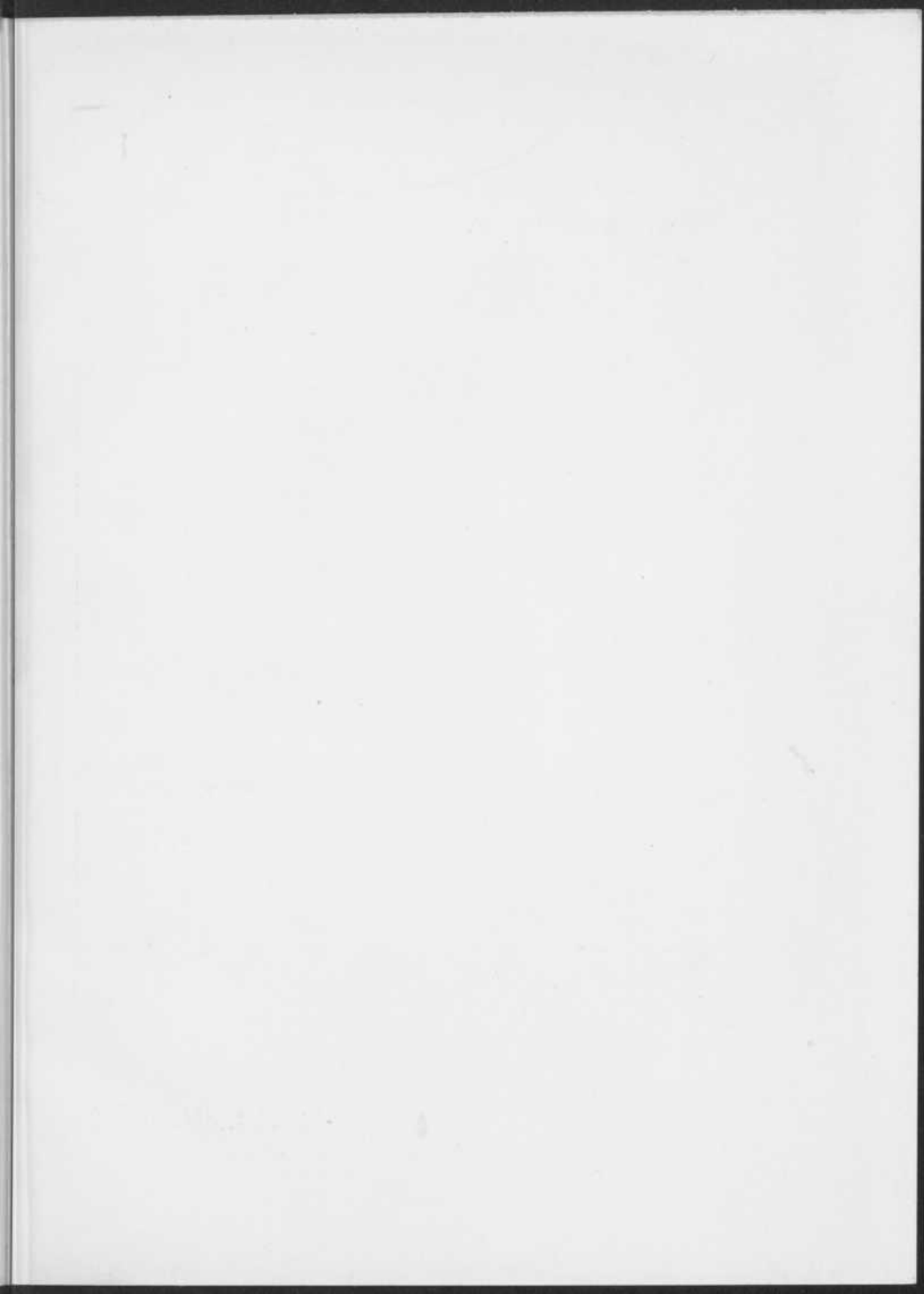
te nemen en worden verder op voorstel van den voorz.: (Br.: F. A. van Rappard) met algemeene stemmen, den Ged.: Mr.: der Loge Mr. Leonard Metman en den Secret.: Hermanus Johannes Furstner, gemachtigd, om, in naam der Loge „L'Union Royale" het ten hare behoefte aan de schenking van Zijne Koninklijke Hoogheid verbonden gunstig beding, overeenkomstig de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, bij Notarieele akte, aan te nemen. Voorts is nog door de vergadering besloten, dat van deze punten een extract uit de notulen gemaakt en door den tweeden Secret.: Johan Hendrik Lintz bekrachtigd zal worden.

De paragrafen zijn per Extract aan den Notaris J. Bervoets mede te deelen.

LIJST VAN LEDEN VAN „L'UNION ROYALE“, DIE:
I. LID WAREN VAN HET HOOFDBESTUUR,
II. IN HUN PROFANEN WERKKRING NAAM
HEBBEN GEMAAKT.

LEDEN VAN „L'UNION ROYALE", DIE LID WAREN VAN
HET HOOFDBESTUUR.

- 1811 C. J. Mohr, Groothofmeester
1830 O. A. van Bijland, Adjunct Grootceremoniemeester
1844 F. A. van Rappard, Grootsecretaris
1850 G. W. Verweij Mejan, 1e Grootopziener
1851 H. J. Furstner, 2e Grootsecretaris
1854 E. W. van Dam van Isselt, Grootredenaar
1859 E. C. Unico van Doorn, 2e Grootopziener
1864 I. v. d. Bosch, Grootsecretaris
1870 J. J. F. Noordziek, Gedeputeerd Grootmeester
 Mr. B. L. Rasch, Grootsecretaris
 J. Boudewijnse, 2e Grootsecretaris
 Jhr. J. Westpalm van Hoorn van Burgh, Grootbouwmeester
1875 Mr. J. Schouten, Grootaalmoezenier
1880 Mr. J. P. Vaillant, Grootthesaurier
1885 Mr. A. M. Maas Geesteranus, Gedeputeerd Grootmeester
1887 W. F. Peltzer, Grootsecretaris
 Dr. P. van Reysen, Grootarchivaris
1888 J. H. Kromhout, Grootsecretaris
1893 J. M. Pijnacker Hordijk, Grootthesaurier - Aalmoezenier
1903 E. J. van Gorkom, Grootmeester
1907 H. P. van Nieuwenburg, Grootonderzoeker, Grootsecretaris
1914 Mr. W. Sonneveld, Gedeputeerd Grootmeester, Grootmeester
1926 Mr. A. A. Galestin, Grootredenaar, Gedeputeerd Grootmeester

E. W. van Dam van Isselt

LEDEN VAN „L'UNION ROYALE", DIE IN HUN PROFANEN WERKKRING NAAM HEBBEN GEMAAKT.

SCHRIJVERS:

C. G. Withuys (dichter)
 Mr. C. Vosmaer
 P. A. S. van Limburg Brouwer
 Gerard Keller
 Jhr. C. A. v. Sijpestein
 Lodewijk Mulder
 S. H. Hertzeveld
 J. Ph. Koelman
 W. J. van Zeggelen (dichter)
 M. T. H. Perelaar.
 Mr. J. E. Banck (dichter)
 Dr. Jan ten Brink
 G. L. Kepper

GELEERDEN:

Prof. Mr. Dr. A. Heringa (Wageningen)
 Jurriaan Kok (bouwkundige)

GELEERDEN: (Vervolg)

Prof. Dr. H. Blink
 Dr. G. J. Dozy ▲)
 F. W. Conrad ●)
 A. A. Vorsterman van Oyen *)

KUNSTENAARS:

W. F. G. Nicolai, musicus
 F. Dunkler, „
 P. G. Renaud, „
 J. B. Victor Driessen, acteur

STAATSLIEDEN:

E. W. van Dam van Isselt ■)
 E. C. Unico van Doorn
 J. P. Tak van Poortvliet
 J. M. Pijnacker Hordijk
 Mr. J. W. H. van Idsinga
 Mr. J. P. Vaillant (wethouder)

▲) Medewerker aan „Het Leven Onze Voorouders".

●) Medewerker aan 't Suez kanaal; oprichter van het Vaderlandsche Instituut van Ingenieurs.

*) Schrijver van werken over heraldiek.

■) Oprichter van het vrijwilligerscorps „De Jagers van Van Dam" (1830). Later een der „negen mannen" van 't voorstel grondwetwijziging in 1844.

LIJST DER ILLUSTRATIES

Tegenover bladz.

Br.: Mr. A. A. Galestin.	7
Br.: H. van Tongeren	9
Plattegrond der Haagsche binnenstad in 1729.	11
Br.: A. N. baron van Aerssen Beijeren.	13
Vaandel der Loge „L'Union Royale”.	15
Grootzegel der Loge „L'Union Royale”.	17
De „Lion d'Or”.	18
„Waarschouwing” van 1735.	20
De „Oude of St. Joris Doel”.	23
Muziek „Pour les Loges de La Haye”.	25
Lire Maçonne (titelblad).	26
Jeugdportret Prins Frederik.	33
Schilderij Prins Frederik.	35
De Schouwburg of Komedie.	36
Gebouw Fluweelen Burgwal (oud).	39
Br.: G. W. Verweij Mejan.	40
Br.: Jhr. J. A. ridder van Rappard.	42
Huldeblijk 1866.	44
Br.: Prins Alexander.	46
Medaille 1861.	48
Tempel der Loge „L'Union Royale” (oud).	53
Gebouw Fluweelen Burgwal (nieuw).	54
Br.: Mr. W. Sonneveld.	58
Br.: ir. S. Franco.	61
Tempel der Loge „L'Union Royale” (nieuw).	63
Gebouw „Spectrum”.	64
Br.: C. baron van Boetselaer.	A 2
Brief van Br.: Van Rappard.	A 14/15
Vestigingsbrief der Loge „L'Union Royale”.	A 18
Oudste portret Prins Frederik.	D 43
Br.: Mr. L. Metman.	E 48
Oudste diploma der Loge „L'Union Royale”.	E 52
De „Nieuwe Doel”.	F 57
De Fluweelen Burgwal 1844.	H 72
Br.: E. W. van Dam van Isselt.	J 77

INHOUD.

	Bladz.
Opdracht.	7
Aanvaarding.	9
Inleiding.	11
De Geschiedenis der Achtbare Loge „L'Union Royale”:	
I Tot het Grootmeesterschap van Br.: Prins Frederik. 1734-1816	17
II Tijdens „ „ „ „ „ 1816-1881	35
III Na „ „ „ „ „ 1881-1918	49
IV Gedurende de jaren 1918-1934	57
Lijst van Voorzittend Meesters en Eereleden	67

BIJLAGEN.

	A 1
Over de Constitutie van „L'Union Royale”	A 2
De Commissie 1841.	B 21
De Loge „L'Union Royale” en de Overheid.	C 35
De Begrafenisplechtigheden voor Br.: Prins Frederik	D 43
De Raad der Ouden.	E 47
Financiële aangelegenheden der Loge „L'Union Royale”.	F 55
Onderwerpen, de laatste 10 jaar in „L'Union Royale” besproken.	G 59
Vereenigingen, voortgekomen uit of gesteund door de Loge „L'Union Royale”.	H 65
De Loge „L'Union Royale en het Ordegebouw.	I 71
Leden van „L'Union Royale”, die:	
I. lid waren van 't Hoofdbestuur der Orde,	J 76
II. in hun profanen werkkring naam gemaakt hebben.	J 77
Lijst der illustraties.	K 78

